

Trafikutskottets betänkande 2022/23:TU12

Digitaliserings- och postfrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, bl.a. med hänvisning till planerade eller redan vidtagna åtgärder och pågående beredningsarbete. Motionsyrkandena handlar bl.a. om digitaliseringen i offentlig verksamhet, digital delaktighet, digital autentisering, tillgång till elektronisk kommunikation, utbyggnaden av 5G-nätet samt postservice i hela landet.

I betänkandet finns 28 reservationer (S, SD, C, MP).

Behandlade förslag

Cirka 90 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	8
Ärendet och dess beredning.....	8
Utskottets överväganden.....	9
Digitaliseringspolitikens mål.....	9
Digital delaktighet	10
Digitalisering i offentlig verksamhet	15
Digital autentisering	27
Tillgång till elektronisk kommunikation	33
Särskilt om utbyggnaden av 5G-nätet.....	42
Samutnyttjande av infrastruktur	45
Avvecklingen av kopparnätet	50
Mobiltäckningen längs järnvägsnätet	52
Robusta och säkra kommunikationer.....	55
Samarbete med rättsvårdande myndigheter.....	60
Postservice i hela landet	63
Vissa postala konkurrensfrågor	67
Samdistribution och fastighetsboxar	70
Reservationer	74
1. Digitaliseringspolitikens mål, punkt 1 (S)	74
2. Digital delaktighet, punkt 2 (S)	74
3. Digital delaktighet, punkt 2 (SD).....	75
4. Digitalisering i offentlig verksamhet, punkt 3 (S)	76
5. Digitalisering i offentlig verksamhet, punkt 3 (SD)	77
6. Digitalisering i offentlig verksamhet, punkt 3 (C).....	77
7. Digital autentisering, punkt 4 (S).....	79
8. Digital autentisering, punkt 4 (C)	80
9. Tillgång till elektronisk kommunikation, punkt 5 (SD).....	81
10. Tillgång till elektronisk kommunikation, punkt 5 (C)	82
11. Tillgång till elektronisk kommunikation, punkt 5 (MP)	85
12. Särskilt om utbyggnaden av 5G-nätet, punkt 6 (S).....	86
13. Särskilt om utbyggnaden av 5G-nätet, punkt 6 (SD).....	87
14. Särskilt om utbyggnaden av 5G-nätet, punkt 6 (C)	87
15. Samutnyttjande av infrastruktur, punkt 7 (SD).....	88
16. Samutnyttjande av infrastruktur, punkt 7 (C)	89
17. Avvecklingen av kopparnätet, punkt 8 (SD, C).....	90
18. Mobiltäckningen längs järnvägsnätet, punkt 9 (SD).....	91
19. Mobiltäckningen längs järnvägsnätet, punkt 9 (C, MP)	91
20. Robusta och säkra kommunikationer, punkt 10 (SD)	92
21. Robusta och säkra kommunikationer, punkt 10 (C)	93
22. Robusta och säkra kommunikationer, punkt 10 (MP)	94
23. Samarbete med rättsvårdande myndigheter, punkt 11 (SD)	94
24. Postservice i hela landet, punkt 12 (S).....	95
25. Postservice i hela landet, punkt 12 (SD).....	96
26. Postservice i hela landet, punkt 12 (C)	96
27. Vissa postala konkurrensfrågor, punkt 13 (C)	97
28. Samdistribution och fastighetsboxar, punkt 14 (C)	98

Bilaga

Förteckning över behandlade förslag	100
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23	100

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Digitaliseringspolitikens mål

Riksdagen avslår motion

2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 46.

Reservation 1 (S)

2. Digital delaktighet

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:399 av Helén Pettersson och Isak From (båda S),

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 9,

2022/23:1118 av Torsten Elofsson (KD),

2022/23:1781 av Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S) och

2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkandena 49 och 50.

Reservation 2 (S)

Reservation 3 (SD)

3. Digitalisering i offentlig verksamhet

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:78 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:848 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 16,

2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 8,

2022/23:934 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 8,

2022/23:1121 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 37,

2022/23:1494 av Bo Broman (SD),

2022/23:1643 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 2, 12, 13, 22 och 42 samt

2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkandena 47 och 52.

Reservation 4 (S)

Reservation 5 (SD)

Reservation 6 (C)

4. Digital autentisering

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:138 av Kalle Olsson och Anna-Caren Säterberg (båda S),

2022/23:721 av Malin Danielsson (L),

2022/23:1049 av Mikael Dahlqvist och Lars Mejern Larsson (båda S),

2022/23:1349 av Sofie Eriksson m.fl. (S),

2022/23:1643 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 19, 20 och 44,

2022/23:1723 av Eva Lindh (S) och

2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 54.

Reservation 7 (S)

Reservation 8 (C)

5. Tillgång till elektronisk kommunikation

Riksdagen avslår motionerna

- 2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 2, 11, 12 och 15,
2022/23:934 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 7,
2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 23,
2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2,
2022/23:1043 av Malin Larsson och Anna-Belle Strömberg (båda S),
2022/23:1121 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 39,
2022/23:1123 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 4,
2022/23:1342 av Peter Hultqvist m.fl. (S),
2022/23:1627 av Martina Johansson och Niels Paarup-Petersen (båda C)
yrkandena 1–3,
2022/23:1643 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 4, 7, 8 och
25,
2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 52 och 53,
2022/23:1784 av Johan Löfstrand m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,
2022/23:1994 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S),
2022/23:2171 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 16 och 17 samt
2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 24.

Reservation 9 (SD)

Reservation 10 (C)

Reservation 11 (MP)

6. Särskilt om utbyggnaden av 5G-nätet

Riksdagen avslår motionerna

- 2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 4 och 5,
2022/23:905 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 50,
2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 12 och
2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 51.

Reservation 12 (S)

Reservation 13 (SD)

Reservation 14 (C)

7. Samutnyttjande av infrastruktur

Riksdagen avslår motionerna

- 2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 6, 7, 10, 16 och 17,
2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 14 och
2022/23:1643 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 27.

Reservation 15 (SD)

Reservation 16 (C)

8. Avvecklingen av kopparnätet

Riksdagen avslår motionerna

- 2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 8,
2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 13 och

2022/23:1526 av Kjell-Arne Ottosson (KD).

Reservation 17 (SD, C)

9. Mobiltäckningen längs järnvägsnätet

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 18 och 19 samt

2022/23:1016 av Patrik Jönsson m.fl. (SD) yrkande 58.

Reservation 18 (SD)

Reservation 19 (C, MP)

10. Robusta och säkra kommunikationer

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 3,

2022/23:848 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 26,

2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 4 och

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 25.

Reservation 20 (SD)

Reservation 21 (C)

Reservation 22 (MP)

11. Samarbete med rättsvårdande myndigheter

Riksdagen avslår motion

2022/23:1689 av Eric Westroth (SD).

Reservation 23 (SD)

12. Postservice i hela landet

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:834 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 76,

2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkandena 8 och 9 samt

2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 55.

Reservation 24 (S)

Reservation 25 (SD)

Reservation 26 (C)

13. Vissa postala konkurrensfrågor

Riksdagen avslår motion

2022/23:834 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 78–80.

Reservation 27 (C)

14. Samdistribution och fastighetsboxar

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:465 av Mirja Räihä (S),

2022/23:834 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 77 och

2022/23:862 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 8.

Reservation 28 (C)

Stockholm den 8 juni 2023

På trafikutskottets vägnar

Ulrika Heie

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ulrika Heie (C), Thomas Morell (SD), Gunilla Svantorp (S), Maria Stockhaus (M), Jimmy Ståhl (SD), Åsa Karlsson (S), Sten Bergheden (M), Kadir Kasirga (S), Helena Gellerman (L), Carina Ödebrink (S), Ann-Sofie Lifvenhage (M), Linda W Snecker (V), Magnus Oscarsson (KD), Oskar Svärd (M), Daniel Helldén (MP), Johanna Rantsi (M) och Jamal El-Haj (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet 89 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23 om digitaliserings- och postfrågor. Motionsförslagen finns i bilagan.

Post- och telestyrelsen (PTS) och Myndigheten för digital förvaltning (Digg) informerade utskottet om sina verksamheter och aktuella frågor vid utskottets sammanträde den 17 november 2022 respektive den 1 december 2022. Vid utskottssammanträdet den 11 maj 2023 informerade PTS om den stundande auktionen i 900 MHz-, 2,1 GHz- och 2,6 GHz-banden, samt om tillsynen av postmarknaden.

Utskottets överväganden

Digitaliseringspolitikens mål

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om digitaliseringspolitikens mål. Utskottet konstaterar att det gällande målet för digitaliseringspolitiken sammanfaller med motionsyrkandet.

Jämför reservation 1 (S).

Motionen

I kommittémotion 2022/23:2140 yrkande 46 anför Gunilla Svantorp m.fl. (S) att målet för digitaliseringspolitiken ska vara att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Med detta avses, enligt motionärerna, ett bredband i världsklass, effektiv, säker och robust elektronisk kommunikation som kan tillgodose användarnas behov och slutligen att staten ska ha ett ansvar på områden där allmänna intressen inte enbart kan tillgodoses av marknaden.

Bakgrund

Det nuvarande målet för digitaliseringspolitiken beslutades i december 2011 och lyder att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter (prop. 2011/12:1 utg.omr. 22, bet. 2011/12:TU1, rskr. 2011/12:87). Under detta mål finns följande två delmål:

- Sverige ska ha bredband i världsklass. Alla hushåll och företag bör ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband (prop. 2009/10:193, bet. 2009/10:TU18, rskr. 2009/10:297).
- Elektroniska kommunikationer ska vara effektiva, säkra och robusta samt tillgodose användarnas behov. Elektroniska kommunikationer ska i första hand tillhandahållas genom en väl fungerande marknad, men staten ska ha ett ansvar på områden där allmänna intressen inte enbart kan tillgodoses av marknaden (prop. 2014/15:1 utg.omr. 22, bet. 2014/15:TU1, rskr. 2014/15:86).

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 22) anför regeringen att Sverige inte når det övergripande målet med digitaliseringspolitiken. Samtidigt anser regeringen att det finns goda förutsättningar för att uppnå de mål som EU-kommissionen har formulerat inom Digital kompass 2030 – den europeiska vägen in i det digitala decenniet (COM(2021) 118). I bedömningen

av måluppfyllelsen skriver regeringen att utbyggnaden av bredband fortgår i hela landet även om takten minskat jämfört med tidigare år. Regeringen gör ingen samlad bedömning av måluppfyllelsen men anger att regeringens arbete med genomförandet av kodexen för elektronisk kommunikation genom den nya lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/612 av den 6 april 2022 om roaming i allmänna mobilnät i unionen bidrar till uppfyllelsen av delmålet om elektroniska kommunikationer.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat förslag om digitaliseringspolitikens mål, senast i betänkande 2021/22:TU6. Utskottet föreslog att riksdagen skulle avslå motionsyrkandena. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att det nuvarande målet för digitaliseringspolitiken sammanfaller med vad som efterfrågas i motionsyrkandet. Utskottet noterar samtidigt att regeringen i budgetpropositionen för 2023 flaggar för att Sverige inte når det övergripande målet med digitaliseringspolitiken. Utskottet förutsätter dock att regeringen fortsätter att vidta åtgärder för att bidra till att målet om att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter ska kunna fullbordas. Utskottet avstyrker mot denna bakgrund motion 2022/23:2140 (S) yrkande 46.

Digital delaktighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om digital delaktighet. Utskottet konstaterar att den digitala delaktigheten i Sverige är relativt hög men att det kan finnas behov av att ytterligare främja ökad delaktighet bland vissa delar av befolkningen. Utskottet hänvisar även till de pågående insatser som görs på området.

Jämför reservation 2 (S) och 3 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2140 yrkande 49 anför Gunilla Svantorp m.fl. (S) att alla former av digitalt utanförskap måste motverkas, att den digitala klyftan mellan generationer ska slutas samt att personer med funktionsnedsättning ska ha tillgång till viktiga kommunikationstjänster på likvärdiga villkor och i samma utsträckning som andra. I yrkande 50 betonar motionärerna att PTS måste fortsätta sitt viktiga arbete med att stötta äldre och personal som stöttar

äldre bl.a. inom områdena videosamtal, fjärrstyrningstjänster samt e-handel av mat och medicin.

I kommittémotion 2022/23:927 yrkande 9 föreslår Linda Lindberg m.fl. (SD) att regeringen överväger att upprätta en handlingsplan för att motverka det digitala utanförskapet bland grupper av äldre.

I motion 2022/23:399 framför Helén Pettersson och Isak From (båda S) att digitalt utanförskap ska motverkas. Motionärerna anför att digitaliseringen kan och bör vara ett inkluderingsprojekt, men om många hamnar utanför kan den istället bli ett hot mot folkhälsan.

I motion 2022/23:1118 anför Torsten Elofsson (KD) att krav bör ställas på förbättrad tillgänglighet och den enskildes rätt att välja sätt att kommunicera. Motionären pekar på behovet av alternativ för enskilda som av olika skäl inte kan uträtta sina ärenden eller sköta nödvändiga myndighetskontakter digitalt. Myndigheterna bör ha krav på likvärdig service och lika bemötande även för dem som befinner sig i ett digitalt utanförskap.

I motion 2022/23:1781 framhåller Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S) vikten av att se till att teknikutvecklingen inte gör att äldre lämnas utanför. Enligt motionärerna är den snabba internetutvecklingen ett problem för de som inte hänger med och de är oftast äldre.

Bakgrund

Enligt rapporten Svenskarna och internet 2022, som ges ut av Internetstiftelsen, använder 94 procent av befolkningen internet och nästan alla gör det dagligen. De 6 procent som inte använder internet alls tillhör nästan uteslutande de äldsta i vårt samhälle. Var femte pensionär använder inte internet. Enligt rapporten begränsas de äldre av bl.a. höga kostnader, krånglig teknik och en oro över att bli lurade på nätet. Åldersmässigt är de som använder internet minst av alla födda på 1920- och 1930-talet, dvs 83 år eller äldre. Under 2022 skedde dock en viss ökning av användningen av e-tjänster, t.ex. har 20-, 30- och 40-talister dubblat sin dagliga användning av mobilt bank-id sedan 2021. Förutom mobilt bank-id har fler digitala brevlådor och fler nyttjar digitala vårdtjänster jämfört med föregående år.

Enligt den årliga DESI¹ rapporten för 2022 har Sverige hög digital delaktighet jämfört med andra EU-stater när det gäller befolkningens användning av internettjänster. Enligt rapporten hade endast 1 procent av den vuxna befolkningen i Sverige aldrig använt internet.

Enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska personer med funktionsnedsättning ha tillgång till informations- och kommunikationsteknik och digitala lösningar på lika villkor som andra. För att säkerställa tillgängligheten behöver samhället främja tillgången till digitala lösningar samt identifiera och undanröja hinder för informations- och kommunikationsteknik. Digitaliseringspolitiken är

¹ Digital Economy and Society Index.

tvärsektoriell och påverkar flera olika delar av samhället såsom arbetsliv, skola, vård och omsorg, transporter och offentlig förvaltning. Digital tillgänglighet regleras på både nationell och internationell nivå genom olika direktiv, lagar och standarder. Det finns flera EU-direktiv som ställer krav på tillgänglighet för digital teknik: AV-direktivet² (dvs. audiovisuella medietjänster), tillgänglighetsdirektivet och webbtillgänglighetsdirektivet. Dessa direktiv har genererat nya internationella standarder, såsom WCAG 2.1³ för tillgänglig webb. Sedan 2017 finns en nationell digitaliseringsstrategi⁴ som stödjer universell utformning för alla. Strategin följer lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service (DOS-lagen) som trädde i kraft 2019. Den nya lagen ställer krav på att alla offentliga aktörers digitala service, webbplatser och mobila applikationer (appar) ska vara begripliga, robusta, hanterbara och möjliga att uppfatta.

Myndigheten för delaktighet (MFD) ansvarar för att guida samhällets aktörer och främja deras arbete så att fler människor självständigt ska kunna använda de miljöer, produkter och tjänster som erbjuds, inklusive digitala tjänster. I myndighetens rapport Uppföljning av funktionshinderspolitiken 2022 noteras att den digitala delaktigheten ökat även för personer med funktionsnedsättning under de senaste åren. Samtidigt pekar den nationella statistiken på att personer med funktionsnedsättning i viss utsträckning har lägre tillgång till dator än befolkningen i övrigt. Enligt Statistiska centralbyråns (SCB) statistik har 4 procent av personer med funktionsnedsättning inte råd med dator, vilket går att jämföra med den övriga befolkningen där motsvarande siffra är 1 procent. Svårigheter att använda digital utrustning, internet och tjänster såsom e-legitimation påverkar även den digitala delaktigheten negativt. En annan utmaning är bristen på tillit till digitala tjänster och rädslan för att utnyttjas av bedragare. Personer med funktionsnedsättning riskerar att drabbas av vissa typer av nätbedrägerier i större utsträckning än andra. Trots att digital teknik kan underlätta och fungera som hjälpmedel för många krävs att de appar, webbplatser och digitala tjänster som tas fram är tillgängliga för alla.

Post- och telestyrelsen (PTS) har enligt sin instruktion⁵ i uppdrag att arbeta för att alla i Sverige ska ha tillgång till bra telefoni, bredband och post. Alla ska kunna ta del av digitaliseringens möjligheter, oavsett funktionsförmåga och förutsättningar. Härutöver har PTS ett särskilt uppdrag att, tillsammans med andra myndigheter, genomföra den svenska funktionshinderspolitiken. För detta får styrelsen ett särskilt anslag och budget för att främja digital delaktighet och inkluderande kommunikationslösningar, med särskilt fokus på personer med funktionsnedsättning och andra utsatta grupper.

² Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2010/13/EU om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster.

³ Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.1.

⁴ För ett hållbart digitaliserat Sverige – en digitaliseringsstrategi 2017.

⁵ Förordningen (2007:951) med instruktion för Post- och telestyrelsen.

Pågående arbete

Av PTS årsredovisning för 2022 framgår hur myndigheten fortfarande arbetar för ett minskat digitalt utanförskap och en lättare vardag för de äldre som ofrivilligt hamnat i både fysisk och social isolering. Som exempel kan nämnas webbstödet Digitalhjälpén samt arrangerade nätverksträffar för de som jobbar med och har erfarenhet av digitalt utanförskap. Genom nätverksträffarna får deltagarna möjlighet till fördjupad kunskap och erfarenhetsutbyte som i sin tur resulterar i förbättrade insatser för digital inkludering av medborgare. Härutöver har PTS även tagit fram en utbildning till digital coach i syfte att underlätta för de som vill vägleda andra att komma igång digitalt. Utbildningen är indelad i fyra steg som utgår från digitalt utanförskap, och de fyra stegen är motivation, tillgång, färdigheter och användning. Inom området samverkan för digital delaktighet och digital inkludering finns en myndighetsgemensam webbplats, digin.nu⁶. De ansvariga myndigheterna har tagit fram kunskaphöjande och inspirerande insatser för att driva på och stötta tillgänglighetsarbetet mot universell utformning hos aktörer inom privat och offentlig sektor. Under 2022 slutrapporterades två utbildningsprojekt och sex utvecklingsprojekt som tidigare tilldelats finansiering. Här kan särskilt nämnas tre projekt: Freja e-id, som är en e-legitimation med delad kontroll för de som inte kan eller vill hantera sin e-legitimation på egen hand, Lingsoft, som har tagit fram en tjänst som skapar undertextade webbsändningar med hjälp av taligenkänning samt Transistor, som lanserat produkten T-Talk som erbjuder funktionen tal-till-text och som kan anslutas till bl.a. olika hörhjälpmedel.

PTS har i uppdrag att rapportera om arbetet med uppföljning av funktionshinderspolitiken. Under 2022 utvecklade PTS en konceptuell modell för regeringsuppdraget att göra en systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken inom området digitalisering. Med modellen som grund planerar PTS att löpande följa upp funktionshinderspolitiken och rapportera till regeringen. PTS har inlett samarbetet med Digg för att utforma det gemensamma uppföljningsuppdraget utifrån respektive myndighets förutsättningar. PTS genomförde två uppföljningar enligt modellen under 2022. Den första är en nulägesbeskrivning av vilka möjligheter personer med funktionsnedsättning har att ta del av digital kommunikation och digitaliseringens möjligheter i stort. Syftet är att ge PTS en grund att utgå ifrån för uppföljningsarbetet men också att få en samlad bild av vilka datakällor som finns att tillgå för att kunna göra en systematisk uppföljning under den stipulerade perioden. Den andra uppföljningen handlar om vilken kunskap som finns om principen om universell utformning och hur den tillämpas av konsultbolag inom informations- och kommunikationsteknik (IKT) samt i vilken omfattning universell utformning förekommer inom relevanta utbildningar på IKT-området.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr.22) konstaterar regeringen att den digitala omställningen i samhället har gjort att det i dag

⁶ Webbplatsen drivs av PTS, Digg, MFD och Myndigheten för tillgängliga medier (MTM).

finns ett utbrett digitalt utanförskap hos framför allt äldre, personer med funktionsnedsättning och de som lever i hushåll med låga inkomster. Regeringen anför att det är viktigt att de digitala klyftorna minskar och att alla ges möjlighet att vara delaktiga i det digitala samhället. Regeringen konstaterar också att digitalisering är fortsatt viktigt för att öka förvaltningens effektivitet och kvalitet, för att ge bättre service till medborgarna samt för att stödja utveckling och förmåga till innovation. Regeringen understryker samtidigt att digitala lösningar också behöver kompletteras med icke-digital service för att förvaltningen ska vara tillgänglig för medborgarna. Regeringen meddelar att den kommer att fortsätta att utveckla styrningen och uppföljningen av myndigheternas icke-digitala service.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat frågan om digital delaktighet, senast i betänkande 2021/22:TU6. Utskottet föreslog att riksdagen skulle avslå motionsyrkandena och hänvisade till de omfattande insatserna på området och pågående beredningsarbete. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Av redovisningen ovan framgår att den digitala delaktigheten i Sverige är relativt hög i jämförelse med övriga EU samt internationellt. Det utesluter dock inte behovet av att ytterligare främja ökad delaktighet särskilt bland äldre och personer med funktionsnedsättning samt de som lever i hushåll med låga inkomster. Utskottet ser därför mycket positivt på de uppdrag som getts till bl.a. PTS för att minska digitalt utanförskap och underlätta vardagen för berörda grupper. Vad gäller yrkandet om förbättrad tillgänglighet och den enskildes rätt att välja sätt att kommunicera noterar utskottet att regeringen uppmärksammat denna fråga och kommer att fortsätta att utveckla styrningen och uppföljningen av myndigheternas icke-digitala service som ska vara tillgänglig för alla medborgare.

Mot den bakgrunden konstaterar utskottet att de frågeställningar som tas upp i motionsyrkandena är väl beaktade och finner inte anledning att ta något initiativ i dessa frågor. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2022/23:399 (S), 2022/23:927 (SD) yrkande 9, 2022/23:1118 (KD), 2022/23:1781 (S) och 2022/23:2140 (S) yrkandena 49 och 50.

Digitalisering i offentlig verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om digitalisering i offentlig förvaltning. Utskottet konstaterar att flera initiativ tagits för att ta vara på digitaliseringens möjligheter och för att kunna nå målet för digitalisering av den offentliga sektorn. Utskottet ser positivt på vidtagna åtgärder och det pågående arbetet som syftar till att utveckla och tillhandahålla en säker förvaltningsgemensam digital infrastruktur.

Jämför reservation 4 (S), 5 (SD) och 6 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2140 yrkande 47 anför Gunilla Svantorp m.fl. (S) att målet för digitaliseringen av den offentliga förvaltningen ska vara en enklare vardag för medborgare, en öppnare förvaltning som stöder innovation och delaktighet samt högre kvalitet och effektivitet i verksamheten. I yrkande 52 föreslår motionärerna att Digg ska arbeta vidare med att främja offentliga aktörers förmåga att dela och nyttiggöra data så att data frigörs för utveckling av bl.a. artificiell intelligens (AI) och digital innovation samt att användningen av AI ska öka i Sverige.

I kommittémotion 2022/23:934 yrkande 8 anser Tobias Andersson m.fl. (SD) att det är viktigt att statliga myndigheter är tillgängliga på olika digitala plattformar för att passa så många användare som möjligt. Det ska inte spela någon roll var i landet användaren befinner sig och vilket tekniskt verktyg han eller hon använder för att få internetåtkomst.

I kommittémotion 2022/23:848 yrkande 16 vill Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) att det tydliggörs att PTS övergripande ansvar för kommunikation även innefattar digital kommunikation.

I kommittémotion 2022/23:881 yrkande 8 framhåller Martina Johansson m.fl. (C) att offentlig verksamhet såsom myndigheter bör digitaliseras mer. Enligt motionärerna bör utgångspunkten för alla offentliga tjänster vara att de kan hanteras digitalt eftersom digital hantering öppnar för nya lösningar som ökar medborgarnas insyn och möjlighet att interagera med myndigheter.

I kommittémotion 2022/23:1121 yrkande 37 anför Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) att möjligheten bör ses över att låta offentliga data, undantaget integritetskänslig information, som regel vara öppna och fritt tillgängliga. Motionärerna anser detta vara nödvändigt för att Sverige ska ligga i framkant med en digitaliserad och datadriven offentlig sektor.

I kommittémotion 2022/23:1643 yrkande 2 framhåller Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) att digitaliseringens kraft bör användas fullt ut. Motionärerna påtalar samtidigt att det saknas struktur på offentliga data och den statliga infrastrukturen. I yrkande 12 framför motionärerna därför att

staten ska ta en ledarroll i arbetet för standarder och skapandet av strukturerade data och API:er⁷ i svensk offentlig sektor. I yrkande 13 föreslår motionärerna att staten etablerar en gemensam virtuell infrastruktur där data kan lagras säkert och decentraliserat med möjlighet till access från andra myndigheter efter behov. I yrkande 22 pekar motionärerna på att tillgång till molntjänster måste säkras för myndigheter och andra offentliga verksamheter särskilt mot bakgrund av att offentliga data om svenska medborgare i stor utsträckning finns placerade på serverar som andra länders regeringar enligt lag har tillgång till. I yrkande 42 pekar motionärerna på frånvaron av offentlig upphandling av tjänster inom maskininläring (machine learning) och AI. Enligt motionärerna bör staten utveckla sin kompetens i analys och användning av data.

I motion 2022/23:1494 av Bo Broman (SD) framför motionären att möjligheten att införa en portal för myndigheters tjänster och webbplatser bör utredas. Motionären informerar att om Norge planerar att införa en myndighetsportal för privatpersoner varför en liknande även borde kunna införas i Sverige.

I motion 2022/23:78 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) anför motionären att det är hög tid att släppa faxen och se över krav på digitalisering av svenska myndigheter.

Bakgrund

Mål

Regeringens mål för digitaliseringen av den offentliga förvaltningen är en enklare vardag för medborgare, en öppnare förvaltning som stöder innovation och delaktighet samt högre kvalitet och effektivitet i verksamheten.

Digitaliseringsstrategin

Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. År 2017 antog regeringen digitaliseringsstrategin – För ett hållbart digitaliserat Sverige – en digitaliseringsstrategi (dnr N2017/03643/D). Denna innehåller riktlinjer för det fortsatta arbetet samt följande fem delmål som ska skapa förutsättningar för en fortsättningsvis långsiktig och hållbar digitalisering till nytta för samhällsutvecklingen och näringslivet:

1. D-kompetens: I Sverige ska alla kunna utveckla och använda sin digitala kompetens.
2. D-trygghet: I Sverige ska de bästa förutsättningarna finnas för att alla på ett säkert sätt ska kunna ta del av, ta ansvar för och ha tillit till det digitala samhället.
3. D-innovation: I Sverige ska de bästa förutsättningarna finnas för att digitalt drivna innovationer ska utvecklas, spridas och användas.

⁷ Application Programming Interface (API) används till att överföra data fram och tillbaka mellan programvaror på ett formaliserat sätt.

4. D-ledning: I Sverige ska relevant, målmedveten och rättssäker effektivisering och kvalitetsutveckling uppnås genom digitalisering.
5. D-infrastruktur: Hela Sverige bör ha tillgång till infrastruktur som medger snabbt bredband och stabila mobila tjänster och som stöder digitaliseringen.

Ungefär 200 initiativ kopplade till delmålen har genomförts. Det handlar bl.a. om satsningar i statens budget, uppdrag till myndigheter samt förslag och beslut om ny lagstiftning.

Digitaliseringsrådet

År 2017 inrättades Digitaliseringsrådet med uppgiften att ge råd och bidra med kunskap för att nå de övergripande målen i digitaliseringspolitiken. Vidare ska Digitaliseringsrådet bidra till bättre samordning av regeringens arbete i allmänna frågor om digitalisering och ett effektivt genomförande och utveckling av regeringens strategiska digitaliseringsarbete. Digitaliseringsministern är ordförande i rådet. Rådets uppdrag är tidsbegränsat. Den 25 maj 2023 beslutade regeringen att förlänga uppdraget till den 31 december 2026.

Under 2019 och 2020 utvärderade Statskontoret, på regeringens uppdrag, Digitaliseringsrådet och presenterade rapporten Fortsatta former för digitaliseringspolitiken (2020:3). Statskontoret bedömde att Digitaliseringsrådet har förbättrat regeringens förutsättningar att genomföra och utveckla digitaliseringspolitiken. Vidare konstaterade myndigheten att regeringen sammantaget har en bra förvaltningsstruktur för att kunna göra insatser inom ramen för digitaliseringspolitiken men att det saknas en kontinuerlig samlad analys och uppföljning av samhällets digitalisering. Statskontoret menade dock att vissa av rådets uppgifter kan hanteras mer effektivt genom att fördela ansvar och uppgifter på ett delvis nytt sätt. Det är enligt myndigheten särskilt viktigt att regeringen säkerställer långsiktighet och kontinuitet när det gäller att följa upp och analysera digitaliseringspolitiken varför Statskontoret föreslog att Digg skulle få en instruktionsenlig uppgift att följa upp och analysera samhällets digitalisering utifrån målen för digitaliseringspolitiken, att Digitaliseringsrådets uppgifter skulle renodlas till att bistå regeringen med råd och kunskap inom digitalisering och att Digitaliseringsrådets kansli därmed skulle avvecklas. Digitaliseringsrådets kansli upphörde den 1 september 2021. PTS ansvarade för kansliet under perioden 2017–2021. Kansliets uppgift var att ansvara för analys och uppföljning av digitaliseringspolitiken samt att vara administrativt stöd åt regeringens digitaliseringsråd. När uppdraget upphörde flyttades analysverksamheten till Digg, medan ansvaret för Digitaliseringsrådet ligger hos Regeringskansliet.

Myndigheten för digitalförvaltning

Den 1 september 2018 inrättades Myndigheten för digitalförvaltning (Digg), som har till uppgift att stödja, samordna och följa upp digitaliseringen inom

den offentliga förvaltningen. Enligt förordningen (2018:1486) med instruktion för Myndigheten för digitalförvaltning ska myndigheten samordna och stödja den förvaltningsgemensamma digitaliseringen i syfte att göra den offentliga förvaltningen mer effektiv och ändamålsenlig. Med den offentliga förvaltningen avses i sammanhanget kommuner, regioner och statliga myndigheter med vissa undantag. Myndigheten ansvarar vidare för den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen. Myndigheten ska också särskilt bistå regeringen med underlag för den offentliga förvaltningen och samhällets digitalisering. I detta ingår att följa upp, analysera och beskriva utvecklingen på området.

Förvaltningsgemensam digital infrastruktur

Digital infrastruktur är en central del av regeringens digitaliseringspolitik. Sedan slutet av 2019 har Digg, tillsammans med flera andra myndigheter, haft i uppdrag att etablera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte, även kallad Ena, samt ett nationellt ramverk för grunddata. Hösten 2020 tillkom ett uppdrag om att analysera kommuners och regioners förutsättningar att delta i den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen, i syfte att stärka välfärdens digitalisering. De två ovanstående uppdragen genomfördes parallellt, och i samverkan med varandra. Den 1 december 2021 lämnade Digg in två slutrapporter till Regeringskansliet. I januari 2022 gav regeringen Digg i uppdrag att leda, samordna och ansvara för att följa upp arbetet med den fortsatta etableringen av en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte. Berörda myndigheter är Arbetsförmedlingen, Bolagsverket, Domstolsverket, E-hälsomyndigheten, Försäkringskassan, Lantmäteriet, Myndigheten för digital förvaltning, MSB, Riksarkivet, SCB, Skatteverket samt Trafikverket (dnr I2022/00102). Infrastrukturen ska ge förbättrade förutsättningar för att ta fram gemensamma lösningar för att kunna utbyta information och öka effektivitet och säkerhet i förvaltningen genom samverkan och ökad digitalisering. Etableringen av infrastrukturen är en av åtgärderna inom Sveriges återhämtningsplan efter covid-19-pandemin. Planen godkändes av kommissionen den 5 april 2022. Uppdraget redovisades den 16 januari 2023. I slutrapporten drar Digg slutsatsen att etableringen av den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen kräver långsiktig finansiering och ett gemensamt rättsligt stöd. Vidare behöver regeringen verka för en styrning mot användning av gemensamma lösningar i offentlig sektor. Avslutningsvis förordas en överenskommelse i form av en gemensam målsättning med strategi och finansiering till prioriterade områden, dels inom staten, och dels mellan staten, kommunerna och regionerna. Digg efterfrågar förutsättningar för ett fortsatt förberedande arbete med detta i form av exempelvis ett regeringsuppdrag.

Den 17 december 2021 tecknades en överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) om att parterna tillsammans ska ta

ett gemensamt steg mot en gemensam digital infrastruktur för att införa ett säkert och enkelt sätt för digital kommunikation mellan välfärdens verksamheter och på sikt inom hela den offentliga sektorn.

Molntjänster

Regeringen beslutade den 26 september 2019 att ge i uppdrag åt en särskild utredare att kartlägga och analysera statliga myndigheters behov av säker och kostnadseffektiv it-drift (dnr I2019:03). I direktivet (dir. 2019:64) konstaterade regeringen att Tyskland har infört en lösning med en statlig molntjänst som hanterar it-drift för flera centrala myndigheter frikopplat från internet och att Storbritannien har valt att samordna utkontraktering till kommersiella molntjänstleverantörer genom en gemensam molntjänstportal. Regeringen pekade i sammanhanget också på att EU:s cybersäkerhetsbyrå Enisa för närvarande arbetar med att ta fram europeiska certifieringsordningar för bl.a. molntjänster samt hur dessa behov tillgodoses. Utredningen har förlängts i två omgångar (dir. 2020:73 och dir. 2021:60) och har resulterat i två betänkanden. Den 15 januari 2021 presenterades delbetänkandet Säker och kostnadseffektiv it-drift – rättsliga förutsättningar för utkontraktering (SOU 2021:1) och den 15 december 2021 presenterades slutbetänkandet Säker och kostnadseffektiv it-drift – förslag till varaktiga former för samordnad statlig it-drift (SOU 2021:97).

Data

I oktober 2021 togs det beslut om en svensk datastrategi, Data – en underutnyttjad resurs för Sverige: En strategi för ökad tillgång av data för bl.a. artificiell intelligens och digital innovation (dnr I2021/02739). I strategin konstaterade regeringen att god tillgång till data är en allt viktigare förutsättning för innovation, hållbar tillväxt och minskad resursåtgång. Utvecklingen mot allt större dataflöden har skett gradvis genom ökad digitalisering av processer, nya digitala tjänster och spridning av mobila enheter och sensorer som alla genererar ett kontinuerligt flöde av data. Detta har successivt ökat tillgången av data, och efter en gradvis ökning håller ett paradigmskifte på att ske. Detta innebär att data går från att vara en del av stödverksamheten till att inta en central roll i kärnverksamheten. Tillgång till data utgör därför inte bara en drivkraft för utvecklingen inom viktiga samhällsområden som hälsa, tillverkning och hållbarhet utan för utvecklingen av hela världsekonomin. Data har blivit en strategisk resurs för utveckling och digital innovation t.ex. för utveckling av (AI) och har därför kallats ”bränslet för den digitala ekonomin”. Den ökade medvetenheten om dess värde ger goda förutsättningar för en politik som stärker Sveriges konkurrenskraft genom att bättre utnyttja digitala datatillgångar. Sju av tio myndigheter har redovisat de regeringsuppdrag som utgör en del av strategins genomförande. Bland annat redovisade Rymdstyrelsen i mars 2022 uppdraget om att analysera förutsättningar för ett utvecklat nationellt rymddatalabb (dnr I2021/02683). I

uppdraget har det ingått att analysera och undersöka hur ett utvecklat nationellt rymddatalabb skulle kunna främja samhällets digitalisering med särskilt fokus på dess betydelse för genomförandet av insatser av betydelse för den gröna och digitala omställningen inom den europeiska datastrategin. Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) har delredovisat sitt uppdrag om kunskapsuppbyggnad kring snabb, smart och samhällsekonomiskt effektiv elektrifiering av transportsektorn med analys av hur digitalisering, inklusive betydelsen av europeiska gemensamma dataområden, uppkoppling och innovativa lösningar, ytterligare kan påskynda och effektivisera elektrifieringen inom transportområdet (dnr I2021/02212). E-hälsomyndigheten har lämnat två delredovisningar av förstudien om ett statligt, nationellt datautrymme för bilddiagnostik (dnr S2021/05259 [delvis]). Det nationella hälsodatautrymme som myndigheten föreslår ska bidra till ökad sekundäranvändning av hälsodata och skapa bättre förutsättningar för läkemedelsföretag att utveckla och ta fram nya produkter samt ha relevans för arbetet med att etablera det europeiska hälsodatautrymme.

Antalet publicerade data på dataportal.se har ökat kraftigt till stor del tack vare att SCB börjat tillgängliggöra data via portalen. Antalet organisationer som publicerar data på portalen uppgick under 2021 till 176, vilket kan ställas mot att det finns ca 555 kommuner, regioner och myndigheter. Omställningen till ett öppet vetenskapssystem, som ska vara fullt ut genomförd senast 2026, innebär att forskningsdata som är ett resultat av forskning som har finansierats med offentliga medel ska göras tillgängligt så öppet som möjligt och så begränsat som nödvändigt. För att påskynda omställningen fick Vetenskapsrådet ett förtydligt uppdrag under 2021 att främja och samordna arbetet med att införa öppen tillgång till forskningsdata (dnr U2021/02276).

Under 2022 trädde lagen (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data i kraft. Genom lagen genomförs EU:s direktiv 2019/1024 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn och främjas den offentliga sektorns arbete med att tillgängliggöra data under förutsättning att krav på informationssäkerhet och skydd av personuppgifter kan upprätthållas och att det inte innebär risker för Sveriges säkerhet. Lagen syftar till att skapa ett rättsligt stöd för offentlig sektor att på ett öppet, säkert och effektivt sätt tillgängliggöra data. Den datadrivna utvecklingen ställer höga krav på kunskap om dataskyddsfrågor. Integritetsskyddsmyndigheten har därför i uppdrag att genomföra metod- och kunskapsutvecklande insatser för att höja kunskapen om integritets- och dataskyddsfrågor inom innovations-, utvecklings- och införandeprocesser (dnr N2021/01266).

En gemensam digital ingång till Europa – single digital gateway

Den digitala ingången single digital gateway (SDG) ska göra det enklare för privatpersoner och företag inom EU, att få tillgång till relevant information och kunna utföra tjänster digitalt hos offentliga aktörer inom hela EU. De olika

delarna bidrar till att skapa en gränsöverskridande digital infrastruktur. SDG-förordningen⁸ ställer ett antal krav på Sverige som medlemsland och behöriga myndigheter bl.a. att tillhandahålla information, förfaranden och hjälp- och problemlösningstjänster, samt bevisutbyte via det tekniska systemet. Digg har utsetts till nationell samordnare för Sverige vilket innebär att de är en ingång för frågor gentemot EU-kommissionen och samordnar det nationella arbetet med de offentliga aktörer som berörs av SDG-förordningen.

Pågående arbete

Digitalisering av offentlig förvaltning

Regeringen framhåller i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 2) att digitaliseringen är fortsatt viktigt för att öka förvaltningens effektivitet och kvalitet, för att ge bättre service till medborgarna samt för att stödja utveckling och förmåga till innovation.

Digg har sedan 2022 till uppgift att ge rättsligt stöd till offentlig förvaltning i förvaltningsgemensamma digitaliseringsfrågor. Myndigheten ska även beskriva offentliga aktörers behov av rättsligt stöd. Digg har även i uppdrag att under perioden 2022–2024 stödja regeringens arbete med att förbättra möjligheterna att digitalisera välfärden genom att identifiera rättsliga hinder för en sådan digitalisering samt utarbeta förslag till anpassning av befintlig reglering eller förslag till ny reglering där sådan saknas (dnr I2022/00620). I syfte att bistå med underlag för att utveckla digitaliseringspolitiken har Digg också i uppdrag att lämna en samlad övergripande analys av samhällets digitalisering. Myndigheten ska i sin samlade analys, med hjälp av framtagna indikatorer, följa och beskriva den digitala strukturomvandlingen i samhället.

Förvaltningsgemensam digital infrastruktur

Digg fick den 16 december 2021 i uppdrag att utveckla och tillhandahålla infrastruktur för säker digital kommunikation i offentlig sektor (dnr I2021/03317). Samtidigt fick ett stort antal myndigheter i uppdrag att förbereda sig för anslutning till infrastrukturen. Ett flertal kommuner och regioner har åtagit sig att börja använda infrastrukturen. Uppdraget innebär att Digg aktivt ska stödja införandet och anslutningen till den infrastruktur som byggts upp inom ramen för det pågående samarbetsprojektet med deltagare från kommuner, regioner och myndigheter samt SKR och Inera AB. Infrastrukturen ska också kunna användas av offentlig sektor för att kommunicera med företag och andra organisationer. Uppdraget ska redovisas senast den 29 september 2023.

I december 2021 överlämnade It-driftsutredningen sitt slutbetänkande Säker och kostnadseffektiv it-drift – förslag till varaktiga former för

⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1724 av den 2 oktober 2018 om inrättande av en gemensam digital ingång för tillhandahållande av information, förfaranden samt hjälp- och problemlösningstjänster och om ändring av förordning (EU) nr 1024/2012.

samordnad statlig it-drift (SOU 2021:97). I slutbetänkandet föreslår utredningen varaktiga former för samordnad statlig it-drift genom stöd till statliga myndigheter vid valet av it-driftslösningar och tillhandahållande av it-driftstjänster genom ett samordnat statligt tjänsteutbud. I sammanhanget kan nämnas att utredningen ser att statliga molntjänster ingår som en del av den totala leveransen av ett samordnat statligt tjänsteutbud. Betänkandet resulterade i en proposition (prop. 2022/23:97) som lämnades till riksdagen den 23 mars 2023. I propositionen föreslås en ny sekretessbrytande bestämmelse som möjliggör för myndigheter att lämna uppgifter som omfattas av sekretess till en enskild eller till en annan myndighet som har i uppdrag att tekniskt bearbeta eller tekniskt lagra uppgifterna för den uppgiftslämnande myndighetens räkning. En uppgift får dock inte lämnas om det med hänsyn till omständigheterna är olämpligt. Vidare föreslås en inskränkning av meddelarfriheten för den som omfattas av tystnadsplikt enligt lagen (2020:914) om tystnadsplikt vid utkontraktering av teknisk bearbetning eller lagring av uppgifter. Förslagen syftar till att skapa bättre förutsättningar för myndigheter att utkontraktera eller samordna sin it-drift samt att stärka skyddet för de uppgifter som lämnas till en enskild vid utkontraktering av it-drift. Bestämmelserna föreslås införas i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Riksdagen biföll regeringens förslag om nya regler för situationer då en myndighet lämnar ut uppgifter i syfte att tekniskt bearbeta eller tekniskt lagra uppgifterna hos annan part (bet. 2022/2023:KU35, rskr. 2022/23:204). Lagändringarna träder i kraft den 1 juli 2023.

Programmet för ett digitalt Europa

Programmet för ett digitalt Europa är ett nytt EU-instrument för perioden 2021–2027 och är till för att stödja den digitala omvandlingen, främst utvecklingen och användningen av ny teknik. Programmet omfattar totalt 7,6 miljarder euro. Digg fick den 17 februari 2022 i uppdrag att ansvara för samordning av programmet (dnr I2022/00403). Inom ramen för programmet ska ett nätverk av europeiska digitala innovationshubbar etableras som samordnas av Tillväxtverket (dnr I2021/00794). E-hälsomyndigheten, MSB, PTS, Tillväxtverket, Verket för innovationssystem (Vinnova) och Vetenskapsrådet har i uppdrag att delta i samordningsfunktionen. Vinnova hanterade den nationella medfinansieringen till EU-programmet för 2022 som uppgick till 50 miljoner kronor (dnr I2022/00403).

Tillgängliggörande av data

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2023 att Sverige ska fortsätta att vara framgångsrikt i den globala konkurrensen, vilket underlättas av en väl utvecklad förmåga att dela och använda data, en fortsatt utveckling av datamarknader och en politik som kan anpassas efter den snabba teknikutvecklingen.

I mars 2023 beslutade regeringen att Sverige skulle ansluta sig till stadgeprinciperna i Open Data Charter (ODC). ODC är en internationell organisation som verkar för att data från den offentliga förvaltningen ska vara mer öppna och lättillgängliga samtidigt som de enskildas rättigheter tillvaratas. En stadga med sex principer har utvecklats som länder, företag och organisationer kan följa för att utveckla arbetet med, och därmed värdet av, öppna data. Principerna kombinerar förmågor och ambitioner för transparens, inkluderande och ansvarstagande inom offentlig förvaltning där öppna data är nyckelresursen. Regeringen har dessutom beslutat att ge i uppdrag åt Digg att ansvara för genomförandet av ODC:s stadga med principer för tillgängliggörande av data. I uppdraget ingår bl.a. att främja tillgången av öppna data som kan bidra till insyn och delaktighet i offentlig förvaltning inklusive offentliga inköpsdata. Myndigheten ska när uppdraget utförs beakta den svenska handlingsplanen för Open Government Partnership 2023–2025.

EU:s datastrategi

EU:s datastrategi⁹ introducerades 2020, och syftet är att EU ska gå i spetsen för ett datadrivet samhälle. Det ska finnas en inre marknad för data, där data som inte är personuppgifter kan flöda fritt mellan länder och sektorer och användas av företag, forskare och förvaltningar i hela EU på lika villkor. Som en del av genomförandet av den europeiska datastrategin presenterade EU-kommissionen ett förslag till förordning om harmoniserade regler för skäligen åtkomst till och användning av data (COM(2022) 68). Förordningen innehåller nya regler för datahantering som bl.a. främjar tillgång och användning av data för företag och myndigheter. Förslaget är för närvarande föremål för förhandling inom ministerrådet. Endast omkring en tredjedel av de statliga myndigheterna har enligt Diggs uppföljning av statliga myndigheters digitalisering 2021 antagit principen om öppet som standard för sina datamängder, vilket innebär att man utgår från att alla data ska vara öppna om det inte finns uttryckta krav eller skäl för annat.

Strategi för ökad tillgång av data

Mot bakgrund av ovannämnda EU-datastrategi beslutade regeringen 2021 om en strategi för ökad tillgång av data för bl.a. AI och digital innovation (I2021/02739). Målen med strategin är att Sverige ska vara en ledande datadelningsnation inom AI och digital innovation med syftet att stärka välfärden, konkurrenskraften och ett hållbart samhälle. Enligt strategin ska de statliga förvaltningsmyndigheter som kan effektivisera verksamheten och förenkla för företag och medborgare med hjälp av delade data, AI och datadriven analys påbörja sådant arbete senast 2025. Offentligt finansierade forskningsdata ska, där så är lämpligt, vara öppna och tillgängliga till 2026 och svenska företag ska vara ledande aktörer på den inre marknaden för data

⁹ COM (2020) 65, COM (2020) 66, och COM (2020) 67.

2030. Krav på informations- och cybersäkerhet, skydd för den personliga integriteten och nationell säkerhet samt respekt för immateriella rättigheter och företags legitima intresse av att inte dela vissa data ska integreras i arbetet. Strategin fokuserar på datadelning endast mellan organisationer och behandlar därmed inte delning mellan individer. Ett viktigt ingångsvärde är att datadelning och dataanvändning har säkerhetspolitiska dimensioner som behöver beaktas. Strategin omfattar inte data eller s.k. aggregerade data med bäring på allmän säkerhet, försvar eller Sveriges säkerhet.

Nationella AI uppdraget

AI är ett område som anses ha stor potential att förbättra samhället. Tidigare utredningar har visat att den beräknade nyttan av AI inom offentlig förvaltning uppgår till 140 miljarder kronor årligen. Regeringen anger i budgetpropositionen för 2023 att det är viktigt att lösningar och verktyg som utvecklas inom offentlig förvaltning kommer till nytta inom hela den offentliga förvaltningen.

I juni 2021 fick Arbetsförmedlingen, Bolagsverket, Digg och Skatteverket i uppdrag att främja offentlig förvaltnings användning av AI (dnr I2021/01825). Regeringsuppdraget slutrapporterades i januari 2023. I slutrapporten konstaterar ovan nämnda myndigheter att AI redan i dag skapar tydliga nyttor inom enstaka förvaltningar men att det samtidigt är en bråkdel av den potential som AI skulle kunna ha för hela den offentliga förvaltningen. Det saknas en övergripande samordning, vilket gör att mycket dubbelarbete sker, att goda resultat inte sprids och att möjliga nyttor, skaldriftsfördelar m.m. inte uppnås. I arbetet med uppdraget har det framkommit att det inom offentlig förvaltning finns en stor efterfrågan på allomfattande och konkret stöd i att ta fram AI-lösningar, och säkra tekniska miljöer, samt att utveckla AI-tjänster och guidning och vägledningsmaterial. Detta gäller särskilt för mindre aktörer inom offentlig förvaltning som riskerar att helt eller delvis stå utan möjligheter att bidra till att uppnå nyttorna. Utan åtgärder kommer skillnaderna mellan aktörer inom offentlig förvaltning att öka eftersom AI ger stora fördelar för de som kan använda och utveckla AI. Vidare konstateras att svensk offentlig förvaltning som helhet kommer att bli kraftigt begränsad i sin möjlighet att använda AI om det inte finns en tydlig styrning och samordning för att förbereda offentlig förvaltning på den kommande förordningen. I Sverige görs stora satsningar på forskning om AI inom näringslivet men liknande initiativ saknas inom offentlig förvaltning. Svensk offentlig förvaltning står på en stark grund men ska Sverige nå målet för AI-inriktningen och målen för digitaliseringspolitiken behöver regeringen investera för att vinster och nyttor ska nås. Arbetet i uppdraget har resulterat i följande konkreta resultat:

- En samarbetsplattform där leveranserna från AI-uppdraget levereras; en AI-guide, en förtroendemodell och information om relevanta AI-projekt. Resultaten har tillgängliggjorts publikt för att uppmuntra till lärande,

delande och vidareutnyttjande inom offentlig förvaltning, akademi och näringsliv.

- Två AI-byggblock (en översättnings- och transkriberingstjänst) som enligt planen ska tillgängliggöras i Ena-strukturen.
- Ett policylabb tillsammans med de deltagande myndigheterna, Combient AB och Rise Research Institutes of Sweden AB med syftet att undersöka hur kommande AI-förordning kan påverka AI-arbetet i praktiken.
- Behovsanalyser som visar på ett tydligt behov av en förvaltnings-gemensam insats för att tillgängliggöra en AI-infrastruktur för alla offentliga aktörer i Sverige.

Myndigheterna rapporterar dock att dessa åtgärder inte är tillräckliga för att uppnå regeringens mål och för att främja AI inom offentlig förvaltning och kunna realisera de nyttor som finns med AI. Det behövs mer arbete och analyser för det, varför man rekommenderar ett fortsatt arbete i ett nytt regeringsuppdrag för att gå vidare med följande åtgärder:

- Ett fortsatt arbete för att tillgängliggöra en AI-infrastruktur som möjliggör utveckling av AI-drivna tjänster för alla aktörer inom offentlig förvaltning. Det blir möjligt för alla att på ett jämlikt sätt ute i landet och i de olika sektorerna experimentera och ta fram AI-lösningar med öppna eller egna data. En sådan infrastruktur innebär att fler aktörer inom offentlig förvaltning kan realisera AI-potentialen till en låg kostnad och i en säker och beprövad miljö.
- Fortsatt utveckling av plattformen offentligai.se inklusive AI-guide, samling av exempel på användning av AI och öppen källkod och standardiserade dataset för AI.
- Vidareutveckling av förtroendemodellen för att bibehålla eller öka förtroendet för användningen av AI inom offentlig förvaltning inklusive utredning av om förtroendemodellen i någon utsträckning ska vara tvingande att använda för offentlig sektor.
- Genomförande av policylabb för att förbereda för AI-förordningen. Besparingen för den offentliga sektorn i och med detta arbete uppskattas ligga på ca 40 miljoner kronor.

Uppdraget föreslås fortsätta till 2026 och den sammanlagda kostnaden för detta uppskattas till ca 25 miljoner kronor årligen.

Avslutningsvis konstateras att svenska invånare och företag genom gemensamt arbete och tydliga satsningar på AI kan få stora nyttor av AI. Om offentlig förvaltning gemensamt utvecklar och tillgängliggör en förvaltnings-gemensam AI-infrastruktur som dessutom är tillgänglig för alla, istället för ett fåtal, sparar offentlig sektor enligt utredningens räkneexempel 250 miljoner kronor eller mer. Rapporten bereds nu inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om olika aspekter av samhällets digitalisering behandlades senast i utskottets betänkande 2021/22:TU6. Utskottet föreslog att riksdagen skulle avslå yrkandena med hänvisning till pågående utredningar och uppdrag på området. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis uppmärksamma att regeringen har vidtagit ett antal åtgärder och tillsatt utredningar för att Sverige ska kunna nå det övergripande digitaliseringsmålet om att vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter liksom målet för digitalisering av den offentliga förvaltningen. Utskottet anser liksom regeringen att fortsatt digitalisering är viktigt för att öka förvaltningens effektivitet och kvalitet, för att ge bättre service till medborgarna liksom för att främja innovation. Utskottet ser därför mycket positivt på vidtagna åtgärder och det pågående arbetet syftande till att utveckla och tillhandahålla en säker förvaltningsgemensam digital infrastruktur. Utskottet vill i sammanhanget också uppmärksamma de nyligen beslutade lagändringar som bl.a. syftar till att skapa bättre förutsättningar för myndigheter att utkontraktera eller samordna sin it-drift.

Data är en strategisk resurs med stora möjligheter att bidra till en rad olika positiva värden för samhället. En god tillgång till data är bl.a. en allt viktigare förutsättning för utveckling och innovation inom många områden, däribland AI. Utskottet ser därför mycket positivt på de olika initiativ som tagits på området såväl i Sverige som inom EU. Utskottet påminner dock i sammanhanget om vikten av att samtidigt värna säkerhets- och integritetsaspekter. Mot bakgrund av motionsyrkandet om att låta offentliga data som regel vara öppna och fritt tillgängliga vill utskottet påminna om den nya lag om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data som trädde ikraft sommaren 2022 och som syftar till att skapa ett rättsligt stöd för offentlig sektor att på ett öppet och tillgängligt sätt offentliggöra data.

När det gäller motionsyrkandena om AI, användningen av AI samt offentlig upphandling av tjänster inom maskininlärning och AI välkomnar utskottet Arbetsförmedlingens, Bolagsverkets, Diggs och Skatteverkets slutrapport som är under beredning inom Regeringskansliet. Utskottet ser positivt på det kommande arbetet med förslagen i rapporten och kommer noga att följa den fortsatta utvecklingen av dessa frågor.

När det gäller motionsyrkandet om att PTS övergripande ansvar för kommunikation även bör innefatta digital kommunikation konstaterar utskottet att myndigheten redan har ett samlat ansvar inom området för elektronisk kommunikation och att PTS enligt sin instruktion ska verka för att målen inom politiken för informationssamhället ska nås.

När det gäller motionsyrkandet om möjligheten att införa en portal för myndigheters tjänster och webbplatser vill utskottet uppmärksamma EU:s förordning om en gemensam digital ingång (SDG) liksom att utskottet i

betänkande 2021/22:TU3 hanterade regeringens proposition med kompletterande bestämmelser till denna EU-förordning.

Mot den bakgrunden konstaterar utskottet att de frågeställningar som tas upp i motionsyrkandena är väl beaktade och finner inte anledning att ta något initiativ i dessa frågor. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2022/23:78 (M), 2022/23:848 (C) yrkande 16, 2022/23:881 (C) yrkande 8, 2022/23:934 (SD) yrkande 8, 2022/23:1121 (C) yrkande 37, 2022/23:1494 (SD), 2022/23:1643 (C) yrkandena 2, 12, 13, 22 och 42 samt 2022/23:2140 (S) yrkandena 47 och 52.

Digital autentisering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om digital autentisering. Utskottet understryker att frågan om digital autentisering är av samhällskritisk betydelse och hänvisar till pågående beredningsarbete på området.

Jämför reservation 7 (S) och 8 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2140 yrkande 54 anför Gunilla Svantorp m.fl. (S) att staten bör överväga att etablera ett statligt nationellt övergripande elektroniskt identifikationssystem som komplettering och skyddsnät för åtkomst och användning av olika former av digitala samhällsbärande funktioner. Motionärerna lyfter fram sårbarheten med dagens id-system som initierats och ägs av de fyra storbankerna och att det inte är tillfredsställande att stora delar av våra samhällsfunktioner vilar på just detta id-system.

I kommittémotion 2022/23:1643 yrkande 19 framför Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) att digitala identifikationer ska utvecklas så att dessa kan användas av den som inte har bankkonto eller som är beroende av en god man eller förvaltare. I yrkande 20 föreslår motionärerna att en statlig e-legitimation utvecklas som ett alternativ till bank-id för bl.a. de personer som inte är knutna till någon bank. I yrkande 44 vill motionärerna att man säkrar tillgången till offline-betalningar i digitala betalningssystem som Swish. Motionärerna menar att konsekvenserna inte bara blir omedelbara utan närmast överblickbara om systemen slutar fungera.

I motion 2022/23:138 av Kalle Olsson och Anna-Caren Säterberg (båda S) framförs att staten bör ta ansvar för en digital legitimation. Motionärerna anser att infrastrukturen för e-legitimation är alldeles för viktig för att överlämnas till privata aktörer.

I motion 2022/23:721 vill Malin Danielsson (L) att regeringen säkerställer att personer med funktionsnedsättning kan använda digitalt bank-id själva eller med hjälp av god man alternativt personlig assistent.

I motion 2022/23:1049 föreslår Mikael Dahlgvist och Lars Mejern Larsson (båda S) att förutsättningarna för en statlig e-legitimation ses över för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning ges tillgång till en tillgänglig lösning som även kan användas av ställföreträdare.

I motion 2022/23:1349 föreslår Sofie Eriksson m.fl. (S) att möjligheterna till en statlig identifieringstjänst ses över. Motionärerna anser att alla medborgare ska ges möjlighet att ta del av det digitaliserade samhället.

I motion 2022/23:1723 anser Eva Lindh (S) att man bör överväga att införa en statlig e-legitimation.

Bakgrund

Enligt rapporten Svenskarna och internet 2022, som ges ut av Internetstiftelsen, använder nästan alla i befolkningen e-legitimation. I rapporten noteras att mobilt bank-id har en särställning och att användningen under det gångna året nådde nya höjder. Framför allt har den dagliga användningen ökat kraftigt – från 47 procent 2021 till hela 71 procent för 2022. På andra plats hamnar utmanaren Freja e-id som endast två procent av svenskarna använder, och där den största andelen användare är de yngsta. En förklaring till den yngre användarskaran skulle kunna vara att Freja e-id inte måste vara kopplat till ett bankkonto, samt att det kan användas som en fotolegitimation. Vidare konstateras att 91 procent av befolkningen som är 16 år eller äldre använder sig av e-legitimation; bland de som använder internet är motsvarande siffra 97 procent.

Det finns tre etablerade e-legitimationer som privatpersoner kan skaffa: Bank-id (utgiven av bankerna som bankkunder med ett svenskt personnummer kan använda), Freja e-id Plus (utgiven av Freja e-id Group AB) och AB Svenska Pass (utgiven av Skatteverket). Alla dessa tre e-legitimationer har fått kvalitetsmärket Svensk e-legitimation som visar att de har granskats och godkänts av staten genom Digg.

I digitaliseringsstrategin understryks att digital identitet är en samhällskritisk infrastruktur och är en förutsättning för fortsatt utveckling av digital service till privatpersoner och företag. Det är avgörande för individers möjligheter att ta del av digitala tjänster inom såväl den privata som den offentliga sektorn att kunna styrka sin digitala identitet på ett enkelt och säkert sätt. En stor andel av Sveriges befolkning har i dag en e-legitimation, men det är enligt strategin viktigt att alla som behöver kan få tillgång till enkla och säkra e-legitimationer. Det offentliga måste enligt digitaliseringsstrategin säkerställa att lösningarna uppfyller högt ställda krav på säkerhet och användbarhet och att nödvändig samordning mellan inblandade aktörer sker. Rutinerna för identifiering och underskrifter i samband med användning av digitala tjänster bör fungera på ett enkelt sätt för användaren, oavsett om han eller hon befinner sig i Sverige eller i något annat land.

Utgångspunkten, enligt e-IDAS-förordningen¹⁰, är att utfärdande av e-legitimationer på den högsta tillitsnivån bör ske vid en statlig myndighet. En e-legitimation på högsta nivå kan användas för växling till en annan e-legitimation på samma nivå eller en e-legitimation på lägre nivå. För att en e-legitimation ska kunna användas behövs en bakomliggande digital infrastruktur mot vilken e-legitimationen kan verifieras. En individ kan använda sin e-legitimation flera gånger om dagen. Infrastrukturen behöver därför hantera en stor mängd verifieringar. Digg ansvarar för den offentliga förvaltningens tillgång till infrastruktur och tjänster för elektronisk identifiering och underskrift.

Sedan början av 2000-talet har offentlig förvaltning upphandlat elektronisk identifiering från privata leverantörer, delvis eftersom bankerna tidigt varit framgångsrika med att identifiera sina kunder elektroniskt. Avsikten med att gå upphandlingsvägen var att täcka in de e-legitimationer som användare kunde skaffa och samtidigt driva på innovativ utveckling, där man ansåg att privat sektor var mest lämpad. På grund av ändringar i lagstiftningen om offentlig upphandling 2008 var det då inte längre möjligt att upphandla flera leverantörer för samma typ av tjänster. E-delegationen föreslog i sitt första delbetänkande (SOU 2009:86) införandet av valfrihetssystem för elektronisk identifiering, där användarens val av e-legitimation skulle styra vilken leverantör som skulle få betalt. E-delegationen bedömde att detta skulle främja mångfald genom att göra det möjligt för nya leverantörer att tillhandahålla tjänster på lika villkor. Utredningen om bildande av en e-legitimationsnämnd (SOU 2010:104) lade grunden till en ny myndighet för samordning av den offentliga sektorns försörjning av e-legitimationer. E-legitimationsnämnden startades den 1 januari 2011 och inrättade ett valfrihetssystem som gjorde det möjligt att använda tjänster från olika leverantörer utan att varje offentlig myndighet behövde teckna nya avtal eller genomföra nya tekniska integrationer för varje leverantör. När Digg bildades den 1 september 2018 övergick ansvaret för valfrihetssystemen från E-legitimationsnämnden till Digg, och E-legitimationsnämnden lades ned. Frågan om valfrihetssystem återaktualiseras i regeringens lagrådsremiss Auktorisationssystem för elektronisk identifiering och digital post från den 9 februari 2023. Här föreslås att valfrihetssystem enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering ska ersättas av auktorisationssystem för sådana tjänster. De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Styrningen av e-legitimationsområdet har varit föremål för ytterligare utredningar de senaste åren. I december 2017 överlämnade Utredningen om effektiv styrning av nationella digitala tjänster sitt slutbetänkande (SOU 2017:114 reboot – omstart för den digitala förvaltningen) till regeringen. Slutbetänkandet innehöll ett stort antal förslag till åtgärder för effektiv styrning och är under beredning inom Regeringskansliet. Några förslag om

¹⁰ Förordning (EU) nr 910/2014 vad gäller inrättandet av en ram för europeisk digital identitet (den reviderade e-IDAS-förordningen), COM(2021) 281.

e-legitimationer har dock tagits vidare. I detta sammanhang är 2017 års ID-korts-utredning (SOU 2019:14) relevant, där man föreslog att staten ska utfärda en e-legitimation på högsta tillitsnivå. Syftet med förslaget är att ge alla invånare möjlighet att skaffa en säker e-legitimation för att få tillgång till viktiga samhällsfunktioner. Vidare menade utredningen att en säker elektronisk identifiering motverkar den identitetsrelaterade brottsligheten. Enligt utredningen skulle en statlig e-legitimation finnas på det statliga identitetskort som enligt förslaget ska utfärdas av Polismyndigheten. Sedvanligt remissutskick ägde rum under 2019 och beredning pågår inom Regeringskansliet.

Den 3 juni 2021 presenterade Europeiska kommissionen ett förslag till ändring av e-IDAS-förordningen¹¹. Förslaget innebär bl.a. att det ska bli obligatoriskt för varje medlemsstat att anmäla en e-legitimation på högsta tillitsnivån enligt ett förfarande för gränsöverskridande identifiering och att varje medlemsstat ska utfärda en europeisk digital identitetsplånbok. Tillitsnivån på e-legitimationen avgör hur tillförlitligt det är att personen som identifierar sig är den han eller hon utger sig för att vara. Plånboken ska möjliggöra för fysiska och juridiska personer att på ett säkert sätt bl.a. begära, få, lagra, och använda personidentifieringsuppgifter och digitala bevis för autentisering online och offline samt att skriva under med kvalificerade elektroniska underskrifter. Digg fick den 23 september 2021 ett regleringsbrevsuppdrag att analysera förutsättningar och risker inför att den offentliga förvaltningen ska kunna tillhandahålla och nyttja digitala plånböcker i enlighet med Europeiska kommissionens förslag till förordning om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG. Digg redovisade uppdraget i rapporten Digital plånbok (dnr I2021/02470) och föreslog att svenska plånböcker ska utfärdas av en statlig myndighet och att även privata aktörer ska ges möjlighet till det. Syftet är att säkerställa att alla användare inkluderas, att systemet blir robust och att tillvarata innovation på området.

Digg har undersökt användningen av förvaltningsgemensam digital infrastruktur i bl.a. uppföljningen av e-legitimering och e-underskrift inom den offentliga förvaltningen 2021. Uppföljningen visar att användningen av e-legitimation har fortsatt att öka inom den offentliga förvaltningen och att tjänster där enskilda kan logga in med e-legitimation nu är vanligare inom kommuner och regioner än på statliga myndigheter. Nio av tio kommuner och regioner uppger att de har tjänster där det är möjligt att logga in med e-legitimation. Bland myndigheterna uppger 41 procent att de har sådana tjänster i dagsläget, en signifikant ökning jämfört med 2019 då motsvarande andel var drygt en fjärdedel. Undersökningen visar vidare att e-underskrifter är ett av de områden där många organisationer uppger att de hade behov av

¹¹ Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 910/2014 vad gäller inrättandet av en ram för europeisk digital identitet (den reviderade eIDAS-förordningen), COM(2021) 281.

mer information. De upplevda problemen kopplade till e-underskrifter är flera; både juridiska oklarheter och tekniska svårigheter angavs som utmaningar.

Pågående arbete

Digg fick under våren 2022 ett uppdrag att i samarbete med Polismyndigheten och Försäkringskassan föreslå hur en statlig e-legitimation kan utformas (dnr I2022/0135). Den 30 januari 2023 lämnade myndigheten rapporten En säker och tillgänglig statlig e-legitimation, med förslag till framtagande och drift av en statlig e-legitimation. I rapporten föreslås att den statliga e-legitimationen ska utfärdas på ett kontaktlöst aktivt kort. Kortet föreslås lämnas ut av en identitetskontrollerande myndighet efter kontroll av giltig id-handling. Den statliga e-legitimationen ska ges ut på den högsta tillitsnivån enligt EU:s regelverk. Dessutom föreslås att den statliga e-legitimationen ska kunna ges ut till personer som har tilldelats ett samordningsnummer och kan styrka sin identitet. Myndigheten bedömer att användarna kommer att efterfråga mobila lösningar på smarttelefoner. Inom EU pågår utveckling av en europeisk digital identitetsplånbok där det kommer att krävas en e-legitimation på den högsta tillitsnivån. Myndigheten föreslår att den statliga e-legitimationen ska kunna användas för att få tillgång till den europeiska digitala identitetsplånboken och att myndigheten får i uppdrag att påbörja utveckling av e-legitimationen för att möta EU:s tidsplan. I ett sådant uppdrag bör det också ingå att ytterligare undersöka hur den statliga e-legitimationen även kan tillhandahållas via de nationella id-korten. Ärendet bereds nu inom Regeringskansliet.

Med anledning av ovannämnda förslag till ändring av e-IDAS-förordningen tillsatte regeringen, i december 2022, en särskild utredare (dir. 2022:142) med uppgift att utreda och lämna förslag på hur e-legitimationer kan utfärdas på högsta tillitsnivå. Utredaren ska också se över behovet av anpassningar som följer av den reviderade e-IDAS-förordningen. Syftet är att stärka samhällets säkerhet och robusthet, motverka bedrägerier och underlätta för att fler ska kunna få tillgång till en e-legitimation. Av kommittédirektivet framgår att utredningen bör analysera hur en e-legitimation kan utformas så att så många som möjligt kan få tillgång till den. Grupper som särskilt bör beaktas när förslagen utformas är bl.a. äldre och personer med funktionsnedsättning. Utredningen ska föreslå hur en digital identitetsplånbok ska utfärdas enligt kraven från den kommande EU-förordningen e-IDAS II. En digital identitetsplånbok ska kunna användas både online och offline och kan exempelvis användas för att öppna ett bankkonto eller deklarerat i alla EU-länder. Individens själv ska ha full kontroll över vilka data han eller hon delar med sig av. Uppdraget ska delredovisas senast den 16 oktober 2023 och slutredovisas senast den 31 maj 2024.

Betalningsutredningen har i betänkandet Staten och betalningarna (SOU 2023:16) sett över statens roll på betalningsmarknaden bl.a. utifrån förändringarna på betalningsmarknaderna till följd av teknisk utveckling och digitalisering. I betänkandet konstateras att när en allt större del av

betalningssystemet är digitalt ökar vikten av digital säkerhet och driftssäkerhet. Utredningen bedömer att det finns ett behov av en statlig garanti för att i fredstida krissituationer och vid höjd beredskap möjliggöra digitala betalningar offline, dvs. när elektroniska kommunikationer inte fungerar, vid köp av livsnödvändiga varor. Möjligheter att göra betalningar offline stärker enligt utredningen redundansen i betalningsekosystemet och bidrar därmed till en stärkt civil beredskap. Betänkandet överlämnades till regeringen den 31 mars 2023 och bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat frågan om digital autentisering, senast i betänkande 2021/22:TU6. Utskottet anförde i betänkandet att frågan är av samhällskritisk betydelse och avstyrkte motionsyrkandena med hänvisning till pågående beredningsarbete. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att användningen av e-legitimation har ökat markant under det gångna året. I takt med att digitala tjänster fyller en allt mer central funktion i såväl offentlig som privat service ökar behoven av att kunna styrka sin identitet och behörighet digitalt för att kunna nyttja dem. Utskottet vill därför liksom tidigare understryka att frågan om digital autentisering är av samhällskritisk betydelse. Säkra och tillförlitliga elektroniska legitimationstjänster som är enkla att använda är av stor vikt, inte minst för personer med funktionsnedsättning. Utskottet välkomnar det pågående utrednings- och beredningsarbetet på området och ser med intresse fram emot utfallet av detta. Utskottet förutsätter samtidigt att regeringen och ansvariga myndigheter vidtar de åtgärder som behövs för att främja den digitala delaktigheten i samhället. Vad gäller motionsyrkandet om att säkra tillgången till offline betalningar i digitala betalningssystem noterar utskottet att frågan tas upp i Betalningsutredningens betänkande som för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2022/23:138 (S), 2022/23:721 (L), 2022/23:1049 (S), 2022/23:1349 (S), 2022/23:1643 (C) yrkandena 19, 20 och 44, 2022/23:1723 (S) och 2022/23:2140 (S) yrkande 54.

Tillgång till elektronisk kommunikation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tillgång till elektronisk kommunikation. Utskottet bedömer att utvecklingen på området fortsätter i positiv riktning och välkomnar de många initiativ som tagits för att främja bredbandsutbyggnaden och mobiltäckningen i landet, inte minst på landsbygden och i glesbygd.

Jämför reservation 9 (SD), 10 (C) och 11 (MP).

Motionerna

I partimotion 2022/23:1672 yrkande 52 vill Annie Lööf m.fl. (C) se över möjligheterna att fortsätta att satsa på bredbandsutbyggnad i hela landet. Enligt motionärerna är digitaliseringen av hela landet viktig, för hem- och distansarbete, distansundervisning, digitala vårdtjänster och e-handel samt för centrala näringar på landsbygden som jord- och skogsbruk, transportsektorn, besöksnäringen och hela logistikbranschen. I yrkande 53 föreslår motionärerna att möjligheterna ses över att inrätta en mobiltäckningsmiljard för områden där marknaden inte vill investera. Motionärerna noterar att det fortfarande finns stora problem med täckningen – framförallt på landsbygden och för tågresenärer och bilister.

I kommittémotion 2022/23:934 yrkande 7 efterlyser Tobias Andersson m.fl. (SD) bredband och mål för tillgång till snabbt internet i hela Sverige. Motionärerna menar att en önskvärd målsättning för att möjliggöra för Sveriges landsbygd att leva och utvecklas är att 100 procent av befolkningen ska ha tillgång till snabbt internet 2025. Ett motsvarande förslag finns även i kommittémotion 2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 23.

I kommittémotion 2022/23:1013 yrkande 1 föreslår Jimmy Ståhl m.fl. (SD) att regeringen tar fram en ny bredbandsstrategi. Motionärerna framför att det ändrade säkerhetspolitiska läget, i kombination med samhällets ökade beroende av fungerande och säker digital infrastruktur, kräver en uppdaterad nationell bredbandsstrategi. I yrkande 2 vill motionärerna att bredbandsutbyggnaden på landsbygden stärks. Motionärerna anför att tillgång till internet är en demokratifråga, eftersom medborgare ges möjlighet att ta del av information och delta i den digitala samhällsdebatten, och därför bör bredbandsutbyggnaden på landsbygden stärkas kraftigt för att nå målet i bredbandsstrategin.

I kommittémotion 2022/23:833 yrkande 2 varnar Ulrika Heie m.fl. (C) för att regeringens mål för bredbandsutbyggnaden för 2023 och 2025 riskerar att inte uppnås. Motionärerna påminner om att digitalisering av hela landet är viktigt när det gäller många sektorer i samhället, bl.a. för jord- och skogsbruk, transportsektorn och hela logistikbranschen, liksom möjligheten till distansundervisning samt hemarbete som aktualiserades i och med coronapandemin.

I yrkande 11 anför motionärerna att bredbandsutbyggnaden bör landsbygds-säkras i syfte att skapa tillväxt. I yrkande 12 menar motionärerna att fokus ska ligga på funktionalitet i bredbandsutbyggnaden och inte specifika teknikval eftersom det är svårt att ta ställning till vilka lösningar som på kort och lång sikt är att föredra, även för experter. I yrkande 15 lyfter motionärerna frågan om förenklade del- och avbetalningsmöjligheter för bredbandsinstallationer och att man i den utsträckning detta i dag försvåras genom EU:s statsstödsregler ska försöka påverka dessa för att underlätta snabb bredbandsutbyggnad. Motionärerna vill se en översyn av reglerna för när statligt stöd till bredbandsutbyggnad tolkas som statsstöd, inte minst sett mot bakgrund av att EU tydligt har tagit ställning till vikten av en snabb digitalisering i Europas glesare delar och betonat vikten av detta inom Återhämtningsfonden som upprättats i samband med pandemin.

I kommittémotion 2022/23:1121 yrkande 39 pekar Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) på behovet av en infrastruktur som gör att den tekniska utvecklingen kommer hela landet till del och som gör det möjligt att driva företag i hela landet.

I kommittémotion 2022/23:1123 yrkande 4 pekar Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) på behovet av en välfungerande digital infrastruktur för att möjliggöra en ökad digitalisering i basindustrin. Motionärerna menar att den digitala infrastrukturen är en förutsättning för t.ex. förarlösa fordon i gruvor och skogsbruk, och därför är det av största vikt att säkerställa tillräcklig kapacitet och täckning.

I kommittémotion 2022/23:1643 yrkande 4 understryker Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) vikten av en väl fungerande infrastruktur och möjlighet till kommunikation vilken krävs för en effektiv digitalisering av samhället. I yrkande 7 efterlyser motionärerna en digital allemansrätt som garanterar stabil och snabb uppkoppling i hela landet, och i yrkande 8 efterfrågas mer frekvensutrymme för bättre mobiltelefoni och surf i hela landet. I yrkande 25 framhåller motionärerna att bredbandsutbyggnaden måste fortsätta så att det finns tillgång till data över hela landet.

I kommittémotion 2022/23:2171 yrkande 16 betonar Elin Söderberg m.fl. (MP) behovet av att utveckla tillgång till service och satsa på snabbt bredband i hela landet. I yrkande 17 framhåller motionärerna behovet av att stärka digitaliseringen för små och medelstora företag på landsbygden. Motionärerna menar att digitala kommunikationer i dag är en förutsättning för att delta i samhället fullt ut såväl som för att driva företag eller annan verksamhet, och därför måste bredband av hög kvalitet finnas tillgängligt i hela landet.

I kommittémotion 2022/23:2262 yrkande 24 anför Emma Berginger m.fl. (MP) att staten bör ta ett ökat ansvar för finansiering av fiberutbyggnad och snabb mobilnätutbyggnad i glesbygden.

I motion 2022/23:1043 lyfter Malin Larsson och Anna-Belle Strömberg (båda S) behovet av att säkerställa en leveranssäkerhet i fråga om telefoni via mobilnätet i hela landet. Motionärerna anför att ett stabilt mobilnät med fullständig täckning skapar trygghet.

I motion 2022/23:1342 anför Peter Hultqvist m.fl. (S) vikten av att hela Sverige får tillgång till snabbt bredband (100 Mbit/s) på likvärdiga villkor. Motionärerna förtydligar att det måste vara en nationell angelägenhet att klara tillgången till bredband i hela landet eftersom utbyggnaden av bredbandskapacitet är helt avgörande för att människor ska kunna bo och verka i landet.

I motion 2022/23:1627 yrkande 1 vill Martina Johansson och Niels Paarup-Petersen (båda C) tillåta kommunal medfinansiering vid fiberutbyggnad och använda sig av gruppundantagsförordningen i EU. Motionärerna menar att offentlig medfinansiering krävs för att bredbandsmålet ska kunna nås och för att undvika att den digitala klyftan mellan stad och land ökar. I yrkande 2 vill motionärerna uppmärksamma den frivilliga avtalsamverkan. Enligt motionärerna är det extra viktigt på landsbygden där det kan vara avgörande för vissa områden att fibern kommer från grannkommunen, då det är den närmaste vägen. I yrkande 3 anför motionärerna att målet för snabb uppkoppling ska gälla både hushåll, företag och andra adresspunkter. Motionärerna anser att målen behöver skruvas upp för att beräkna tillgången på bredband till alla fastigheter och inte enbart hushåll och företag. Då kan fler få tillgång till fiber och företag på landsbygden kan fortsätta att utvecklas.

I motion 2022/23:1784 yrkande 1 föreslår Johan Löfstrand m.fl. (S) att man i infrastrukturplaneringen ser över hur mobiltäckningen kan förbättras runt om i landet. I yrkande 2 vill motionärerna säkerställa att de resurser som satsas på utbyggnad av bredband även kommer mindre kommuner och landsbygden till del. Motionärerna har noterat att kostnaden per hushåll för att få fiber blir oerhört stor i de glesbefolkade områdena, och därför bör regelverket för hur pengarna används och hur fler kan få ta del av utbyggnaden ses över.

I motion 2022/23:1994 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) framför motionärerna att mobiltäckning och bredbandstillgång är en statlig angelägenhet som inte kan begränsas till marknadens ramar. Motionärerna menar att snabbt bredband och pålitlig mobiltäckning är en självklarhet för att människor och företag ska kunna leva, bo och verka i hela landet.

Bakgrund

Mål

Målet för digitaliseringspolitiken är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Målet för digitaliseringspolitiken har två delmål:

- Elektroniska kommunikationer ska vara effektiva, säkra och robusta samt tillgodose användarnas behov. Elektroniska kommunikationer ska i första hand tillhandahållas genom en väl fungerande marknad, men staten ska ha ett ansvar på områden där allmänna intressen inte enbart kan tillgodoses av marknaden.

- Sverige ska ha bredband i världsklass. Alla hushåll och företag bör ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband.

Vägledande för arbetet med att tillgodose tillgången till elektroniska kommunikationer är den s.k. bredbandsstrategin. Den första nationella bredbandsstrategin formulerades 2009 som en del av den övergripande digitala agendan för Sverige. Den snabba utvecklingen inom området motiverade regeringen att utarbeta en ny bredbandsstrategi som presenterades i december 2016 och som fick namnet Bredbandsstrategin – för ett helt uppkopplat Sverige 2025. Strategin innehåller tydliga mål för alla medborgare och företag i Sverige. De viktigaste målen i strategin är följande:

- År 2020 bör 95 procent av alla hushåll och företag ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s.
- År 2023 bör hela Sverige ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet.
- År 2025 bör hela Sverige ha tillgång till snabbt bredband.

Post- och telestyrelsen (PTS) har till uppgift att löpande följa upp och analysera utvecklingen på bredbandsområdet. Myndigheten ska verka för att främja bredbandsutbyggnad i alla delar av landet i enlighet med bredbandsstrategin. Inom ramen för detta uppdrag ska PTS även vidta åtgärder för att underlätta bredbandsutbyggnad, ge stöd till relevanta myndigheter och affärsverk samt vid behov lämna förslag till åtgärder.

Aktörer involverade i bredbandsutbyggnaden

Aktörerna som är involverade i bredbandsutbyggnaden är många och har olika roller. Först och främst är det regeringen som har beslutat om ovan nämnda strategi och ska se till att marknaden fungerar effektivt och att förutsättningarna för att driva verksamhet är goda i hela landet. Staten är även köpare av tjänster i bredbandsinfrastrukturer. PTS är ansvarig myndighet för området elektronisk kommunikation och främjar utbyggnaden av snabbt och säkert bredband, bl.a. genom kommunikationsinsatser, dialoger med nationella, regionala och lokala aktörer, myndighetssamverkan samt tilldelning av statligt bredbandsstöd. Tillväxtverket utformar detaljerna i reglerna för stöd till ortssammanbindande nät, dvs. nät som sammanbinder accessnät till internet, och handlägger även sådana ansökningar. Jordbruksverket utformar detaljerna i stödreglerna för landsbygdsprogrammet. Här kan man söka stöd för utbyggnad av accessnät, dvs. det nät som ansluter slutanvändarna. Bredbandsforum främjar samverkan om bredbandsutbyggnad, bl.a. genom arbetsgrupper. Länsstyrelserna handlägger de enskilda ansökningarna enligt landsbygdsprogrammet. Regionerna har i uppdrag att främja utbyggnaden så att regeringens bredbandsmål nås. De regionalt utvecklingsansvariga har tillsatt bredbandskoordinatorer som främjar utbyggnaden, genom bl.a. samverkan och information. Kommunerna är bl.a.

markägare, tillståndsgivare och ägare till stadsnät. Kommunerna kan genom bredbandsstrategier och handlingsplaner främja och underlätta utbyggnad. Kommuner söker ibland bredbandsstöd. Kommuner är även köpare av tjänster som kräver bredbandsinfrastrukturer. Byanät är lokala initiativ från konsumenter för att bygga bredband; de söker ofta stöd inom landsbygdsprogrammet för sin utbyggnad.

PTS uppföljning av regeringens bredbandsstrategi 2022

PTS presenterar årligen en uppföljning av regeringens bredbandsstrategi. Den senaste rör 2022 och kom i oktober 2022 (PTS-ER-2022:28). I rapporten gör PTS bedömningen, liksom föregående år, att regeringens mål för 2023 ("mobilmålet") sannolikt inte kommer att uppnås. Enligt PTS prognos kommer ca 95 procent av ytan som ingår i definitionen av målet att ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet 2023. Detta innebär en nedskrivning jämfört med förra årets uppföljning, då PTS prognos var ca 96 procent. Den lägre prognosen i årets rapport beror främst på att täckningen och kapaciteten utefter högtrafikerade bil- och järnvägar utvecklades sämre än väntat mellan 2020 och 2021. De leveransproblem som lett till att vissa mobiloperatörer tvingats justera tidsplanerna för 5G-utbyggnaden bidrar också till att prognosen för 2023 skrivs ned.

PTS gör följande bedömning av regeringens mål för 2025 som består av tre delmål som alla måste vara uppfyllda för att det övergripande målet ska anses uppfyllt.

98 procent av alla hushåll och företag i Sverige bör antingen ha tillgång till, eller ha bredbandsinfrastruktur i sin absoluta närhet (homes passed) som medger 1 Gbit/s

PTS bedömer att det första delmålet kommer nås till 2025 i ett scenario med snabb utbyggnad av fibernät men även vid en måttligare utbyggnadstakt dock inte med långsammare fiberutbyggnad. Enligt PTS bedömning kommer de flesta stödfinansierade utbyggnadsprojekt efter 2022 inte att hinna bli färdigställda till 2025. PTS uppskattar dock, att de 3,3 miljarder kronor som aviserats i bredbandsstöd 2023–2027 bör bidra till att 98 procent får tillgång till 1 Gbit/s någon gång under perioden 2026–2030.

1,9 procent av resterande hushåll och företag bör antingen ha tillgång till, eller ha infrastruktur i sin absoluta närhet som medger 100 Mbit/s

Enligt PTS bedömning råder en stor osäkerhet huruvida detta andra delmål kan nås. I PTS huvudscenario kommer delmålet inte att uppnås. Det kommer med stor sannolikhet att finnas täckning över Sverige från flera satellitsystem med en marknadsförd hastighet på 100 Mbit/s år 2025 och det torde finnas goda möjligheter för satellitlösningar att bidra till delmålet. Samtidigt finns bl.a. frågetecken om huruvida satelliternas kapacitet är tillräcklig för att ge ett stort antal användare en faktisk hastighet på 100 Mbit/s. I ett av PTS scenarier, som präglas av en stark utveckling på satellitmarknaden, kommer alla hushåll och

företag i Sverige att ha tillgång till 100 Mbit/s 2025. I de andra två scenarierna, där satellitmarknaden får en svag eller måttlig utveckling, kommer delmålet däremot inte att uppnås.

De sista 0,1 procenten av alla hushåll och företag bör ha tillgång till, eller i sin absoluta närhet ha bredbandsinfrastruktur som medger 30 Mbit/s

Enligt PTS bedömning kommer detta delmål att kunna nås till 2025. Dock förutsätter måluppfyllelsen att lämpliga satellitabonnemang finns på den svenska marknaden 2025.

Pågående arbete

I november 2021 fick PTS i uppdrag att främja tillgången till bredband (dnr I2021/02830). Myndigheten skulle analysera åtgärder som syftar till att effektivt öka utbyggnaden av infrastruktur för fast och mobil kommunikation som medger snabbt bredband och därmed i så hög utsträckning som möjligt täcker de s.k. vita fläckarna, dvs. områden samt hushåll och företag som ännu saknar tillgång till snabbt bredband. Uppdraget delredovisades i rapporten Satellit – en möjlighet till snabbt bredband 2025 (PTS-ER-2022:18) i mars 2022. I rapporten gör PTS bedömningen att satellitlösningar kommer att vara avgörande för att nå regeringens bredbandsmål för 2025 när det gäller delmålen om 30 och 100 Mbit/s. I rapporten tydliggörs dock att det finns utmaningar för de aktörer som vill erbjuda bredband via satellit på den svenska marknaden och att det inte är självklart att tjänster blir tillgängliga i Sverige även om satelliter erbjuder täckning över hela landet. PTS pekar på vikten av att det finns en bred infallsvinkel på insatser för bredbandsutbyggnad. Det finns ett behov av att verka för att bredband via satellit ska bli tillgängligt för fler. Bredband via satellit är i vissa situationer den bästa lösningen. Samtidigt behöver man utgå från att satellit, fast bredband via mobilnätet och fiber kompletterar varandra i uppfyllelsen av 2025-målet. Behovet av insatser bör därför enligt PTS hanteras så att det inkluderar de olika accessformer som kan bidra till att regeringens bredbandsmål nås. Det kommer att behövas en palett av insatser och åtgärder för att hantera de många olika typer av utmaningar som finns för att nå alla i Sverige med snabbt bredband, oavsett geografiska, sociala och ekonomiska omständigheter.

I maj 2022 fick PTS i uppdrag att analysera åtgärder för ökad bredbandsutbyggnad (dnr I2022/01098). Myndigheten skulle analysera åtgärder som syftar till att effektivt öka utbyggnaden av infrastruktur för fast- och mobil kommunikation som medger snabbt bredband och därmed i så hög utsträckning som möjligt täcker de s.k. vita fläckarna. Den 15 december 2022 presenterade PTS sin rapport Bredband till allt – Åtgärder för ett helt uppkopplat Sverige (PTS-ER-2022:33). I denna rapport slutredovisar PTS regeringsuppdragen Främja tillgången till bredband samt Analysera åtgärder för ökad bredbandsutbyggnad. I rapporten konstaterar PTS att det finns ett stort behov av att Sverige får en ny bredbandsstrategi som tar vid senast när den nuvarande bredbandstrategin når sitt slut. Myndigheten föreslår att den

nya strategin utgår från dagens förändrade samhällsbehov, liksom de behov som kan förväntas komma att uppstå under det närmaste decenniet. Vidare bör strategin möta de nya utmaningar som Sverige står inför med fortsatt utbyggnad och långsiktig förvaltning av infrastrukturen för bredband. Strategin och det övergripande målet behöver kvalitativt beskriva den förväntansbild som staten har av infrastrukturen. Vad gäller det övergripande målet föreslår PTS att det bryts ned i minst två grundläggande delmål. Fokus för dessa två delmål bör vara att hushåll och organisationer har access till fasta anslutningar och att så många hushåll och organisationer som möjligt av dessa har bredbandsabonnemang. PTS drar slutsatsen i rapporten att tiden är för kort för att nya åtgärder ska hinna ge effekt på målen i nuvarande bredbandsstrategi före utgången av 2025. Fram till dess behöver PTS och andra berörda aktörer fortsätta förmedla de stöd som regeringen anslagit till bredbandsutbyggnad, samtidigt som upparbetade främjandeinsatser fortsatt stöder strategins genomförande med samverkan, samarbete och koordinering. PTS har en teknikneutral utgångspunkt i förslagen till åtgärder och uppdrag. Bredband via satellit är en av flera accessformer och samtliga de åtgärder som PTS föreslår omfattar utmaningar som relaterar till bredband via satellit, liksom till övriga accessformer. Uppdragsförslagen lägger särskild vikt vid de två förordade delmålens inriktning på fasta anslutningar till bredband men exkluderar inte vikten av exempelvis frågor om mobiltäckning. Enligt PTS bör några av uppdragsförslagen hanteras som ett led i en ny strategi, vilket medför att de bör vara fleråriga. De åtgärder och uppdrag som enligt myndigheten bör inkluderas i en ny bredbandsstrategi är

- att regeringen ger PTS i uppdrag att analysera och följa den nya bredbandstrategins mål
- att regeringen ger PTS i uppdrag att arrangera nationella och regionala dialogmöten om bredbandsutbyggnad genom radioaccessnät.

När väl den nya bredbandsstrategin är plats föreslår PTS ytterligare åtgärder och uppdrag:

- Regeringen ger myndigheten i uppdrag att utreda möjligheten att stödfinansiera trådlösa lösningar som ett komplement till fiberinfrastruktur.
- Regeringen ger myndigheten i uppdrag att utreda behov och utformning av efterfrågestimulerande stöd för bredband riktade till slutanvändare.
- Regeringen ger en särskild utredare i uppdrag att tydliggöra hur geodata kopplade till bredband i högre grad kan vara sammanhållna, överblickbara och gemensamt tillgängliga.
- Regeringen undersöker möjligheten att erbjuda kommuner med behov en finansiering av en kommunal bredbandssamordnare.
- PTS föreslår att regeringen ger myndigheten i uppdrag att utreda förekomsten av kommunala och regionala bredbandsstöd samt att ge förslag på hur dessa kan koordineras med det nationella stödet.

I mars 2023 fick PTS i uppdrag att se över möjligheten att påskynda utbyggnaden av bredband på landsbygden och i glesbygd. Bakgrunden till uppdraget är att regeringen eftersträvar att alla ska ha tillgång till bredband för att kunna dra nytta av digitaliseringen och ha likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd oavsett var i landet man bor. Men tillgången till elektroniska kommunikationstjänster är ojämnt fördelad över landet. Dessutom har pandemin lett till förändrade arbetsmönster och en större efterfrågan på att kunna arbeta på andra platser än kontoret. Uppdraget ska redovisas senast den 15 september 2023.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 22) konstaterar regeringen att Sverige har en i internationell jämförelse mycket väl utbyggd bredbandsinfrastruktur. I DESI 2022 (Digital Economy and Society Index) har dock Sverige halkat ned till nionde plats på området konnektivitet, vilket kan jämföras med en femte plats i mätningen 2021 och en andra plats 2020. Orsaken till försämringen beror främst på att utrollningen av 5G i tätbefolkade områden har gått betydligt långsammare i Sverige (18 procent) än genomsnittligt i EU (66 procent) enligt DESI-mätningen 2022. Anledningen till den långsamma utvecklingen är att auktionerna av frekvenserna har försenats. PTS anger vidare att den största utmaningen är tillgänglighet till spektrum, dvs. att det krävs nya spektrum i höga band för att förväntade datahastigheter ska kunna levereras. I sammanhanget kan nämnas att PTS planerar att i september 2023 starta en auktion för tilldelning av nationella blocktillstånd i 900 MHz-, 2,1 GHz- och 2,6 GHz-banden. Syftet med tilldelningarna är att bl.a. möjliggöra fortsatt digitalisering och teknikutveckling, och PTS kommer härvid att bl.a. ställa krav i 900 MHz-bandet med fokus på täckning genom nya master där det inte finns täckning i dag.

Regeringen understryker i budgetpropositionen att en väl utbyggd infrastruktur ger tillgång till digitala tjänster och bidrar på ett tydligt sätt till den gröna och digitala omställningen i Sverige. Regeringens utgångspunkt för bredbandsutbyggnaden är en marknadsmässig utbyggnad som kompletteras med offentliga insatser. Regeringen noterar att bredbandsutbyggnad inte kan ske på marknadsmässiga grunder i vissa delar av landet, särskilt när det gäller de mer glest befolkade områdena. Samtidigt är tillgången till god internetuppkoppling viktig för likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd i hela landet. Regeringen framhåller att hela Sverige ska fungera och att alla hushåll och företag bör ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband. Mot denna bakgrund delger regeringen sin avsikt att förstärka det stöd för bredbandsutbyggnad som PTS ansvarar för. Regeringen satsar följaktligen 600 miljoner kronor för stöd till bredbandsutbyggnad under 2023. Det innebär att det sammantaget finns 1,3 miljarder kronor för bredbandsutbyggnad inom ramen för det statliga bredbandsstöd som PTS ansvarar för: 600 miljoner kronor i utökad anslag, 600 miljoner kronor från EU:s gemensamma jordbrukspolitik samt 100 miljoner kronor från tidigare beslut.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat yrkanden om tillgång till elektronisk kommunikation, senast i betänkande 2021/22:TU6. Utskottet föreslog att riksdagen skulle avslå yrkandena med hänvisning till den positiva utvecklingen på området och välkomnade de initiativ som hade tagits för att främja bredbandsutbyggnaden i landet. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet bedömer att utvecklingen på området fortsätter i positiv riktning och välkomnar de många initiativ som har tagits för att främja bredbandsutbyggnaden och mobiltäckningen i landet. Utskottet är samtidigt införstått med de utmaningar som finns med den fortsatta utbyggnaden av bredband, framför allt på landsbygden. Utskottet välkomnar därför de olika uppdrag som PTS har fått för att främja bredbandsutbyggnaden, inte minst på landsbygden och i glesbygd. Utskottet ser i sammanhanget mycket positivt på det extra statliga stöd för bredbandsutbyggnad under innevarande år som regeringen beslutat om och som PTS tilldelats ansvar för. Utskottet välkomnar även PTS kommande auktion för tilldelning av nationella blocktillstånd i 900 MHz-, 2,1 GHz- och 2,6 GHz-banden och planerar att följa utfallet nära. Vad gäller motionsförslagen om en ny bredbandsstrategi och nytt mål för tillgång till snabbt internet konstaterar utskottet att även PTS nyligen redovisat behovet av en ny strategi som tar vid när den nuvarande bredbandsstrategin når sitt slut. Utskottet konstaterar sammanfattningsvis att de frågeställningar som tas upp i motionsyrkandena är väl beaktade och finner inte anledning att ta något initiativ i dessa frågor. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2022/23:833 (C) yrkandena 2, 11, 12 och 15, 2022/23:934 (SD) yrkande 7, 2022/23:937 (SD) yrkande 23, 2022/23:1013 (SD) yrkandena 1 och 2, 2022/23:1043 (S), 2022/23:1121 (C) yrkande 39, 2022/23:1123 (C) yrkande 4, 2022/23:1342 (S), 2022/23:1627 (C) yrkandena 1–3, 2022/23:1643 (C) yrkandena 4, 7, 8 och 25, 2022/23:1672 (C) yrkandena 52 och 53, 2022/23:1784 (S) yrkandena 1 och 2, 2022/23:1994 (S), 2022/23:2171 (MP) yrkandena 16 och 17 samt 2022/23:2262 (MP) yrkande 24.

Särskilt om utbyggnaden av 5G-nätet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utbyggnaden av 5G-nätet. Utskottet anser att den fortsatta utbyggnaden av 5G och utvecklingen av 6G är viktig för att uppnå målet om säkra och effektiva elektroniska kommunikationer. Utskottet ser också positivt på PTS kommande frekvensauktion med krav som kommer att innebära en bättre täckning.

Jämför reservation 12 (S), 13 (SD) och 14 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2140 yrkande 51 anför Gunilla Svantorp m.fl. (S) att utbyggnaden av 5G och utvecklingen av 6G måste vara en mycket högt prioriterad fråga om Sverige ska behålla sin plats som en ledande nation inom it och digitalisering.

I kommittémotion 2022/23:1013 yrkande 12 föreslår Jimmy Ståhl m.fl. (SD) att regeringen utreder det kommande 5G-nätets behov och möjligheter till god täckning i hela landet. Motionärerna noterar att utbyggnaden troligtvis kommer att ske gradvis och i prioriterade områden för att säkerställa både funktion och säkerhet och understryker vikten av att säkerställa att glesbygden inte hamnar på efterkälken.

I kommittémotion 2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 4 föreslås att framtidens 5G-nät ska byggas ut på landsbygden parallellt med storstadsregionerna. I yrkande 5 pekar motionärerna på vikten av likvärdiga förutsättningar för digital hälsa i hela Sverige. Därför föreslår motionärerna att PTS ska kräva att operatörer som får frekvenstillstånd för att bygga ut 5G-näten ska bygga både i städer och på landsbygden.

I kommittémotion 2022/23:905 yrkande 50 föreslår Anders W Jonsson m.fl. (C) att e-hälsotjänster ska kunna användas i hela landet, varför det bör införas krav på mål för 5G-täckning för att få verka som mobil bredbandsleverantör. Motionärerna vill att det ska införas krav på operatörerna att bygga ut nätverket till att nå minst 90 procent av landets yta och 99 procent av befolkningen för att operatörerna ska få licens för att driva bredbandsnätverk och mobila bredbandsnätverk. Därutöver ska det införas krav på att tillståndet ska vara kopplat till tydliga etappmål för utbyggnaden för att få behålla sin licens.

Bakgrund

I den nationella digitaliseringsstrategin För ett hållbart digitaliserat Sverige – en digitaliseringsstrategi (dnr N2017/03643/D) från 2017 framhölls att 5G-tekniken skapar förutsättningar för nya typer av tillämpningar och

affärsmodeller inom områden som transport, hälsa, energi och medier. 5G kommer ytterligare att kunna sprida användningen av olika typer av industriella tillämpningar över de mobila nätverken och av sakernas internet med kostnadseffektiva och innovativa tillämpningar. I digitaliseringsstrategin angav regeringen att en tydlig plan ska utarbetas för att möjliggöra 5G i Sverige. Även EU-kommissionen betonade vikten av att underlätta utvecklingen av 5G inom EU. Den politiska målsättningen i sammanhanget var att Sverige ska agera förebild i arbetet. Enligt digitaliseringsstrategin är en aktiv och målinriktad förvaltning av radiospektrum, som också tar hänsyn till vitala samhällsverksamhetens behov, avgörande för utvecklingen av 5G.

I betänkandet *Frekvenser i samhällets tjänst* (SOU 2018:92) från 2018 uppmärksammade utredningen behovet av en modern frekvensförvaltning för att samhällets framtida behov av radioanvändning ska kunna mötas. Detta är en förutsättning för att Sverige ska kunna dra full nytta av digitaliseringen och de nya mobila tjänster som utvecklas bl.a. 5G och dess efterföljare. Även PTS har betonat behovet av spektrumutrymme för 5G och tilldelning och betonar att hantering av spektrum är regeringarnas ansvar. För 5G krävs nytt spektrum i höga band för att förväntade datahastigheter ska kunna levereras. För att 5G-tjänster ska kunna fungera globalt arbetar Internationella teleunionen (ITU) och Europeiska post- och telesammanslutningen (Cept) med att identifiera och harmonisera frekvenser för 5G.

Det europeiska internationella arbetet har satt grundläggande ramar för initial utveckling och utbyggnad av 5G, bl.a. genom kommissionens 5G Action Plan som pekar ut tidslinjer och gruppen för radiospektrumpolitikens Strategic roadmap towards 5G for Europe, som pekar ut både tidslinjer och frekvensband (700 MHz samt 3,4–3,8 och 26 GHz).

PTS arbetar kontinuerligt med internationell harmonisering och standardisering för spektrumområdet i olika internationella grupper såväl på global nivå som inom Europa och EU. I myndighetens årsredovisning för 2022 framhålls att PTS i specifika fall, såsom i fråga om 2,3–2,4 GHz-bandet, agerat ordförande i arbetsgruppen för harmonisering för 5G. Genom att driva arbetet säkerställs en anpassning till existerande svenska förhållanden så långt som möjligt.

I budgetpropositionen för 2020 framhölls att utbyggnaden av 5G är en högprioriterad fråga för Sverige och avgörande för att Sverige ska behålla sin plats som ledande nation inom it och digitalisering. Utgångspunkten är att 5G ska vara en marknadsdriven utbyggnad i samklang med det offentligas ansvar. Statens roll är att skapa förutsättningar för utbyggnaden, bl.a. i form av regler och tillgängliggörande av spektrum. Genom PTS auktioner av frekvenser i 3,5 GHz- och 2,3 GHz-banden bedömde den dåvarande regeringen att det finns förutsättningar för en bred utbyggnad av 5G.

PTS genomförde i början av 2021 auktionen av frekvenser i 3,5 GHz- och 2,3 GHz-bandet som är nödvändiga för en storskalig 5G-utbyggnad. Frekvensband tilldelades de fyra deltagare som hade godkänts att medverka i auktionerna, nämligen Telia, Hi3G Access (Tre), Net 4 Mobility (Tele 2 och

Telenor) samt Teracom. Villkor med säkerhetskrav har även knutits till radiotillstånden.

Sommaren 2022 trädde den nya lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation ikraft. Genom lagen har direktivet om inrättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation¹² införlivats i svenskt rätt. I den bakomliggande propositionen (prop. 2021/22:136) pekas bl.a. på att de nya reglerna skapar bättre förutsättningar för etablering av 5G-nät, vilket gynnar bredbandsutbyggnad och mobiltäckning. I budgetpropositionen för 2022 framhålls också att tillgång till tjänster på en gränsöverskridande digital marknad samt utbyggnad och utveckling av nya tekniker som 5G och 6G främjas av EU-kodexen.

Pågående arbete

Regeringen framhåller i budgetpropositionen för 2023 att en fortsatt utbyggnad av 5G och utveckling av 6G är viktig för att uppnå målet om effektiva och säkra elektroniska kommunikationer som motsvarar användarnas behov.

PTS kartlägger varje år geografisk tillgång till fast och mobil bredbandsinfrastruktur. I PTS senaste kartläggning, som redovisades i mars i år (PTS-ER-2023:13), konstaterades att tillgången till fast bredband via 5G ökar kraftigt. I undersökningen, som återspeglade situationen i oktober 2022, hade 57 procent av alla hushåll möjlighet att ansluta sig till fast bredband via 5G-nätet. Föregående period var motsvarande andel 20 procent. Enligt föregående insamling fanns kapaciteten nästan uteslutande i tätorter och småorter, men numera har runt 29 procent av hushållen i glest bebyggda områden möjlighet att ansluta sig till bredband via 5G.

PTS planerar att i september 2023 starta en auktion för tilldelning av nationella blocktillstånd i 900 MHz-, 2,1 GHz- och 2,6 GHz-banden. Syftet med tilldelningarna är att möjliggöra fortsatt digitalisering och teknikutveckling, samt att bidra till regeringens mobilitetsmål främst genom utbyggnad av nya master längs vägar och järnvägar men även inom andra områden där människor normalt befinner sig. I tilldelningen ställer PTS två täckningskrav. Ett krav ställs i 900 MHz-bandet med fokus på täckning genom nya master där det inte finns täckning i dag. Det andra kravet ställs i 2,1 GHz- och 2,6 GHz-banden och handlar om att höja kapaciteten utmed högtrafikerade järnvägssträckor. PTS bedömer att dessa två täckningskrav ger en god effekt på de täcknings- och kapacitetsbrister som PTS tidigare identifierat.

¹² Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/1972 om inrättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat yrkanden om utbyggnaden av 5G-nätet, senast i betänkande 2021/22:TU6. Utskottet föreslog att riksdagen skulle avslå yrkandena och hänvisade bl.a. till Sveriges höga ambitionsnivå när det gäller 5G-utbyggnaden och till PTS frekvensauktion i början av 2021. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser att den fortsatta utbyggnaden av 5G och även utvecklingen av 6G är viktig för att uppnå målet om effektiva och säkra elektroniska kommunikationer som motsvarar användarnas behov. Utskottet betonar att en gynnsam utveckling av marknaden för elektronisk kommunikation i huvudsak kännetecknas av konkurrens och goda investeringsnivåer. Utskottet vill påminna om att utbyggnaden av 5G-näten är marknadsansvar medan statens ansvar är att harmonisera och tilldela det radiospektrum som krävs för att hela landet ska få de trådlösa tjänster som efterfrågas och behövs. Utskottet välkomnar därför PTS kommande auktion för tilldelning av nationella blocktillstånd i 900 MHz, 2,1 GHz- och 2,6 GHz-banderna för att möjliggöra fortsatt digitalisering och teknikutveckling. Utskottet ser också positivt på myndighetens avsikt att i detta sammanhang ställa krav som kommer att innebära en bättre täckning. Mot den bakgrunden konstaterar utskottet att de frågeställningar som tas upp i motionsyrkandena är väl beaktade och finner inte anledning att ta något initiativ i dessa frågor. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2022/23:833 (C) yrkandena 4 och 5, 2022/23:905 (C) yrkande 50, 2022/23:1013 (SD) yrkande 12 och 2022/23:2140 (S) yrkande 51.

Samutnyttjande av infrastruktur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om samutnyttjande av infrastruktur. Utskottet hänvisar bl.a. till det befintliga regelverket och PTS konkurrensfrämjande arbete. Utskottet hänvisar vidare till pågående arbete om samhällsmaster.

Jämför reservation 15 (SD) och 16 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:1013 yrkande 14 efterfrågar Jimmy Ståhl m.fl. ökad samordning vid dragingen av fiber så att utbyggnaden av bredband påskyndas och underlättas. För att underlätta framtida utbyggnad av kabeländringar föreslår motionärerna att kulvertar och kabelrännor utmed väg- och järnvägsnätet utnyttjas om kapacitetsutrymme finns.

I kommittémotion 2022/23:833 yrkande 6 föreslår Ulrica Heie m.fl. (C) att regeringen i sina regleringsbrev ställer krav på relevanta myndigheter att underlätta för aktörer inom bredbandsutbyggnad att bygga ut den digitala strukturen. Motionärerna menar att regeringen skulle kunna främja utbyggnadstakten genom instruktioner, dialog och regleringsbrev till de myndigheter som är viktiga för bredbandsutbyggnaden, bl.a. Jordbruksverket, Lantmäteriet, Svenska kraftnät och Trafikverket. I yrkande 7 pekar motionärerna på att ansökan om kanalisation bör underlättas. Motionärerna anser det vara ytterst angeläget att Trafikverket tydliggör vad som krävs för att en ansökan om att förlägga kanalisation ska kunna hanteras och därutöver korta ned handläggningstiderna. I yrkande 10 anser motionärerna att möjligheter till samhällsmaster i Sverige för att skapa bättre uppkoppling i glesbygd bör utredas. Enligt motionärerna skulle uppförandet av en samhällsmast (helt eller delvis offentligt finansierad) vara en möjlig lösning i områden där kommersiella förutsättningar saknas för att uppföra en sändningsplats. Därför föreslår motionärerna att PTS ges i uppdrag att uppdatera sin tidigare rapport om samhällsmaster i syfte att följa upp den utveckling som skett sedan 2015 inklusive den pågående utbyggnaden i 700 MHz-bandet. I yrkande 16 föreslår motionärerna att Trafikverket får i uppdrag att tillgängliggöra sin digitala infrastruktur så att tåg- och mobiloperatörer kan bygga ut master och stärka kapaciteten. I yrkande 17 föreslår motionärerna att Trafikverket får i uppdrag att se till att när man tillsammans med operatörerna förtätar masterna ska detta ske med höga master, vilket skulle ge bättre yttäckning och bättre möjligheter för nätägare att samlokalisera utrustning.

I kommittémotion 2022/23:1643 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 27 kräver motionärerna tillgänglighet oavsett fiberägare. Motionärerna har noterat att fiberägare i dag hindrar andra än sig själva från att hyra fiber. Enligt motionärerna måste investeringar som görs i infrastruktur som fiber och master vara tillgängliga för alla parter oavsett vem som äger fibern.

Bakgrund

Tillgång till marknadsaktörers digitala infrastruktur

Sommaren 2022 trädde den nya lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation i kraft. Genom denna nya lag införlivas EU:s direktiv om inrättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation. Den nya lagen bygger på de regler som funnits i den tidigare lagen om elektronisk kommunikation, som trädde i kraft 2003, samt de ändringar och tillägg som EU-direktivet ger anledning till. Liksom i den tidigare lagen om elektronisk kommunikation kan en operatör som är ett företag med betydande inflytande på en viss marknad ges en skyldighet att uppfylla rimliga krav på t.ex. tillträde till och användning av nät och tillhörande faciliteter i syfte att tillhandahålla elektroniska kommunikationstjänster. Vidare har bestämmelserna i den gamla lagen om samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande

av egendom eller annat förts över till den nya lagen. På så vis får en operatör efter ansökan av en annan operatör förpliktas att mot marknadsmässig ersättning tillhandahålla sökanden samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av egendom eller annat. En förutsättning för detta är att skyldigheten antingen är av betydelse för att skydda miljön eller för att uppnå mål för fysisk planering, eller krävs för att skydda folkhälsa eller allmän säkerhet. Regeringen konstaterade i den bakomliggande propositionen (prop. 2021/22:136) att bestämmelsen inte hade tillämpats i någon större utsträckning och behovet av samlokalisering har lösts i kommersiella avtal. Den fyller dock enligt regeringen funktionen av ett påtryckningsmedel, eftersom en operatör som behöver mastdelning i sista hand kan vända sig till regleringsmyndigheten för ett tvingande beslut. Även om utbyggnadstakten har sjunkit i takt med att god täckning har uppnåtts i befolkade områden, framhålls att det fortfarande kan finnas behov av att bygga ut och etablera nya master för att förbättra täckningen på vissa håll, exempelvis till följd av täckningskrav som ålagts i tillståndsvillkoren för 700 MHz-bandet. Regeringen ansåg därför att det var motiverat att behålla paragrafen.

Som en följd av den nya lagen har PTS också getts en större befogenhet att besluta om skyldighet till samlokalisering. En nyhet är att det bl.a. har införts en möjlighet att ålägga en operatör som är ett företag med betydande inflytande på en viss marknad skyldighet att lämna tillträde till anläggningsinfrastruktur. Exempel på tillgångar som kan komma i fråga för en skyldighet är byggnader eller ingångar till byggnader, ledningar i byggnader inklusive fastighetsnät, antenner, torn och andra stödkonstruktioner, stolpar, master, kanalisation, rör, tillsynsbrunnar, inspektionsbrunnar och kopplingskåp.

Om samhällsmaster

Bredbandsforum inledde under 2022 en undersökning om hur stort intresset för samhällsmaster, dvs. master som är helt eller delvis offentligt finansierade, är runt om i landet och om frågan kan bli en viktig del i det framtida strategiska arbetet för att främja bredbandsutbyggnad. Bredbandsforum delger i rapporten Färdplan för måluppfyllnad 2025 sin avsikt att inom ramen för arbetet med 2023 års fokusområde digital mobilitet och 5G fortsätta att undersöka förutsättningar och utmaningar med konceptet samhällsmaster. Kommande arbete inom Bredbandsforum kan därmed komma att möta exempelvis det av Bredbandsforums arbetsgrupper identifierade behovet av vägledning, kalkylmodeller, eller en kunskapsbank om hur det operativa samverkansarbetet med samhällsmaster kan bedrivas. I slutrapporten kommer rekommendationer att lämnas om samhällsmaster i det framtida strategiska arbetet med bredbandsutbyggnad i hela Sverige.

Utnyttjande av statlig infrastruktur

Lagen (2016:534) om åtgärder för utbyggnad av bredbandsnät (utbyggnadslagen) trädde i kraft i juli 2016 och innebär att den som tillhandahåller ett

allmänt kommunikationsnät eller viss infrastruktur ska vara skyldig att under vissa förutsättningar låta den som bygger ut bredbandsnät få tillträde till infrastrukturen. Vidare innebär lagen att ett offentligt organ som utför ett bygg- eller anläggningsprojekt i vissa fall är skyldigt att samordna projektet med utbyggnad av bredbandsnät. Detsamma gäller den som annars utför ett sådant projekt om det helt eller delvis är finansierat av offentliga medel.

Ägare av bredbandsnät kan på så vis ansöka hos t.ex. Trafikverket om att bygga ut sitt nät enligt utbyggnadslagen. Lagen innebär att Trafikverket som nätägare är skyldig att erbjuda den som vill bygga ut fast eller trådlöst bredband rätt att få tillgång till information om Trafikverkets fysiska infrastruktur och byggprojekt, rätt att begära tillträde till Trafikverkets fysiska infrastruktur och rätt att samordna sina byggprojekt med Trafikverkets bygg- och anläggningsprojekt eftersom de finansieras med offentliga medel.

Av regleringsbrevet för Svenska kraftnät följer att verket, främst för transmissionsnätet, ska driva ett kostnadseffektivt elektroniskt kommunikationsnät för tele- och datakommunikation med hög säkerhet. Svenska kraftnät ska på affärsmässiga grunder verka för att tele- och kommunikationsnätet görs tillgängligt för aktörer som på konkurrensneutrala och skäliga villkor tillhandahåller elektroniska kommunikationer. Verket hyr på så vis ut eventuell ledig kapacitet i kommunikationsnätet till teleoperatörer, tjänsteleverantörer m.fl. Svenska kraftnät ska i sin verksamhet inhämta erfarenheter och synpunkter från PTS och samverka med aktörer som tillhandahåller elektroniska kommunikationer vad gäller anläggning av tele- och kommunikationsnät.

Handläggningstider i ledningsärenden

Bredbandsforum redovisade i december 2022 en kartläggning av hur marknadsaktörerna i dagsläget upplever olika myndigheters hantering av ledningsärenden. Enligt kartläggningen anser majoriteten av lokala och nationella aktörer på den svenska bredbandsmarknaden att tillståndsgivande myndigheters hantering av bredbandsärenden fortsatt är en strategiskt viktig fråga. Aktörerna upplever att de flesta myndigheters handläggning och processer har utvecklats i en positiv riktning de senaste åren, men att det fortfarande finns förbättringspotential. Undersökningen visar att Trafikverket är den statliga myndighet som i dagsläget har störst påverkan på bredbandsutbyggnaden enligt marknadsaktörerna. Trafikverket fick 2018 ett regeringsuppdrag att se över sina processer och bedömningar och myndigheten redovisar själv en markant förbättring av sina handläggningstider som en följd av förbättringsarbeten. Av Trafikverkets årsredovisning för 2022 framgår att handläggningstiden för ansökningar om tillstånd att lägga ledningar i vägnätet förkortats från fyra månader 2019 till 2,1 månader 2022.

Pågående arbete

PTS ska enligt sin instruktion (2007:951) verka för att målen inom politiken för informationssamhället uppnås samt, inom ramen för sina uppgifter enligt lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation, verka för att de mål som anges i lagen uppnås. PTS har bl.a. till uppgift att främja utbyggnaden av och följa tillgången till bredband och mobiltäckning i alla delar av landet samt verka för en väl fungerande konkurrens. Myndigheten ska också fortlöpande pröva frågor om tillstånd och skyldigheter, bl.a. i fråga om olika typer av tillträde, samt fastställa och analysera marknader och utöva tillsyn och pröva tvister enligt lagen om elektronisk kommunikation.

En färdplan för målpåfyllnad 2025 har som nämnts ovan arbetats fram av Bredbandsforum. Inom ramen för arbetet med 2023 års fokusområde digital mobilitet och 5G avser Bredbandsforum att fortsätta att undersöka förutsättningar och utmaningar med konceptet samhällsmaster.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om samutnyttjande av infrastruktur, senast i betänkande 2021/22:TU6. Utskottet föreslog att riksdagen skulle avslå yrkandena med hänvisning till PTS konkurrensfrämjande arbete och befintliga regelverk samt de åtgärder som vidtagits på området. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar åtgärder för att främja och underlätta samlokalisering av digital infrastruktur. Utöver minskade kostnader samt ökad robusthet i näten kan en samverkan enligt utskottets mening också leda till att utbyggnaden underlättas. Utskottet ser därför positivt på de direktiv som berörda statliga myndigheter har fått på området. Vidare vill utskottet hänvisa till PTS konkurrensfrämjande arbete och det nyligen reviderade regelverket genom vilket PTS har fått utökade befogenheter att besluta om skyldighet till samlokalisering. Vad gäller frågan om samhällsmaster noterar utskottet att detta kommer att undersökas vidare inom Bredbandsforum. Mot denna bakgrund konstaterar utskottet att de frågeställningar som tas upp i motionsyrkandena är väl beaktade och finner inte anledning att ta något initiativ i dessa frågor. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2022/23:833 (C) yrkandena 6, 7, 10, 16 och 17, 2022/23:1013 (SD) yrkande 14 och 2022/23:1643 (C) yrkande 27.

Avvecklingen av kopparnätet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om avvecklingen av kopparnätet. Utskottet är tillfreds med de åtgärder som vidtas för att kopparnätet ska avvecklas på ett ansvarsfullt sätt.

Jämför reservation 17 (SD, C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:1013 yrkande 13 anför Jimmy Ståhl m.fl. (SD) att aktörer inte ska tillåtas bryta den fasta teleföbindelsen om det inte finns ett fullgott alternativ till en rimlig kostnad på plats.

I kommittémotion 2022/23:833 yrkande 8 föreslår Ulrika Heie m.fl. (C) att man ser över möjligheten att garantera en fullgod ersättning till en rimlig kostnad för telefoni- och bredbandstjänster innan den fasta teleföbindelsen tillåts brytas.

I motion 2022/23:1526 efterlyser Kjell-Arne Ottosson (KD) en strategi för mobiltelefonäckning i hela Sverige innan kopparnätet till den analoga telefonin monteras ned.

Bakgrund

Kopparnätet ägs av Telia Company AB (Telia), som avgör vilka delar av nätet som ska avvecklas. Det är styrelsen och ledningen för Telia som inom ramen för bestämmelserna i aktiebolagslagen (2005:551) ansvarar för och sköter bolagets verksamhet, vilket inkluderar driften av kopparnätet. Enligt Telia är kopparnätet en gammal teknik som inte längre lever upp till dagens krav och som i dag används av allt färre. Övergången från kopparnätet till moderna lösningar är enligt bolaget en viktig del av digitaliseringen av Sverige som ger stora möjligheter och som samtidigt måste göras ansvarsfullt så att ingen lämnas utan möjlighet till en ny lösning. Avvecklingen av kopparnätet beräknas vara klar under 2026.

PTS informerar på sin webbplats om avvecklingen av kopparnätet och att det innebär att delar av det gamla, fasta telefont nätet, som till stora delar ägs av Telia, kommer att ersättas med fiber eller mobil teknik. Myndigheten uppmärksammar också att det i vissa områden kan vara så att konsumenten behöver vända sig till en annan operatör än Telia för att få bredband eller telefoni. Även Telia tillhandahåller kompletterande information om förändringarna på sin webbplats. Bolaget framhåller här att samtliga berörda, såväl Telias som andra operatörers kunder, i god tid innan kopparnätet stängs får information om detta.

PTS informerar på sin webbplats om att det i första hand är marknaden som ska erbjuda telefoni och bredband till hushåll och företag. Men för ett mycket

litet antal hushåll kan det uppstå en situation där marknaden inte räcker till. I vissa fall kan PTS gå in och säkra telefoni genom upphandling. Det rör sig dock om undantagsfall och det är mycket få hushåll som inte kan få telefoni genom någon av de vanliga operatörerna. I dagsläget har PTS upphandlat telefoni till ett tiotal hushåll. De flesta bostäder och företag kan i dag få tillgång till grundläggande internet (minst 10 Mbit/s) via trådbundna nät, mobilnät eller satellit.

Av PTS årsredovisning för 2022 framgår att myndigheten har haft regelbundna avstämningsmöten med Telia om avvecklingen av kopparnäten.

Pågående arbete

PTS ska enligt sitt regleringsbrev följa avvecklingen av kopparnätet och vilka informationsinsatser som genomförs med anledning av avvecklingen. PTS ska även följa vilka ersättningslösningar som erbjuds i de fall elektroniska kommunikationstjänster har varit beroende av kopparnätet. Vid behov ska myndigheteten rapportera och föreslå åtgärder till regeringen.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om avvecklingen av kopparnäten, senast i betänkande 2021/22:TU6. Utskottet föreslog att riksdagen skulle avslå yrkandena med hänvisning till bl.a. de insatser som görs för att informera dem som berörs av avvecklingen och till den uppföljning som PTS har ansvar för när det gäller olika ersättningslösningar. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill i likhet med tidigare år påminna om att PTS har till uppgift att följa avvecklingen av kopparnätet och även de ersättningslösningar som erbjuds. Utskottet konstaterar i sammanhanget att avvecklingen av kopparnätet pågått en längre tid och beräknas vara klar under 2026. Utskottet är tillfreds med att PTS har haft regelbundna avstämningar med Telia om avvecklingen av kopparnäten så att det sker på ett ansvarsfullt sätt. Mot den bakgrunden konstaterar utskottet att de frågeställningar som tas upp i motionsyrkandena är väl beaktade och finner inte anledning att ta något initiativ i dessa frågor. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2022/23:833 (C) yrkande 8, 2022/23:1013 (SD) yrkande 13 och 2022/23:1526 (KD).

Mobiltäckningen längs järnvägsnätet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om mobiltäckningen längs järnvägsnätet. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete inom Regeringskansliet och berörda myndigheter.

Jämför reservation 18 (SD) och 19 (C, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:1016 yrkande 58 föreslår Patrik Jönsson m.fl. (SD) en översyn om förbättring av mobiltäckningen längs järnvägsnätet. Ett väl fungerande mobilnät med god täckning möjliggör för resenärerna att kommunicera i mobiltelefon och arbeta på tågen vilket bör attrahera fler att åka tåg.

I kommittémotion 2022/23:833 yrkande 18 föreslår Ulrika Heie m.fl. (C) att PTS får i uppdrag att i kommande frekvenstilldelningar ställa krav på ökad täckning och kapacitet längs järnvägarna. I yrkande 19 föreslår motionärerna att PTS ges i uppdrag att tillsammans med Trafikverket ta fram en lösning för att förstärka mobiltäckningen i järnvägstunnlar. Motionärerna menar att dessa åtgärder är nödvändiga för att det ska bli mer attraktivt att åka tåg. Enligt motionärerna är en bättre mobiltäckning på tågen en avgörande faktor för att man ska kunna bo, leva och driva företag i hela landet.

Bakgrund

PTS redovisade den 19 februari 2021 ett regeringsuppdrag om att lämna förslag på insatser som kan förbättra möjligheterna till god mobil uppkoppling för resenärer på fjärrtåg (PTS-ER-2021:13). PTS identifierade fyra åtgärder för att uppnå en förbättrad uppkoppling på fjärrtåg på högtrafikerade järnvägsstråk:

1. installation av wifi- eller signalförstärkningssystem,
2. uppgradering av wifi- eller signalförstärkningssystem,
3. tester med ny teknik, t.ex. radiotransparenta fönsterglas, samt
4. förbättrade möjligheter till uppkoppling i tågtunnlar.

De föreslagna åtgärderna kompletterar de åtgärder som tåg- och mobilbranschens aktörer redan har vidtagit och föreslogs genomföras under 2021 och 2022 i enlighet med regeringsuppdraget. PTS påpekade vidare att det inte är fråga om att lösa hela problembilden på området. Stödet kommer att bidra till att förbättra möjligheterna till god mobil uppkoppling, men det är viktigt att de samarbeten som etablerats i branschen fortgår och att alla relevanta aktörer fortsätter sina gemensamma och enskilda investeringar för

att förbättra upplevelsen för resenärerna. Rapporten har beretts inom Regeringskansliet.

Som en följd av rapporten beslutade regeringen hösten 2021 om förordningen (2021:975) om statligt stöd för bättre mobil uppkoppling för resenärer i fjärrtågstrafik. Förordningen trädde i kraft den 1 januari 2022 och PTS utsågs till ansvarig myndighet och tilldelades medel att dela ut till stödåtgärder.

Pågående arbete

PTS har fått i uppdrag att dels utvärdera de stöd som beviljades under 2022, dels analysera behov av eventuella åtgärder som på längre sikt kan bidra till att möjliggöra förbättrad uppkoppling för resenärer på tåg (dnr I2022/00842). Den första delen av uppdraget ska slutredovisas senast i september 2023. Vad gäller den andra delen av uppdraget redovisade PTS den 13 februari 2023 rapporten Bättre mobil uppkoppling för tågresenärer i hela Sverige (PTS-ER-2023-5). PTS lämnar i rapporten en nulägesbild av täckningen längs med Sveriges järnvägar och beskriver hur valet av teknisk lösning kan påverka användarupplevelsen. PTS lämnar också förslag på åtgärder som kan främja en god mobil uppkoppling ombord på tåg. Förslagen delas in i tre områden – politisk styrning, förbättrad täckning och förbättrad samordning. PTS föreslår således att en ny politisk inriktning och förväntansbild tas fram för uppkoppling ombord på tåg och att nya uppföljbara indikatorer knyts till denna. PTS föreslår också ett antal åtgärder för att förbättra täckningsläget, bl.a. i tågtunnlar, och att Trafikverket ges ett tydligt uppdrag att ta på sig en aktivare roll i frågan. Slutligen föreslås att PTS ska utreda hur samverkan bland berörda aktörer ser ut i dag och ge förslag till hur en sådan samverkan kan öka om brister identifieras. Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Trafikverket har rutiner för att inom ramen för sin ordinarie samverkan med mobiloperatörer verka för en bättre mobil uppkoppling i tunnlar. Av Trafikverkets regleringsbrev för 2022 följer att myndigheten under 2022, med utgångspunkt i förordningen om statligt stöd för bättre mobil uppkoppling för resenärer i fjärrtågstrafik, också skulle bistå de operatörer som har fått stöd i enlighet med förordningen.

Med stöd av förordningen om statligt stöd för bättre mobil uppkoppling för resenärer i fjärrtågstrafik delade PTS under 2022 ut 22,5 miljoner kronor för åtgärder som förbättrar täckningen i vissa tunnlar. Telia tilldelades stöd för att anlägga infrastruktur för förbättrad mobiluppkoppling i Åskott- och Namntalltunnlarna på Botniabanan och Net4Mobility tilldelades stöd för etablering av motsvarande infrastruktur i Björnböletunneln på Botniabanan. Den stödfinansierade infrastrukturen kommer att vara operatörsgemensam och bl.a. omfatta etablering av siteinstallation i servicetunnlar och anslutning till Trafikverkets kabelinfrastruktur. Arbetet som stödfinansierats beräknas vara klart under 2023.

PTS avser att under hösten 2023 genomföra en auktion för tilldelningen av nationella blocktillstånd i 900 MHz-, 2,1 GHz- och 2,6 GHz-banden. Bland de villkor som kommer att ställas på tillståndshavare finns villkor om täckning och utbyggnad för att förbättra möjligheten till uppkoppling för tågresenärer. Budgivare som i auktionen vinner en frekvensmängd om minst 40 MHz i 2,1 GHz- och/eller 2,6 GHz-banden får således sina tillstånd förenade med villkor om täckning och utbyggnad utefter högtrafikerad järnväg; tillståndshavaren ska åstadkomma täckning för mobila tjänster längs sammanlagt 97 procent av särskilt utpekade järnvägssträckor.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om mobiltäckningen på tåg, senast i betänkande 2021/22:TU6. Utskottet föreslog att riksdagen skulle avslå yrkandena med hänvisning till tagna initiativ. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet påminner inledningsvis om att hela Sverige enligt ett av bredbandsstrategins mål bör ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet. Målet gäller områden där människor normalt befinner sig exempelvis på järnvägsnätet, och är av stor betydelse för bl.a. alla de som pendlar till arbetet och arbetar under resan. Utskottet noterar att PTS nyligen presenterade rapporten Bättre mobil uppkoppling för tågresenärer i hela Sverige, som är under beredning inom Regeringskansliet. Utskottet välkomnar ärendet och avser att följa det fortsatta arbetet i frågan med mycket stort intresse. Utskottet ser likaså mycket positivt på PTS avsikt att i den kommande auktionen av vissa frekvensband inkludera täckningskrav utefter högtrafikerad järnväg. Utskottet noterar vidare att även Trafikverket har i uppdrag att verka för en bättre mobil uppkoppling i tunnlar tillsammans med mobiloperatörerna. Utskottet ser sammantaget mycket positivt på de uppdrag som regeringen gett till PTS och Trafikverket för att främja tillgången till mobiltäckning längs med järnvägsnätet och i tunnlar. Mot den bakgrunden konstaterar utskottet att de frågeställningar som tas upp i motionsyrkandena är väl beaktade och finner inte anledning att ta något initiativ i dessa frågor. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2022/23:833 (C) yrkandena 18 och 19 samt 2022/23:1016 (SD) yrkande 58.

Robusta och säkra kommunikationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om robusta och säkra kommunikationer. Utskottet understryker vikten av robusta och säkra elektroniska kommunikationer och välkomnar det arbete och de initiativ som pågår på området.

Jämför reservation 20 (SD), 21 (C) och 22 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:1013 yrkande 4 anför Jimmy Ståhl m.fl. (SD) att samhällsviktig it-infrastruktur ska bevaras. Motionärerna framhåller att infrastruktur som har nationellt säkerhetsintresse inte bör kunna säljas ut. Vid en avyttring av statliga bolag som har infrastruktur av nationellt intresse ska dessa delar av bolaget delas upp och behållas under statlig kontroll. Därför vill motionärerna tillsätta en utredning som har till syfte att säkerställa nationell kontroll över samhällsviktig it-infrastruktur.

I kommittémotion 2022/23:833 yrkande 3 föreslår Ulrika Heie m.fl. (C) att blåljusmyndigheternas funktion och tillgång till bandbredd tillgodoses i samband med Rakelsystemet. Motionärerna menar att det borde vara av högsta prioritet att tillgodose såväl civilsamhällets som blåljusmyndigheternas behov av nytt frekvensutrymme så snart som möjligt.

I kommittémotion 2022/23:848 yrkande 26 vill Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) att PTS får i uppdrag att genomföra en utredning om sårbarheterna i fibernät och noder för att få en nationell lägesbild.

I kommittémotion 2022/23:2262 yrkande 25 menar Emma Berginger m.fl. (MP) att beredskapsavgifterna bör höjas så att mer resurser kan avsättas för att göra internet robustare genom offentlig-privat samverkan mellan bredbandsleverantörerna och PTS. Redan i dag betalar privata operatörer beredskapsavgifter som används för att höja robustheten men enligt motionärerna behövs ytterligare medel och mer långsiktiga investeringar.

Bakgrund

Robusta kommunikationer

Ett av delmålen under målet för digitaliseringspolitiken fastslår att elektroniska kommunikationer ska vara effektiva, säkra och robusta. I lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation anges att den som tillhandahåller ett allmänt elektroniskt kommunikationsnät eller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst ska vidta ändamålsenliga och proportionella tekniska och organisatoriska åtgärder för att på ett lämpligt sätt hantera risker som hotar säkerheten i nät och tjänster. Åtgärderna ska säkerställa en nivå på säkerheten i nät och tjänster som är lämplig i förhållande

till riskerna. Åtgärder ska vidtas särskilt för att förebygga och minimera säkerhetsincidenters påverkan på användare och på andra nät och tjänster.

PTS är tillsynsmyndighet på området och arbetar kontinuerligt med att stärka robustheten och tåligheten i näten för elektronisk kommunikation. Myndigheten bedriver arbetet genom flera olika åtgärder, försök och tester i samarbete med marknadens aktörer. Operatörer har bl.a. möjlighet att ansöka om ekonomiskt stöd för robusthetshöjande åtgärder. I augusti 2022 trädde PTS föreskrifter och allmänna råd (PTSFS 2022:11) om säkerhet i nät och tjänster i kraft. Föreskrifterna innehåller krav på att tillhandahållare ska bedriva ett långsiktigt, systematiskt och kontinuerligt säkerhetsarbete. Tillhandahållarna ska också upprätta riskanalyser och vidta lämpliga åtgärder för att hantera risker. Krav på åtkomst och behörighetsrutiner samt reservkraft och redundans är andra exempel på regler i föreskrifterna.

Den 1 oktober 2022 förordnades PTS till beredskapsmyndighet tillika ansvarig för beredskapssektorn Elektroniska kommunikationer och post genom den nya förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap. Under 2022 inledde PTS arbetet med att etablera arbetsformer och utöka samverkan med beredskapssektorns myndigheter Svenska kraftnät, Trafikverket och MSB.

Av PTS årsredovisning för 2022 framgår bl.a. att PTS tillsammans med Svenska stadsnätetsföreningen (SSNF) har kravspecificerat och anskaffat reservnoder. För att på sikt säkerställa att regionala nät har de resurser som krävs för att genomföra grundläggande reparationer av fiberinfrastrukturen i höjd beredskap arbetar PTS med SSNF för att etablera en beredskapsorganisation. Materielanskaffning inleddes under året och kommer att fortgå under 2023 för att etablera nya förmågor.

CERT-SE är Sveriges nationella Computer Emergency Response Team med uppgift att stödja samhället i arbetet med att hantera och förebygga it-incidenter. Verksamheten bedrivs vid MSB. CERT-SE arbetar bl.a. med att öka it-säkerhetsmedvetandet genom att förmedla kunskap och fakta samt utfärda varningar och råd om sårbarheter i it-system.

Beredskapsavgift

Den som bedriver verksamhet som är anmäld enligt lagen om elektronisk kommunikation betalar en beredskapsavgift som ska finansiera åtgärder som stärker de elektroniska kommunikationerna mot allvarliga hot och påfrestningar i fredstid. Avgifterna ska fördelas med skälig andel på var och en av dem som bedriver anmäld verksamhet. Medlen används för att skapa robusta elektroniska kommunikationer som ska fungera vid allvarliga hot och påfrestningar, exempelvis terrorism och sabotage. Medlen används både i förebyggande syfte och för att bibehålla och utveckla krishanteringsförmågan inom sektorn.

Det årliga avgiftsuttaget från operatörerna för att finansiera åtgärder mot allvarliga hot och påfrestningar som gäller elektronisk kommunikation har

under många år uppgått till högst 100 miljoner kronor. Mot bakgrund av behoven av att ytterligare förstärka krisberedskapen inom sektorn elektronisk kommunikation delgav den dåvarande regeringen i budgetpropositionen för 2021 sin avsikt att med början 2022 höja beredskapsavgiften. Beredskapsavgiften har sedermera höjts såväl 2022 som 2023. Samtliga anmälda operatörer som har en årsomsättning på 30 miljoner kronor eller mer i den verksamhet som omfattas av krav på anmälan ska 2023 betala en beredskapsavgift om högst 0,186 procent av årsomsättningen, vilket kan jämföras med 0,173 procent för 2022 och 0,156 procent året dessförinnan.

Rakel

Rakel (Radiokommunikation för effektiv ledning) är Sveriges nationella kommunikationssystem för samverkan och ledning. Rakel stärker samhällets krishanteringsförmåga och underlättar den dagliga kommunikationen hos över 600 organisationer. Med Rakel kan medarbetare med samhällsviktiga uppdrag dela information säkert och effektivt i vardag, kris och höjd beredskap.

Det nuvarande Rakelsystemet omfattar främst talkommunikation och har begränsad kapacitet för mobil dataöverföring. Rakel behöver därför ersättas med ett system som kan tillgodose de behov som finns hos aktörerna i dag. MSB fick under 2020 och 2021 flera regeringsuppdrag som handlade om nästa generations kommunikationslösning. I februari 2021 redovisade MSB förslag på hur det samlade behovet av ett utvecklat och säkert kommunikationssystem bäst kan tillgodoses. Med förslaget som utgångspunkt har myndigheten arbetat tillsammans med Trafikverket med ett nytt regeringsuppdrag för att planera och förbereda vidare utveckling och etablering av nästa generations kommunikationslösning, Rakel Generation 2. Parallellt med detta arbete pågick också regeringsuppdraget Tjänster för mobil datakommunikation där MSB skulle anskaffa och erbjuda tjänster för mobil datakommunikation till Rakels användarkrets. En slutredovisning lämnades till regeringen den 30 augusti 2022 och bereds inom Regeringskansliet.

System för granskning av utländska direktinvesteringar

I proposition 2020/21:30 Totalförsvaret 2021–2025 konstaterades att det behövs fler mekanismer som gör att uppköp som kan skada Sveriges säkerhet kan förhindras. Det har även införts ytterligare bestämmelser för en bättre kontroll av överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet genom kompletteringar av säkerhetsskyddslagen (2018:585).

I augusti 2019 tillsattes en utredning som skulle lämna förslag på hur ett svenskt system för granskning av utländska direktinvesteringar inom skyddsvärda områden kan utformas. Syftet var att kontrollera uppköp och strategiska förvärv av bolag med säte i Sverige vars verksamhet eller teknologi har betydelse för säkerhet eller allmän ordning (dir. 2019:50). Utredningens slutbetänkande Granskning av utländska direktinvesteringar (SOU 2021:87) lämnades den 1 november 2021. I utredningen anförs att ett öppet svenskt

investeringsklimat är viktigt för svensk konkurrenskraft och sysselsättning och att Sverige i grunden även fortsättningsvis ska välkomna utländska investeringar. Utredningen konstaterar samtidigt att utländska direktinvesteringar kan innebära risker både för sådan verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet och för annan verksamhet som har betydelse för särskilt viktiga samhällsfunktioner i Sverige. Utredningen föreslår därför ett system för anmälan och granskning av utländska direktinvesteringar som ska omfatta investeringar i viss samhällsviktig verksamhet, dvs. en verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.

Pågående arbete

Regeringen anger i budgetpropositionen för 2023 att arbetet med genomförandet av koden för elektronisk kommunikation genom den nya lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/612 av den 6 april 2022 om roaming i allmänna mobilnät i unionen bidrar till uppfyllelsen av delmålet om elektroniska kommunikationer. En fortsatt utbyggnad av 5G och utveckling av 6G är viktig för att uppnå målet om effektiva och säkra elektroniska kommunikationer som motsvarar användarnas behov.

I februari 2023 redovisade MSB och Trafikverket sitt uppdrag att planera och förbereda för etablering av ett statligt kontrollerat radionät för verksamheter inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar (Rakel Generation 2). Myndigheterna pekade på att ett modernt kommunikationssystem är av yttersta vikt för att stärka samhällsviktiga aktörers förmåga till ledning och samverkan vid insatser i händelse av kris eller krig. Detta bidrar till att stärka Sveriges totalförsvar. Med bredbandskommunikation i ett säkert och robust system skapas möjligheter till effektiva arbetsmetoder för alla de samhällsviktiga verksamheter som gör att samhället fungerar. Myndigheterna framför att övergången till ett nytt kommunikationssystem kommer att ske successivt under åren 2028–2029 och att systemet ska fungera parallellt med nuvarande Rakel. Inledningsvis kommer den grundfunktionalitet som finns i nuvarande Rakel att införas för att parallellt utökas med ny funktionalitet. Nya tjänster och funktioner driftsätts löpande efter tester och validering tillsammans med användarna. MSB och Trafikverket föreslår att MSB har operatörsansvar för uppbyggnad och drift av centrala system för Rakel Generation 2 och ett helhets- och samordningsansvar för Rakel Generation 2. Trafikverket föreslås ansvara för byggande och drift av det statligt ägda radionätet inklusive siter och transmission. För detta behöver MSB och Trafikverket få ett tydligt mandat för sina respektive roller i etableringen av Rakel Generation 2 företrädesvis i sina instruktioner. Ärendet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen beslutade i mars 2023 om en lagrådsremiss med ett förslag till granskningssystem för utländska direktinvesteringar till skydd för svenska säkerhetsintressen. Regeringen anför att utländska direktinvesteringar har stor betydelse för Sveriges ekonomi och konkurrenskraft, men att det också finns risker med att utländska aktörer förvärvar svenska företag som bedriver skyddsvärd verksamhet, exempelvis inom kritisk infrastruktur och känsliga teknologier. Regeringen konstaterar att det i dag saknas ett regelverk som ger tillräckliga förutsättningar för att förhindra utländska investerares strategiska förvärv av företag vars verksamhet, information eller teknik har betydelse för Sveriges säkerhet eller för allmän ordning eller allmän säkerhet i Sverige. Regeringen föreslår därför en ny lag som innebär att investeringar som innebär säkerhetsrisker kan granskas av en särskild granskningsmyndighet och, om det är nödvändigt, förbjudas.

Inom EU har det under en längre tid pågått ett arbete med frågor kopplade till skydd av kritisk infrastruktur och säkerhet i nätverks- och informationssystem. Europaparlamentet och rådet har nyligen antagit två nya EU-direktiv: direktivet om åtgärder för en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen (NIS2-direktivet) och direktivet om kritiska entiteters motståndskraft (CER-direktivet). Regeringen har beslutat om en utredning (dir. 2023:30) för att bl.a. föreslå de anpassningar av svensk rätt som är nödvändiga för att NIS2-direktivet och CER-direktivet ska kunna genomföras samt föreslå hur rollfördelningen mellan svenska myndigheter ska se ut när det gäller de olika uppgifter och ansvarsområden som föreskrivs i direktiven. Uppdraget ska redovisas senast den 23 februari 2024.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har hanterat motionsförslag om samhällsviktig it-infrastruktur tidigare, senast i betänkandet 2021/22:TU6. Motionsförslagen avstyrktes med hänvisning till bl.a. pågående utredningsarbete. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla vikten av att elektroniska kommunikationer ska vara säkra och robusta. Utskottet kan konstatera att väl fungerande elektroniska kommunikationer är en grundförutsättning i dagens digitala samhälle och att många kritiska tjänster är beroende av digital infrastruktur. Det är därför angeläget att denna infrastruktur kan säkras mot tekniska, organisatoriska och rättsliga förhållanden som kan hota säkerhet, integritet och tillgänglighet. Utskottet välkomnar därmed de åtgärder som redovisas ovan för att bl.a. stärka robustheten och beredskapen på området. Utskottet noterar också i sammanhanget att de beredskapsavgifter som tas ut av operatörerna har höjts de senaste åren.

Vad gäller motionsförslaget om att tillgodose blåljusmyndigheternas behov vill utskottet peka på pågående arbete med att utforma nästa generations Rakelsystem.

Med anledning av det arbete och de initiativ som pågår bedömer utskottet att det inte finns något behov av att ta ytterligare initiativ med anledning av motionsyrkandena. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2022/23:833 (C) yrkande 3, 2022/23:848 (C) yrkande 26, 2022/23:1013 (SD) yrkande 4 och 2022/23:2262 (MP) yrkande 25.

Samarbete med rättsvårdande myndigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om operatörers samarbete med rättsvårdande myndigheter och hänvisar till pågående beredningsarbete inom Regeringskansliet.

Jämför reservation 23 (SD).

Motionen

I motion 2022/23:1689 föreslår Eric Westroth (SD) att ett regelverk utarbetas som gör mobiloperatörerna skyldiga att för en rimlig taxa samarbeta med rättsvårdande myndigheter i samband med brottsutredningar. Motionären hänvisar till operatörernas oproportionerligt höga ersättningar från de rättsvårdande myndigheterna när de efterfrågar information om loggar med samtalstrafik eller datatrafik m.m. vilket kan få till följd att behövlig information inte begärs ut.

Bakgrund

I lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet anges de befogenheter och begränsningar som gäller för Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket på området.

I lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation regleras bl.a. vad som gäller för telekomoperatörer i fråga om att ge de rättsvårdande myndigheterna tillgång till trafikuppgifter, hemlig övervakning eller avlyssning av elektronisk kommunikation samt tekniskt bistånd med sådan avlyssning. En ny lag om elektronisk kommunikation trädde i kraft i juni 2022 efter en översyn av den tidigare gällande lagen (prop. 2021/22:136, bet. 2021/22:TU17, rskr. 2021/22:302). I sak motsvarar den nya lagen i stora delar den förra lagen. Modellen för kostnadsfördelning mellan tillhandahållare och det allmänna när det gäller utlämnande av uppgifter om elektronisk kommunikation innebar att tillhandahållarna ska stå för kostnaderna för anpassning, drift och underhåll.

Tillhandahållarna ska däremot ersättas av de brottsbekämpande myndigheterna för kostnader som hänför sig till utlämnanden av uppgifter i enskilda ärenden. För uppgifter som lagras för brottsbekämpande ändamål fanns en uttrycklig reglering om ersättning i lagen om elektronisk kommunikation med innebörden att den som är lagringskyldig har rätt till ersättning för kostnader som uppstår när lagrade uppgifter lämnas ut.

Regeringen beslutade i mars 2022 om proposition 2021/22:183 Registrering av kontantkort – förbättrad tillgång till uppgifter för brottsbekämpande myndigheter, med förslag till ändringar i lagen om elektronisk kommunikation. Det föreslogs bl.a. ändrade regler om utlämnande av uppgifter om elektronisk kommunikation till brottsbekämpande myndigheter. Förslagen innebar ett tydligare krav på format, ett utvidgat skyndsambetskrav och en utvidgad reglering av ersättning. Regeringen påtalade att den gällande regleringen innebar att utlämnanden av mycket likartade uppgifter kunde skilja sig väsentligt i pris för de brottsbekämpande myndigheterna; ersättningen kunde variera beroende på om en viss uppgift hämtades in i realtid eller med någon dags fördröjning, beroende på vilket lagstöd som återropades och priserna kunde också variera mellan olika tillhandahållare. Regeringen anförde att det var en otillfredsställande ordning att utlämnandet av mycket likartade uppgifter kunde skilja sig åt väsentligt i pris för de brottsbekämpande myndigheterna och att det därför framstod som angeläget att ersättningen i fler fall kan bestämmas enligt schabloner som baseras på tillhandahållarnas kostnader i olika typer av ärenden. Ett system med schablonersättningar ger enligt regeringen en enkel och snabb handläggning för både tillhandahållare och brottsbekämpande myndigheter samtidigt. Att ersättningen är bestämd på förhand innebär också att den är förutsebar för alla parter. Regeringen föreslog därför nya bestämmelser om att den som bedriver verksamhet som ska anmälas enligt lagen om elektronisk kommunikation har rätt till ersättning för kostnader som uppstår när uppgifter om abonnemang, uppgifter som avser innehållet i ett elektroniskt meddelande, andra uppgifter som angår ett särskilt elektroniskt meddelande eller lokaliseringssuppgifter som inte är trafikuppgifter lämnas ut till Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Tullverket, Åklagarmyndigheten eller någon annan myndighet som ska ingripa mot brott. I de fall det är särskilt föreskrivet ska ersättningen beräknas enligt schablon. Ersättningen ska betalas av den myndighet som har begärt uppgifterna. De nya bestämmelserna trädde i kraft den 1 augusti 2022 (bet. 2021/22:JuU34, rskr. 2021/22:432).

Pågående arbete

Den 14 oktober 2020 beslutade regeringen om kommittédirektiv om utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel (dir. 2020:104). En särskild utredare fick i uppdrag att se över delar av regleringen av hemliga tvångsmedel. Syftet var att ta ställning till hur hemliga tvångsmedel ska kunna användas i större utsträckning för att bekämpa allvarlig brottslighet. I

uppdraget ingick bl.a. att ta ställning till i vilka situationer hemlig övervakning av elektronisk kommunikation bör användas för att lokalisera skäligen misstänkta. Utredaren skulle även ta ställning till om skyddet för den personliga integriteten bör stärkas och vid behov lämna sådana förslag. Uppdraget redovisades i vissa delar i april 2022 (SOU 2022:19 Utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel), samtidigt som utredaren fick utökade tilläggsdirektiv i mars 2022 med slutredovisning i oktober 2022 (SOU 2022:50 Bättre möjligheter att verkställa frihetsberövanden.). Utredningen föreslog bl.a. att det i den nya lagen om elektronisk kommunikation ska införas en skyldighet för den som tillhandahåller ett elektroniskt kommunikationsnät eller en elektronisk kommunikationstjänst som inte är en nummeroberoende interpersonell kommunikationstjänst (tillhandahållare) att på begäran lämna ut uppgifter om abonnemang till Polismyndigheten om myndigheten bedömer att uppgiften behövs för att den ska kunna lokalisera personer för att möjliggöra verkställighet av frihetsberövande påföljder. Ersättningen för att lämna ut andra uppgifter än lokaliseringsuppgifter föreslås vara skälig med hänsyn till kostnaderna för utlämnandet. Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Den 31 maj 2023 överlämnade 2021 års datalagringsutredning sitt betänkande Datalagring och åtkomst till elektronisk information, SOU 2023:22, till regeringen. Utredningen har haft i uppdrag att se över lagstiftningen som innebär skyldigheter för kommunikationsleverantörer att lagra viss information i brottsbekämpande syfte. Utredningen har även sett över reglerna som innebär att sådan verksamhet ska utformas så att hemliga tvångsmedel kan användas. I betänkandet presenteras förslag som bl.a. kan få betydelse för brottsbekämpande myndigheters möjligheter att använda hemliga tvångsmedel för att bekämpa grov brottslighet. Nu gällande datalagringsregler innebär att leverantörer av vissa elektroniska kommunikationstjänster, såsom telefoni- och internetleverantörer, är skyldiga att lagra uppgifter i brottsbekämpande syfte. Det kan t.ex. handla om information om vem som kommunicerat med vem och vid vilken tidpunkt. Det finns också regler som innebär att kommunikationstjänstleverantörer har en s.k. anpassningsskyldighet, som innebär att de ska utforma sin verksamhet så att hemliga tvångsmedel kan verkställas. Både lagrings- och anpassningsskyldigheten är viktiga för brottsbekämpningens möjligheter att kunna ta del av information om kommunikation, som ofta är av stor betydelse i brottsutredningar. Utredningen lämnade ett flertal förslag på lagändringar, t.ex. möjlighet att besluta om en mer omfattande s.k. nationell säkerhetslagring om Sverige står inför ett allvarligt hot mot den nationella säkerheten, hur s.k. riktad lagring, baserad på bl.a. geografisk brottsstatistik, skulle kunna utformas samt att s.k. OTT-tjänster¹³, dvs. många kommunikationsappar, ska omfattas av lagrings- och anpassningsskyldigheten.

¹³ OTT (over the top) står för ”gratis överföringstjänst” och är en operatörsberoende tjänst i form av tv, video, ljud eller meddelanden som sänds ut till användare via data-, tele- eller kabelnätet av en fristående distributör.

Reglerna om inhämtning av elektronisk information som är lagrad utanför Sverige föreslås träda i kraft den 1 juli 2024 och övriga författningsförslag den 1 juli 2025. Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat yrkanden om vissa särskilda skyldigheter för mobiloperatörer, senast i betänkande 2021/22:TU6. Utskottet föreslog att riksdagen skulle avslå yrkandet med hänvisning bl.a. till pågående utredningsarbete. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser liksom regeringen att de växande samhällsproblemen med kriminalitet och gängbrottslighet i Sverige måste lösas och att de rättsvårdande myndigheterna måste ha de verktyg som krävs för detta ändamål. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att de brottsbekämpande myndigheternas möjlighet att få tillgång till uppgifter om elektronisk kommunikation är av stor betydelse. Utskottet noterar att nya bestämmelser nyligen trätt i kraft på området och att beredning inom Regeringskansliet pågår av vissa förslag. Utskottet vill i sammanhanget uppmärksamma att frågan om skyldighet för operatörerna att lämna ut uppgifter till rättsvårdande myndigheter är under beredning i och med de två utredningsbetänkanden som lämnades i slutet av 2022. Utskottet välkomnar även 2021 års datalagringutrednings betänkande och avser att följa det fortsatta arbetet i frågan med stort intresse. Därmed avstyrker utskottet motion 2022/23:1689 (SD).

Postservice i hela landet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om postservicen i hela landet. Utskottet understryker vikten av att det även i framtiden finns en samhällsomfattande posttjänst som svarar mot användarnas behov. Utskottet hänvisar även till pågående beredningsarbete.

Jämför reservation 24 (S), 25 (SD) och 26 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2140 yrkande 55 anför Gunilla Svantorp m.fl. (S) att tillgång till posttjänster ska gälla i hela landet, såväl stad som landsbygd, samt att postväsendet i sin helhet inte får överlåtas till marknaden. Motionärerna hänvisar till Postfinansieringsutredningen som ska klargöra hur den samhällsomfattande posttjänsten ska finansieras när den inte längre kan

vara fullt ut självfinansierad. Motionärerna understryker att vinstintresset inte får styra tillgången till posttjänster.

I kommittémotion 2022/23:1013 yrkande 8 menar Jimmy Ståhl m.fl. (SD) att regeringen bör se över möjligheterna att förbättra service, postutdelning och tillgänglighet i glesbygd. Enligt motionärerna ska det inte vara möjligt att begränsa postgången för privatpersoner och företag i glesbygd. I yrkande 9 framför motionärerna att regeringen skyndsamt bör ge Postnord uppdraget att vidta nödvändiga effektiviseringsåtgärder. Motionärerna påtalar att Postnord inte klarar av sitt samhällsuppdrag, varför det behövs strukturella förändringar samt effektiviserad verksamhet så att post kommer fram i tid.

I kommittémotion 2022/23:834 yrkande 76 anför Ulrika Heie m.fl. (C) att regeringen bör ta ett mer samlat grepp, inom ramen för Postfinansieringsutredningen, om hur postverksamheten och Postnord ska utvecklas framöver. Motionärerna noterar att regeringen bereder förslag på att minst 85 procent av inrikes breven ska ha delats ut inom två arbetsdagar, och att minst 97 procent av breven ska ha delats ut inom fyra arbetsdagar, vilket skapat oro bland glesbygdskommuner, företagare och organisationer för att postservicen kommer att försämrats. Motionärerna anser att regeringen i första hand bör låta Postfinansieringsutredningen arbeta klart med hur posten och Postnord bör utvecklas framöver innan ytterligare åtgärd vidtas.

Bakgrund

Det riksdagsbundna målet för postsektorn är att det ska finnas en posttjänst av god kvalitet i hela landet som uppfyller de krav som anges i postlagen (prop. 2014/15:1 utg.omr. 22, bet. 2014/15:TU1, rskr. 2014/15:86).

Den samhällsomfattande posttjänsten regleras i postlagen (2010:1045) och definieras som en posttjänst som ska finnas i hela landet och vara av god kvalitet och som innebär att alla användare kan ta emot postförsändelser och till rimliga priser kan avlämna sådana försändelser. I praktiken är det Postnords verksamhet med post som utgör den samhällsomfattande posttjänsten i Sverige. Postnord är genom bolagets tillståndsvillkor skyldigt att tillhandahålla denna posttjänst. Mervärdet av postlagens krav på den samhällsomfattande posttjänsten härstammar från EU:s postdirektiv¹⁴. Enligt detta direktiv ska medlemsstaterna säkerställa att användarna har tillgång till samhällsomfattande tjänster som inbegriper stadigvarande tillhandahållna posttjänster av fastställd kvalitet inom hela territoriet till rimliga priser för samtliga användare. Skyldigheten gäller adresserade försändelser som väger högst 2 kilo och paket upp till 10 kilo. Den samhällsomfattande posttjänsten omfattar bl.a. adresserade brev, paket, dagstidningar och tidskrifter. Vidare är det medlemsstaternas skyldighet att säkerställa att den samhällsomfattande tjänsten som huvudregel garanteras minst fem arbetsdagar i veckan och

¹⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 97/67/EG av den 15 december 1997 om gemensamma regler för utvecklingen av gemenskapens inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna.

innebär minst en insamling samt ett överlämnande vid varje fysisk eller juridisk persons bostad respektive lokaler. Om den samhällsomfattande posttjänsten inte är självfinansierande, finns det dessutom möjlighet för medlemsstaterna att finansiera den genom upphandling eller statsstöd.

Vad gäller befordran av brevlådepost och kontorspost är det endast Postnord som har nödvändig infrastruktur för detta i hela landet. Citymail har emellertid ett nät för distribution av sändningsbrev, som levereras sorterade från tryckerierna till Citymail. Citymail når 54 procent av mottagarna. På brevmarknaden uppgår Postnords marknadsandel till strax under 80 procent av volymen, Citymails till ungefär 20 procent och övriga postföretags till ungefär 1 procent. Under perioden 2000–2021 sjönk brevvolymerne med 56 procent. Den årliga procentuella minskningen har ökat sedan 2000. Under tolv månadersperioden fram till oktober 2022 sjönk Postnords brevvolymerne med 12 procent.

På paketmarknaden ökar volymerne och det finns flera företag med rikstäckande nät för paketleveranser i hela landet. År 2021 ökade paketvolymerne med 25 procent och omsättningen med 33 procent. Postnords marknadsandel uppgår till ungefär 50 procent av den totala volymen.

Pågående arbete

Den 1 april 2023 trädde PTS regleringspaket med nya föreskrifter och allmänna råd om utdelning av post vid tillhandahållande av den samhällsomfattande posttjänsten och tillståndsvillkor i kraft. Reglerna syftar till att trygga och säkra servicen för de som har störst behov, tydliggöra vilken nivå av service den utsedda tillhandahållaren av samhällsomfattande posttjänster ska säkra samt vad postmottagarna kan förvänta sig. Föreskrifterna säkerställer exempelvis att de som har längst avstånd till sin postanordning inte ska få längre än vad de har i dag.

Regeringen beslutade den 1 oktober 2020 att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda möjliga finansieringsmodeller för den samhällsomfattande posttjänsten, den s.k. Postfinansieringsutredningen (dir. 2020:101). Syftet var att klargöra hur den samhällsomfattande posttjänsten ska finansieras när den inte längre kan vara fullt ut självfinansierad. Utredningens betänkande SOU 2023:4 överlämnades till regeringen i januari 2023. I detta föreslog utredningen att den samhällsomfattande posttjänsten ska ha samma omfattning som i dag, dvs. att det ska finnas en posttjänst i hela landet, som är av god kvalitet och som innebär att alla användare kan ta emot postförsändelser och till rimliga priser för befordran kan avlämna sådana försändelser. Utredningen föreslog vidare en möjlighet för tillhandahållaren att, under vissa förutsättningar, få ersättning för tillhandahållandet av den samhällsomfattande posttjänsten. Det ska också finnas en möjlighet att tillförsäkra den samhällsomfattande posttjänsten genom upphandling. Vidare föreslog utredningen att befordringstidskravet i postförordningen, som innebär att minst 95 procent av de inrikes brev som har lämnats in för tvådagarsbefordran

före angiven senaste inlämningsstid ska ha delats ut inom två påföljande arbetsdagar, ska ändras till att breven ska delas ut inom tre arbetsdagar. Avslutningsvis föreslog utredningen att ovanstående ska träda i kraft den 1 juli 2024. Delbetänkandet har gått ut på remiss med sista svarsdatum den 3 juni 2023. Postfinansieringsutredningen har genom tilläggsdirektiv (dir. 2023:7) fått i uppdrag att också utreda möjligheterna att införa en skyldighet för privatpersoner och företag att ta emot digital post och en skyldighet för myndigheter, kommuner samt regioner att skicka digital post. Dessa nya delar av uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 14 juni 2024.

Vad gäller Postnords problem med postutdelningen har PTS genomfört tillsyn av Postnord om hur bolaget skött postutdelningen under föregående år. Anledningen till PTS tillsyn var ett antal klagomål om att postmottagare, i hela landet, inte fått någon post eller att den dröjt flera veckor med att delas ut. PTS granskning visade att Postnord haft stora problem med att bemanna verksamheten och att kvalitén på brevlleveranserna under juni till september inte uppfyllt kraven i lagstiftningen. Granskningen resulterade i att Postnord förelades att lämna in bl.a. en riskanalys och handlingsplan för att komma till rätta med problem i postutdelningen. I slutet av mars 2023 förelades Postnord att komplettera sin riskanalys för att postverksamheten ska bedrivas tillförlitligt. Ärendet är nu under beredning hos PTS.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om postservice i hela landet, senast i betänkande 2021/22:TU6. Utskottet framförde att det är angeläget att den samhällsomfattande posttjänstens framtida utformning och finansiering belyses särskilt med tanke på de genomgripande förändringar som postmarknaden genomgår. Utskottet pekade på att det är av stor betydelse att det även i framtiden finns en samhällsomfattande posttjänst som svarar mot användarnas behov och som motsvarar de krav på kvalitet och tillgänglighet som användarna ställer. Utskottet föreslog att riksdagen skulle avslå yrkandena med hänvisning till pågående utredningsarbete samt kommande åtgärder. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis noterar utskottet de stora förändringar som i dag präglar postmarknadssektorn, med minskande antal brevfrösendelser samtidigt som paketmarknaden växer. Utskottet är införstått med att den pågående utvecklingen medför stora problem på postmarknaden i närtid och vill samtidigt framhålla att det är av stor betydelse att det även i framtiden finns en samhällsomfattande posttjänst som svarar mot användarnas behov och de krav som användarna ställer på kvalitet och tillgänglighet. När det gäller kvalitet och tillförlitlighet i postbefordran ser utskottet med tillförsikt på utvecklingen men understryker samtidigt behovet av fortsatta ansträngningar

för att förbättra kvaliteten inom postverksamheten. Utskottet konstaterar att Postfinansieringsutredningen nyligen lämnat sitt betänkande och noterar att det här lämnas förslag om att den samhällsomfattande posttjänsten ska ha samma omfattning som i dag liksom förslag om bl.a. andra befordringstidskrav. Utskottet ser med mycket stort intresse fram emot utfallet av den pågående beredningen.

Vad gäller motionsyrkandet om att ge Postnord uppdrag att vidta nödvändiga effektiviseringsåtgärder påminner utskottet om att PTS bedriver en kontinuerlig tillsyn för att säkerställa att postoperatörerna uppfyller de krav som ställs i postlagen. Då ägnas också särskild uppmärksamhet åt de speciella krav som ställs på Postnord i egenskap av utsedd tillhandahållare av den samhällsomfattande posttjänsten. PTS har möjlighet att meddela ett föreläggande ifall ett bolag agerar i strid med gällande bestämmelser. Utskottet anser att detta är en god ordning och noterar i sammanhanget det pågående tillsynsärendet i fråga om Postnords postutdelning. Utskottet avser att med mycket stort intresse följa den fortsatta utvecklingen även i denna fråga.

Mot den bakgrunden konstaterar utskottet att de frågeställningar som tas upp i motionsyrkandena är väl beaktade och finner inte anledning att ta något initiativ i dessa frågor. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2022/23:834 (C) yrkande 76, 2022/23:1013 (SD) yrkandena 8 och 9 samt 2022/23:2140 (S) yrkande 55.

Vissa postala konkurrensfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om konkurrensen på post- och paketmarknaderna. Utskottet bedömer att konkurrenssituationen på brevmarknaden fortsätter att utvecklas i positiv riktning och att konkurrensen är god på paketmarknaden.

Jämför reservation 27 (C).

Motionen

I kommittémotion 2022/23:834 yrkande 78 betonar Ulrika Heie m.fl. (C) vikten av en fungerande post- och paketmarknad som främjar innovation och klimatsmarta lösningar. Motionärerna konstaterar att dagens paketmarknad kännetecknas av en fungerande konkurrens mellan olika aktörer, och det är viktigt att denna upprätthålls i hela landet. Motionärerna framhåller också att det är viktigt att förutsättningar för logistikföretag att utveckla och tillhandahålla kompletterande tjänster främjas så att utbudet i glesbygden inte försämras. Motionärerna tar i sammanhanget upp EU-domstolens beslut 2015 om att Sverige måste upphöra med att ta ut moms på posttjänster som ingår i den samhällsomfattande tjänsten, vilket bidragit till farhågor om att detta skulle kunna snedvrider konkurrensen. I yrkande 79 efterfrågar motionärerna

ett klargörande av konkurrenssituationen för paketdistribution i Sverige så att en fortsatt fungerande konkurrens och utveckling av pakettjänster i hela Sverige kan främjas. Vidare föreslår motionärerna i yrkande 80 att postnummersystemet ska vara tillgängligt för alla postoperatörer så att konkurrens och etablering av nya verksamheter underlättas.

Bakgrund

Post- och paketmarknaderna

Med stöd av postlagen (2010:1045) och lagen (2019:181) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gränsöverskridande paketleveranstjänster som kompletterar EU:s paketförordning¹⁵ har PTS befogenhet att samla in data från marknadens aktörer.

I PTS senaste rapport Svensk postmarknad 2023 (PTS-ER-2023-11) konstateras att Postnord fortfarande är den största aktören i Sverige vad gäller utdelning av både traditionella brev och paketbrev (brev med varor i). PTS analys visar dock att både Postnords marknadsandel och marknads-koncentrationen har minskat över tid. Under 2022 delades det ut ca 1,35 miljarder brevöversändelser på den svenska brevmarknaden, varav ca 1,3 miljarder utgjordes av traditionella brev och ca 55 miljoner var paketbrev. Jämfört med föregående år har det totala antalet brevöversändelser minskat både i termer av volymer (-10 procent) och i termer av omsättning (-9 procent). Paketbreven har däremot ökat i volym med 7 procent.

Postnord är fortfarande den största aktören på brevmarknaden med en marknadsandel på 75–80 procent. Citymail är den största konkurrenten till Postnord med en marknadsandel på ca 20–25 procent. Ett tiotal mindre aktörer har en sammanlagd marknadsandel på 1–5 procent, men konkurrensen skiljer sig över landet.

Post- och paketmarknadernas konkurrensutsättning

Alla postmarknader i EU ska sedan den 1 januari 2013 vara öppna för konkurrens enligt det tredje postdirektivet¹⁶. Det innebär att inget medlemsland får upprätthålla ett monopol på någon del av den nationella postmarknaden.

Paketmarknaden i Sverige har inte tidigare varit närmare reglerad bortsett från Postnords skyldigheter som tillhandahållare av den samhällsomfattande posttjänsten. Orsaken är att det finns en väl utvecklad konkurrens på stora delar av marknaden. Med tanke på paketmarknadens snabba utveckling samt annorlunda konkurrenssituation och dynamik jämfört med brevmarknaden ser PTS det som viktigt att återspegla denna skillnad i regleringsfrågor. Som

¹⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/644 av den 18 april 2018 om gränsöverskridande paketleveranstjänster.

¹⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/6/EG om ändring av direktiv 97/67/EG beträffande fullständigt genomförande av gemenskapens inre marknad för posttjänster.

framgår av rapporten Svensk postmarknad 2023 är PTS utgångspunkt att reglering endast ska ske när den är motiverad av marknadsskäl och att den ska vara proportionerlig. Företag som är aktiva på paketmarknaden, oavsett om de är postoperatörer med tillstånd att bedriva postverksamhet eller endast bedriver paketverksamhet som inte är tillståndspliktig, ska principiellt ha så likartade regulatoriska förutsättningar som möjligt.

Konkurrenssituationen på brevmarknaden kan delas in i två delsegment: marknaden för traditionella brev samt marknaden för paketbrev. På båda delmarknaderna är Postnord fortfarande den största aktören, men har tappat marknadsandelar under året, framför allt till Citymail inom brevsegmentet, och till både Early Bird och Citymail inom paketbrevsegmentet. Likaså har marknadsconcentrationen under året minskat på båda delmarknaderna och särskilt på marknaden för paketbrev. Sammanfattningsvis konstaterar PTS i sin rapport Svensk postmarknad 2023 att det trots denna relativt positiva utveckling fortfarande råder en hög grad av marknadsconcentration på båda delmarknaderna och framför allt på marknaden för traditionella brev.

Den kraftigt växande e-handeln är en i högsta grad internationell företeelse, och Europeiska gruppen av tillsynsmyndigheter för posttjänster har slagit fast att konsumenternas önskemål gradvis får ett allt större genomslag på marknaden. Utvecklingen går från en avsändarorienterad till en mer mottagarorienterad marknad som innebär att det inte längre är avsändaren (det säljande företaget) som exklusivt väljer leveransmetod och operatör. I stället är det i allt större utsträckning mottagaren (den köpande konsumenten) som väljer när, hur och till vem försändelsen ska levereras.

Postnummersystemet

Enligt postlagen garanteras alla operatörer tillgång till den postala infrastrukturen, inklusive postnummersystemet. För att säkerställa en effektiv förvaltning och tillgång till postnummersystemet har det s.k. Postnummerrådet inrättats. Rådet består av deltagare från Citymail, Fria Postoperatörers Förbund, Lantmäteriet, Postnord, PTS, Svensk Direktreklam och Skatteverket.

Pågående arbete

Regeringen bedömer i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 22), att målen för postsektorn uppfylls, men att den svenska postmarknaden alltjämt befinner sig under ett stort förändringstryck. Samhällets ökade användning av digital kommunikation i kombination med ökad e-handel, vilket även förstärktes av pandemin under 2021, fortsätter att förändra postmarknaden. Att varuförsändelserna ökar både i brevlödet och via olika paketjänster kompenserar fortfarande inte minskningen av de intäkter som kom från hantering av traditionella brev. Regeringen konstaterar att denna utveckling kommer att fortsätta och att förutsättningarna för att tillhandahålla en samhällsomfattande posttjänst fortsätter att påverkas. Postmarknaden fortsätter att förändras genom att antalet traditionella brev

minskar stadigt medan antalet paketbrev ökar kraftigt, dock från mycket lägre nivåer. Paketerna ökar också i antal och på paketmarknaden erbjuds nya innovativa leveranssätt fortlöpande. Förutsättningarna för den samhälls-omfattande posttjänsten förändras således hela tiden. Regeringen fortsätter att följa utvecklingen bl.a. genom PTS tillsyn.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om konkurrensen på post- och paketmarknaden, senast i betänkande 2021/22:TU6. Utskottet föreslog att riksdagen skulle avslå yrkandena med hänvisning till att det, enligt utskottets mening, råder en välfungerande konkurrens mellan postmarknadsaktörerna.

Utskottets ställningstagande

De svenska post- och paketmarknaderna befinner sig under ett stort förändringstryck till följd av samhällets ökade användning av digital kommunikation i kombination med ökad e-handel. Utskottet konstaterar att konkurrenssituationen på brevmarknaden fortsätter att utvecklas i positiv riktning även om det fortfarande råder en hög grad av marknadskoncentration. Vad gäller paketmarknaden konstaterar utskottet att det finns ett relativt stort utbud av aktörer och att konkurrensen dem emellan är god. Utskottet anser därför att det inte finns behov av någon kompletterande reglering på området. Vad gäller motionsyrkandet om postnummersystemet påminner utskottet om att alla operatörer enligt gällande bestämmelser har tillgång till den postala infrastrukturen, inklusive postnummersystemet.

Mot den bakgrunden konstaterar utskottet att det saknas anledning att ta något initiativ i dessa frågor. Därmed avstyrker utskottet motion 2022/23:834 (C) yrkandena 78 och 80.

Samdistribution och fastighetsboxar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om samdistribution och fastighetsboxar. Utskottet pekar på de åtgärder som redan vidtagits i fråga om samdistribution. Vidare anser utskottet att frågan om på vilket sätt de boende bör få sin post utdelad bäst löses av berörda parter.

Jämför reservation 28 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:834 yrkande 77 vill Ulrika Heie m.fl. (C) öka postverksamhetens effektivitet och minska miljöpåverkan genom att

möjliggöra samdistribution av post, paket och tidningar. Motionärerna menar att samdistribution bidrar till att vidmakthålla en bättre tillgänglighet och service både på landsbygden och i tätorter. Ett likalydande förslag finns även i kommittémotion 2022/23:862 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 8.

I motion 2022/23:465 yrkar Mirja Räihä (S) på att möjligheten att införa fastighetsboxar i flerfamiljshus ses över. Motionären pekar på att postmarknaden förändras i takt med att brevvolymer sjunker och antalet paketleveranser ökar varför det är hög tid att modernisera den svenska infrastrukturen för postutdelning utifrån dagens behov.

Bakgrund

Samdistribution av post, paket och tidningar

Med anledning av ett tidigare tillkännagivande av riksdagen (bet. 2014/15:KU12 punkt 4, rskr. 2014/15:195) redogjorde regeringen i mars 2020 (skr. 2019/20:75) för vilka åtgärder som hade vidtagits med anledning av konstitutionsutskottets initiativ till försöksverksamhet med samdistribution av tidningar och post. Regeringen hänvisade i sin skrivelse bl.a. till PTS besked om att samdistribution av post och tidningar redan förekom på flera orter men att myndigheten inte hade några verksamma rättsmedel för att genomföra försöksverksamhet på ett sådant sätt som riksdagen hade förordat. Regeringen anförde vidare i skrivelsen att den inte hade möjlighet att använda rollen som ägare i Postnord för att genomdriva försök med samdistribution och hänvisade i sammanhanget till det rättsliga regelverkets begränsningar. Regeringen ansåg därmed att det aktuella tillkännagivandet var slutbehandlat men gjorde i likhet med myndigheten bedömningen att övergången till tvådagarsbefordran som införts genom en förordningsändring kunde underlätta samdistribution av post och tidningar.

Fastighetsboxar i flerfamiljshus

PTS har fastställt riktlinjer för hur utdelning av postförsändelser ska ske i Post- och telestyrelsens allmänna råd (PTSFS 2008:6) om utdelning av post vid tillhandahållande av samhällsomfattande posttjänst. Av dessa följer att i flerfamiljshus bör försändelser som huvudregel delas ut i fastighetsbox men att i flerfamiljshus där det ännu inte installerats fastighetsboxar bör försändelsen delas ut i postinlägg i lägenhetsdörrar. Föreskriften är inte tvingande utan har utformats som ett allmänt råd vilket innebär att utdelning i fastighetsbox inte är något krav för boende i flerfamiljshus utan en alternativ utdelningsform. Varken PTS, Postnord eller någon annan postoperatör kan därför kräva att en fastighet ska installera fastighetsboxar. På grund av byggnadstekniska skäl kan det också ibland vara svårt att installera fastighetsboxar, särskilt när det gäller det äldre fastighetsbeståndet.

PTS framhåller på sin webbplats att fastighetsboxar är ett säkert alternativ för postmottagning. Det finns i dag fastighetsboxar med säkra lås för varje

postinlägg. PTS bedömer att säkerheten totalt sett blir större när lägenhetsdörrar inte längre utrustas med brevinkast. Det ger ökat skydd mot buller, inbrott och brand. Fastighetsboxar gör det också lättare för mottagarna att få större försändelser utburna direkt till hemadressen i stället för att dessa, efter avisering, måste hämtas hos ett postombud.

Postnord har utarbetat specifikationer för postlådors och fastighetsboxars utformning och placering på sin webbplats. Om en fastighetsägare frågar Postnords offentliggjorda specifikationer, på ett sätt som postoperatören inte finner godtagbart från arbetsmiljö- eller effektivitetssynpunkt, kan Postnord, enligt PTS allmänna råd (PTSFS 2008:06), hänvisa postmottagarna i fastigheten att hämta ut sina försändelser på det utlämningsställe som postoperatören anvisar.

Pågående arbete

I rapporten Svensk postmarknad 2022 (PTS-ER-2022-16) konstaterar PTS att svenskarnas behov av posttjänster fortsätter att förändras och att samhällets digitalisering har lett till stora förändringar i användarnas kommunikationsvanor. Antalet skickade brev fortsätter att minska. Vidare skapar användarnas efterfrågan på miljömässigt hållbara leveranser stor innovationskraft på marknaden; t.ex. pågår ett antal initiativ för att göra leveranserna mer miljövänliga, såsom mer klimatsmarta transporter, ökad hållbarhet vad gäller förpackningar med mindre luft och emballage, samordning av transportflöden, initiativ för återbruk, information till konsumenterna för att öka efterfrågan på hållbara leveransval, arbete för mer hållbar arbetsmiljö inom e-handelsbranschen samt att fler aktörer erbjuder leveranser till paketskåp som ett alternativ till hemkörning och leverans till ombud. I sin rapport uppger PTS att man avser att uppdatera regleringen av utdelning inom ramen för den samhällsomfattande posttjänsten under 2023. En viktig grundförutsättning i denna är att slå vakt om att posttjänsterna även fortsättningsvis ska vara socialt hållbara även för samhällets mest sårbara användargrupper, t.ex. att de användare som redan i dag har långt till sin postanordning inte ska få längre till den samt att äldre och personer med funktionsnedsättning även i fortsättningen ska få posten utdelad vid bostaden.

I december 2020 fick Myndigheten för press, radio och tv i uppdrag att utreda distribution av nyhetstidningar i hela landet (Ku2020/02690). Myndigheten lämnade i mars 2021 ett förslag på ett nytt riktat stöd för att upprätthålla fortsatt distribution varje vardag i områden som påverkas av Postnords införande av varannandagsutdelning av post. Regeringen fattade beslut om förordningen (2021:1205) om stöd för tidningsdistribution med anledning av övergången till varannandagsutdelning av post, som trädde i kraft den 10 januari 2022 och medel finns avsatta för 2021–2025. En väl fungerande distribution av nyhetstidningar i hela landet är angeläget ur ett demokratiskt perspektiv. Förordningen har därför justerats för att bli mer träffsäker. Ändringen innebär att stöd kan betalas ut för upp till fem dagar per vecka.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om samdistribution av post, paket och tidningar samt fastighetsboxar i flerfamiljshus, senast i betänkande 2021/22:TU6. Utskottet föreslog att riksdagen skulle avslå yrkandena om samdistribution med hänvisning till de initiativ som redan tagits på området. I fråga om yrkandet om fastighetsboxar i flerfamiljshus föreslog utskottet att även det skulle avslås med hänvisning till pågående utveckling som bl.a. följer av Boverkets föreskrifter. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar inledningsvis att samdistribution av post och tidningar redan förekommer på flera orter, vilket välkomnas eftersom samdistribution leder till effektivisering och minskad miljöpåverkan från transporterna. Utskottet ser i sammanhanget positivt på det befintliga stödet för tidningsdistribution och de medel som finns avsatta för detta ändamål t.o.m. 2025.

Vidare noterar utskottet liksom förra året att utdelningen i fastighetsboxar blir allt vanligare och detta särskilt i nyproduktion. Utskottet vill framhålla att fastighetsboxarna gör det enklare för de boende i flerfamiljshus att ta emot större postförsändelser, vilket enligt utskottets mening torde kunna bli en allt viktigare faktor mot bakgrund av utvecklingen med stadigt minskande brevvolymer och kraftigt växande antal paket i postdistributionen. Utskottet anser dock att frågan om på vilket sätt de boende bör få sin post utdelad bäst löses av berörda parter och att statlig reglering på denna nivå inte är ändamålsenlig. Utskottet ser sammanfattningsvis inga skäl att ompröva sin tidigare ståndpunkt i fråga om införandet av fastighetsboxar.

Mot bakgrund av vad som anförs ovan anser utskottet att det saknas anledning att ta något initiativ med anledning av motionsförslagen. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2022/23:834 yrkande 77 (C), 2022/23:862 yrkande 8 (C) och 2022/23:465 (S).

Reservationer

1. Digitaliseringspolitikens mål, punkt 1 (S)

av Gunilla Svantorp (S), Åsa Karlsson (S), Kadir Kasirga (S), Carina Ödebrink (S) och Jamal El-Haj (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 46.

Ställningstagande

Vi vill understryka att målet för digitaliseringspolitiken ska vara att Sverige är bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter, att Sverige ska ha bredband i världsklass, att vår elektroniska kommunikation ska vara effektiv, säker och robust samt tillgodose användarnas behov och att staten ska ha ett ansvar på områden där allmänna intressen inte enbart kan tillgodoses av marknaden.

2. Digital delaktighet, punkt 2 (S)

av Gunilla Svantorp (S), Åsa Karlsson (S), Kadir Kasirga (S), Carina Ödebrink (S) och Jamal El-Haj (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkandena 49 och 50,
bifaller delvis motionerna
2022/23:399 av Helén Pettersson och Isak From (båda S),
2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 9 och
2022/23:1781 av Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S) samt
avslår motion
2022/23:1118 av Torsten Elofsson (KD).

Ställningstagande

Vi vill att alla former av digitalt utanförskap ska motverkas och att den digitala klyftan mellan generationer ska slutas. För oss är det vidare en självklarhet att personer med funktionsnedsättning ska ha tillgång till viktiga kommunikationstjänster på likvärdiga villkor och i samma utsträckning som andra. Vi anser därför att PTS måste fortsätta sitt viktiga arbete för att stötta äldre och personal som stöttar äldre bl.a. inom områdena videosamtal, fjärrstyrningstjänster samt e-handel av mat och medicin.

3. Digital delaktighet, punkt 2 (SD)

av Thomas Morell (SD) och Jimmy Ståhl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 9,
bifaller delvis motionerna

2022/23:399 av Helén Pettersson och Isak From (båda S),
2022/23:1781 av Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S) och
2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 49 och
avslår motionerna

2022/23:1118 av Torsten Elofsson (KD) och
2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 50.

Ställningstagande

Äldre personer utgör en växande andel av befolkningen och väntas öka varje år fram till 2040. Vi ser samtidigt att många äldre svenskar har fått uppleva en stadig försämring av sina levnadsvillkor. Vi anser dock att modern teknik kan förbättra livskvaliteten och underlätta för äldre i behov av stöd eftersom allt fler samhällstjänster blir digitala. Samtidigt ser vi att andra alternativ inte alltid erbjuds. Äldre som saknar kunskap om och praktisk erfarenhet av internet riskerar då att stängas ute från många delar av samhället. I dag lever drygt 400 000 personer över 65 år i digitalt utanförskap. Detta är mycket olyckligt. Mot denna bakgrund anser vi att regeringen bör överväga att ta fram en handlingsplan för att motverka det digitala utanförskapet bland grupper av äldre.

4. Digitalisering i offentlig verksamhet, punkt 3 (S)

av Gunilla Svantorp (S), Åsa Karlsson (S), Kadir Kasirga (S), Carina Ödebrink (S) och Jamal El-Haj (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkandena 47 och 52 samt avslår motionerna

2022/23:78 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:848 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 16,

2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 8,

2022/23:934 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 8,

2022/23:1121 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 37,

2022/23:1494 av Bo Broman (SD) och

2022/23:1643 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 2, 12, 13, 22 och 42.

Ställningstagande

Vi anser att målet för digitaliseringen av den offentliga förvaltningen ska vara en enklare vardag för medborgare, en öppnare förvaltning som stöder innovation och delaktighet, samt högre kvalitet och effektivitet i verksamheten. Vi menar att detta mål förtydligar och preciserar delar av det förvaltningspolitiska målet om en innovativ och samverkande statsförvaltning som är rättssäker och effektiv, har väl utvecklad kvalitet, service och tillgänglighet och som därigenom bidrar till Sveriges utveckling och ett effektivt EU-arbete.

Vidare vill vi understryka att data är en förutsättning för digital innovation och att data som frigörs kan bidra till ökad konkurrenskraft, välfärd och hållbarhet. Vi påminner om att den socialdemokratiska regeringen i oktober 2021 beslutade om en omfattande svensk datastrategi och att Myndigheten för digital förvaltning (Digg) på den dåvarande regeringens uppdrag lanserade en ny version av Sveriges dataportal. Det är angeläget att arbetet fortsätter och att strategin genomförs. Vi vill därför understryka att användningen av artificiell intelligens (AI) måste öka i Sverige. Detta är viktigt inte minst för näringslivet, offentlig sektor och universitets- och högskolesektorn. Därför menar vi att Digg måste arbeta vidare med att främja offentliga aktörers förmåga att dela och nyttiggöra data så att data frigörs för utveckling av bl.a. AI.

5. Digitalisering i offentlig verksamhet, punkt 3 (SD)

av Thomas Morell (SD) och Jimmy Ståhl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:934 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 8 och avslår motionerna

2022/23:78 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:848 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 16,

2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 8,

2022/23:1121 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 37,

2022/23:1494 av Bo Broman (SD),

2022/23:1643 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 2, 12, 13, 22 och 42 samt

2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkandena 47 och 52.

Ställningstagande

Teknikutvecklingen har gått starkt framåt sedan mobiltelefonins genombrott bland privat användarna på 1990-talet. I dag är inte mobiltelefonen längre endast ett redskap med vilket vi ringer och skickar textmeddelanden. Sedan "smarttelefonen" lanserades har mobiltelefoner kommit att i många avseenden ersätta hemdatorerna. Våra smarttelefoner följer oss ut på fjället, i skogen och i skärgården. Med en smarttelefon och mobilt bank-id kan man i dag exempelvis utträta bankärenden, boka fordonsbesiktning och se sina senaste provsvar på vårdcentralen. Den mobila plattformen har därmed kommit att bli minst lika viktig som den stationära. Därför anser vi att det är av stor vikt att statliga myndigheter ser till att de är tillgängliga på olika digitala plattformar för att passa så många användare som möjligt, detta oavsett var i landet användaren befinner sig och vilket tekniskt verktyg han eller hon använder för att få internetåtkomst.

6. Digitalisering i offentlig verksamhet, punkt 3 (C)

av Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:848 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 16,

2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 8,

2022/23:1121 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 37 och

2022/23:1643 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 2, 12, 13, 22 och 42 samt

avslår motionerna

2022/23:78 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:934 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 8,

2022/23:1494 av Bo Broman (SD) och

2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkandena 47 och 52.

Ställningstagande

Sverige ska ligga i framkant i den digitaliserade utvecklingen, och upptrappningen jag ser på den internationella arenan påverkar alla delar av det svenska samhället. Utgångspunkten för alla offentliga tjänster ska vara att de kan hanteras digitalt. Det öppnar även för nya lösningar som ökar medborgarnas insyn och möjlighet att interagera med offentliga myndigheter. Nya tjänster behöver utvecklas myndighetsövergripande med medborgaren i fokus. Därför anser jag att all offentlig verksamhet såsom myndigheter bör digitaliseras mer och digitaliseringens kraft användas fullt ut. Jag menar att digitalisering inte bara leder till en smidigare hantering utan också till ökad trygghet och säkerhet för alla parter. Utgångspunkten för alla offentliga tjänster ska därför vara att de kan hanteras digitalt.

I Sverige finns en exceptionell tillgång till stora offentliga dataserier och stor kunskap både i offentlig verksamhet och i det privata näringslivet om hur sådana data kan användas för att förbättra och förfina tjänster. Inom ramen för ett stärkt integritetsskydd bör möjligheten att enkelt, snabbt och billigt få tillgång till stora offentliga dataserier förbättras. Enligt min mening behöver regeringen se över möjligheten att göra alla offentliga handlingar tillgängliga som öppna data om det inte finns särskilda skäl som talar mot det ur exempelvis integritets- eller säkerhetsperspektiv. Dessutom ska data som det offentliga samlar in, som inte innehåller personuppgifter eller är integritetskänsliga för enskilda medborgare, finnas fritt tillgängliga. Vidare anser jag att fler offentliga upphandlingar bör ske med öppen källkod för att kunna vidareutvecklas och integreras med andra fristående tjänster. Regelverken måste vara tillåtande och uppmuntra till innovation och utveckling.

Den digitala världen bygger på utbyte av data via strukturerad kommunikation. Data skickas mellan vårdcentraler och sjukhus, mellan skolor och statliga myndigheter, mellan företag och kunder. Men inom många områden finns det ingen struktur på offentliga data samtidigt som det saknas

struktur på den statliga it-infrastrukturen. Det innebär att kommunikationen mellan systemen är långsam och att risken för felrapportering ökar och leder till en mångfald av system med olika standarder och med det höga kostnader. Därför anser jag att staten ska ta en ledarroll i arbetet för standarder och skapandet av strukturerade data och API:er i svensk offentlig sektor i samarbete med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Dessutom bör staten etablera en gemensam virtuell infrastruktur där data kan lagras säkert och decentraliserat med möjlighet till access från andra myndigheter efter behov.

När allt mer information om medborgarna finns digitalt är det också viktigt att säkra att obehöriga förvägras tillgång till, eller obehörig användning av, dessa data. Det gäller både i förhållande till enskilda obehöriga intrång och i relation till t.ex. andra stater samt vid utbyte av data mellan organisationer. Den svenska offentlighets- och sekretesslagstiftningen ska vara en garant för individens integritet, men man måste samtidigt ta höjd för vad data får användas till. Åtkomst måste begränsas inte bara när det gäller vem som kommer åt data utan även vad de ska användas till. Samtidigt finns offentliga data om svenska medborgare i stor utsträckning placerade på servrar som andra länders regeringar enligt lag har tillgång till. Mot denna bakgrund anser jag att tillgång till molntjänster måste säkras för myndigheter och andra offentliga verksamheter.

Jag vill även peka på att staten bör utveckla sin kompetens i analys och användning av data. Säker lagring av data är viktigt, men att skapa nytta av data är minst lika viktigt för att skapa en bättre välfärd. Upphandling av tjänster inom s.k. maskininlärning och AI lyser i dag med sin frånvaro i offentlig upphandling, varför jag anser att staten bör stärka upphandlingen av just dessa tjänster.

Avslutningsvis vill jag påtala att ansvaret för den grundläggande digitala infrastrukturen är oklart. PTS övergripande ansvar för kommunikation bör klargöras så att det tydliggörs att ansvaret även innefattar digital kommunikation.

7. Digital autentisering, punkt 4 (S)

av Gunilla Svantorp (S), Åsa Karlsson (S), Kadir Kasirga (S), Carina Ödebrink (S) och Jamal El-Haj (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 54,
bifaller delvis motionerna

2022/23:138 av Kalle Olsson och Anna-Caren Säterberg (båda S),
 2022/23:1349 av Sofie Eriksson m.fl. (S),
 2022/23:1643 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 19 och 20 samt
 2022/23:1723 av Eva Lindh (S) och
 avslår motionerna
 2022/23:721 av Malin Danielsson (L),
 2022/23:1049 av Mikael Dahlgvist och Lars Mejern Larsson (båda S) och
 2022/23:1643 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 44.

Ställningstagande

Vi ser en sårbarhet i dagens e-legitimationssystem, bank-id, som ägs av de fyra storbankerna, och därför anser vi att det finns behov av komplettering i form av ett statligt e-legitimationssystem. Vi menar att ett e-legitimationssystem som ger åtkomst till olika former av digitala samhällsbärande funktioner ska erbjudas till alla och inte endast till personer som är kunder hos en bank och har ett svenskt personnummer. Därför anser vi att staten bör överväga att etablera ett statligt nationellt övergripande elektroniskt identifikationssystem.

8. Digital autentisering, punkt 4 (C)

av Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1643 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 19, 20 och 44,
 bifaller delvis motionerna

2022/23:138 av Kalle Olsson och Anna-Caren Säterberg (båda S),

2022/23:1349 av Sofie Eriksson m.fl. (S),

2022/23:1723 av Eva Lindh (S) och

2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 54 och

avslår motionerna

2022/23:721 av Malin Danielsson (L) och

2022/23:1049 av Mikael Dahlgvist och Lars Mejern Larsson (båda S).

Ställningstagande

I ett digitalt samhälle är vi beroende av digitala tjänster för välfärd och vardag. Jag noterar att Bank-id i dag har de facto-monopol på digital identitet i Sverige. Detta monopol behöver utmanas då det påverkar dynamik och utveckling menligt och försvårar och i vissa fall omöjliggör för andra leverantörer att

etablera sig på området. Vidare, anser jag, att identifiering i välfärdssystem och andra lägen inte ska vara beroende av banker eftersom det bl.a. drabbar de som inte kan vara kunder till banker men måste kommunicera med det offentliga. Därför anser jag att en statlig e-legitimation bör tas fram som ett av flera alternativ på marknaden och som grund för andra att bygga på.

Jag vill även peka på vikten av att säkra tillgången till offline-betalningar i digitala betalningssystem som Swish. Här vill jag varna för risken med digitala system som i sin tur tillhandahålls av ett mindre antal producenter. I dag har vi Swish och Bank-id som fungerar väl men skulle dessa två system sluta fungera blir konsekvenserna inte bara omedelbara utan närmast överblickbara. Med Swish ur funktion skulle ett centralt betalningsmedel förloras, vilket även skulle vara fallet med Bank-id. Därför måste tillgången till offline-betalningar säkras.

9. Tillgång till elektronisk kommunikation, punkt 5 (SD)

av Thomas Morell (SD) och Jimmy Ståhl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:934 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 7,
2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 23 och
2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2,
bifaller delvis motionerna
2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 2 och 11,
2022/23:1121 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 39,
2022/23:1342 av Peter Hultqvist m.fl. (S),
2022/23:1643 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 4,
2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 52 och
2022/23:2171 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 16 och
avslår motionerna
2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 12 och 15,
2022/23:1043 av Malin Larsson och Anna-Belle Strömberg (båda S),
2022/23:1123 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 4,
2022/23:1627 av Martina Johansson och Niels Paarup-Petersen (båda C)
yrkandena 1–3,
2022/23:1643 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 7, 8 och 25,
2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 53,
2022/23:1784 av Johan Löfstrand m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,
2022/23:1994 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S),
2022/23:2171 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 17 och

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 24.

Ställningstagande

Vi noterar att det säkerhetspolitiska läget i Europa har förändrats under de senaste åren. Detta ställer nya krav på Sverige och påverkar samhällssektorer på olika sätt. Vi vill peka på att Sveriges digitala infrastruktur, som exempelvis inkluderar fiber- och mobilnät, är ett exempel på ett område som byggts upp i fredstid och där samhällets beroende av infrastrukturen ökat snabbt på kort tid. Vi anser att den nationella bredbandsstrategin från 2016 har tjänat sitt syfte väl. Den pekade ut riktningen för det offentliga Sverige och marknadens olika aktörer. Men på grund av det förändrade säkerhetspolitiska läget och samhällets ökade beroende av fungerande och säker digital infrastruktur anser vi det vara påkallat med en uppdaterad bredbandsstrategi.

En välfungerande infrastruktur vad gäller såväl fysiska transporter som snabb och stabil internetuppkoppling utgör avgörande förutsättningar för skapandet av regional tillväxt. Välfungerande it-tillgång är en viktig konkurrensfaktor för arbetstillfällen, kompetens och tillväxt. Bredband på landsbygden är viktigt eftersom alla blir alltmer beroende av snabb och stabil internetuppkoppling, såväl i arbetet där alltmer automatiseras med datorers hjälp som på vår fritid där både underhållning och omvärldrapportering fortsatt flyttar över till internetbaserade medier. Detta gör internettillgång till ytterst en demokratifråga. Vi menar att tillgång till snabb internetuppkoppling möjliggör för människor att bo på landsbygden och för företag och anställda att verka där. Samtidigt är glesbygden kraftigt överrepresenterad bland de kvarvarande knappt 10 procent som ännu inte kan erbjudas tillgång till snabbt internet, vilket vi finner bekymmersamt. Mot denna bakgrund välkomnar vi Landsbygdskommitténs slutbetänkande om att 100 procent av befolkningen ska ha tillgång till snabbt internet 2025 och anser det vara en önskvärd målsättning för att möjliggöra för Sveriges landsbygd att leva och utvecklas.

10. Tillgång till elektronisk kommunikation, punkt 5 (C)

av Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 2, 11, 12 och 15,

2022/23:1121 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 39,

2022/23:1123 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 4,

2022/23:1627 av Martina Johansson och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkandena 1–3,
2022/23:1643 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 4, 7, 8 och 25 samt
2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 52 och 53, bifaller delvis motionerna
2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 2,
2022/23:1784 av Johan Löfstrand m.fl. (S) yrkande 2,
2022/23:1994 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S),
2022/23:2171 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 16 och 17 samt
2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 24 och avslår motionerna
2022/23:934 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 7,
2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 23,
2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 1,
2022/23:1043 av Malin Larsson och Anna-Belle Strömberg (båda S),
2022/23:1342 av Peter Hultqvist m.fl. (S) och
2022/23:1784 av Johan Löfstrand m.fl. (S) yrkande 1.

Ställningstagande

För Centerpartiet är en levande landsbygd oerhört viktigt, och jag ser därför med stor oro på att digitaliseringen dröjer. Att Sverige tappar tempo i utbyggnaden av bredband är allvarligt. En väl utbyggd infrastruktur för mobiltelefoni och bredbandstjänster är en förutsättning för fortsatta möjligheter för människor att bo kvar, driva företag, delta i undervisning, utöva kultur och sociala kontakter också i landsbygdsdelarna av vårt land. Mot denna bakgrund menar jag att digitaliseringen måste påskyndas och regeringen måste skyndsamt ta fram en ny handlingsplan för att uppsatta mål nås och berätta hur och till vilken kostnad. Enligt en rapport från PTS finns det behov av betydande satsningar. Det är enligt min uppfattning en självklarhet om målen för bredbandsutbyggnad 2023 och 2025 ska uppnås.

God mobiltäckning är viktig för livskvaliteten för privatpersoner, för tryggheten, för svenska företag och för att hela landet ska leva. Jag noterar dessvärre att det i en rapport från PTS från föregående år påtalas att det fortfarande finns stora problem med täckningen – framförallt på landsbygden och för tågresenärer och bilister. Detta anser vi i Centerpartiet inte vara acceptabelt, varför vi vill investera 1 miljard kronor årligen för att bygga ut täckningen i områden där marknaden inte vill investera. Dessa pengar anser vi ska rikta sig till kommuner, regioner och andra organisationer som t.ex. vill bygga samhällsmaster för att förbättra mobiltäckningen. För detta ändamål anser jag att PTS ska få i uppdrag att fördela pengarna enligt samma upplägg som för bredband.

Bredband är viktigt för att hela landet ska leva. Jag vill understryka behovet av en infrastruktur som gör att den tekniska utvecklingen kommer hela landet

till del och som gör det möjligt att driva företag i hela landet. Inte minst vill jag framhålla behovet av en välfungerande digital infrastruktur för att möjliggöra en ökad digitalisering inom basindustrin. Väl utbyggd digital infrastruktur blir allt viktigare och är i sig en förutsättning för t.ex. förarlösa fordon i gruvor och skogsbruk. Att säkerställa tillräcklig kapacitet och täckning är därför mycket viktigt.

Sverige ligger ur ett EU-perspektiv långt fram i bredbandsutbyggnaden, men fortfarande finns en digital klyfta mellan stad och land. Digitaliseringen av hela landet är viktig, för hem- och distansarbete, distansundervisning, digitala vårdtjänster och e-handel samt för centrala näringar på landsbygden som jord- och skogsbruk, transportsektorn, besöksnäringen och hela logistikbranschen. God mobiltäckning och tillgång till bredband underlättar för människor att bo på landsbygden. Mot denna bakgrund anser jag att bredbandsutbyggnaden bör landsbygdssäkras i syfte att skapa tillväxt i hela landet. Jag vill i sammanhanget också understryka att det bör finnas tillgång till data över hela landet.

Ett av de viktigaste sätten att ge förutsättningar för jobb, tillväxt och tillgång till välfärdstjänster i hela landet är att bättre ta till vara den digitala utvecklingen. Behovet av snabb uppkoppling har dessutom ökat efter pandemin. Tillgång till snabb uppkoppling påverkar var vi bosätter oss, och jag noterar att befolkningen ökat på landsbygden eftersom fler upptäckt de positiva effekter som finns med att bo där. Antalet nätter i fritidshusen har också ökat men skulle kunna öka än mer om även fritidshus får tillgång till snabb uppkoppling. Därför vill jag att alla hushåll, arbetsplatser, företag samt andra adresspunkter, där efterfrågan finns, ska vara uppkopplade senast 2025. Jag vill också se en digital allemansrätt som garanterar stabil och snabb uppkoppling i hela landet.

För att digitaliseringen av hela Sverige ska ta ytterligare fart krävs utbyggnad av fiber och annan modern kommunikationsteknik i hela landet. För att genomföra detta behövs kreativa lösningar som exempelvis samförläggning av bredbandsinfrastruktur med annan infrastruktur och ett mer snabbfotat tillgängliggörande av frekvenser för mobilt bredband. Kommersiellt tillgängliggörande av 700 MHz-bandet är, och har varit, en viktig del i att skapa högre bredbandstäckning i hela landet, varför jag anser att mer frekvensutrymme bör frigöras för bättre mobiltelefoni och surf i hela landet. Jag vill i sammanhanget påminna om att den tekniska utvecklingen inom det digitala området går fort. I dag erbjuder marknaden ett flertal olika tekniska lösningar för att förbättra digitala tjänster, och det är inte enkelt att ta ställning till vilka lösningar som på kort och lång sikt är att föredra. Jag vill därför understryka att lösningarna och de samhällskrav som ställs alltid bör ha fokus på funktionalitet i bredbandsutbyggnaden och inte på specifika teknikval.

För att hindra att den digitala klyftan mellan stad och land ökar föreslår jag vidare att man ska tillåta kommunal medfinansiering vid fiberutbyggnad och använda sig av gruppundantagsförordningen i EU för att på så sätt kunna nå

bredbandsmålen. Dessutom behövs en ökad samverkan mellan kommunerna. Det är extra viktigt på landsbygden där det kan vara avgörande för vissa områden att fibern kommer från grannkommunen, då det är den närmaste vägen. Att uppmärksamma den möjlighet till frivillig avtalssamverkan som finns i dag kan ytterligare förstärka utbyggnaden på landsbygden.

Jag vill avslutningsvis också lyfta frågan om delbetalning av anslutningsavgiften, även när det byggs med statligt stöd. Jag har noterat att den modell som PTS tillämpar för att bevilja delbetalning av anslutningsavgift riskerar att strida mot EU:s statsstödsregler. Därför vill jag se en översyn av de regler som gäller för när statligt stöd till bredbandsutbyggnad tolkas som statsstöd, inte minst sett mot bakgrund av att EU tydligt har tagit ställning till vikten av en snabb digitalisering i Europas glesare delar och betonat vikten av detta inom Återhämtningsfonden, som upprättats i samband med pandemin. Jag vill framhålla behovet av att verka för att förenkla del- och avbetalningsmöjligheterna för bredbandsinstallationer och i den utsträckning detta i dag försvåras genom EU:s statsstödsregler försöka påverka dessa för att underlätta snabb bredbandsutbyggnad.

11. Tillgång till elektronisk kommunikation, punkt 5 (MP)

av Daniel Helldén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:2171 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 16 och 17 samt

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 24,

bifaller delvis motionerna

2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 11,

2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 2,

2022/23:1121 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 39,

2022/23:1672 av Annie Löof m.fl. (C) yrkande 52 och

2022/23:1994 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) samt

avslår motionerna

2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 2, 12 och 15,

2022/23:934 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 7,

2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 23,

2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 1,

2022/23:1043 av Malin Larsson och Anna-Belle Strömberg (båda S),

2022/23:1123 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 4,

2022/23:1342 av Peter Hultqvist m.fl. (S),

2022/23:1627 av Martina Johansson och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkandena 1–3,
2022/23:1643 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 4, 7, 8 och 25,
2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 53 och
2022/23:1784 av Johan Löfstrand m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi lever i en global urbaniseringstid, vilket innebär att en allt lägre andel av befolkningen lever och verkar på landsbygden och i glesbygd. Samtidigt är vi alla beroende av varandra; samhällsnyttor som skapas på landsbygden och i glesbygd kan inte skapas i städer och vice versa. Samhället måste finnas för oss alla i hela landet och ge alla människor förutsättningar till personlig utveckling och likvärdig tillgång till välfärd och samhällsservice. Digitala kommunikationer är i dag en förutsättning för att delta i samhället fullt ut såväl som för att driva företag eller annan verksamhet. Därför anser jag att bredband av hög kvalitet ska finnas tillgängligt i hela landet. Det är en förutsättning för att kunna bo, arbeta och driva företag med god tillgång till digitala tjänster oavsett var man bor. Tillgången till fungerande internetjänster och telefoni för samhällets infrastruktur, kommunikation och administration underlättar också påtagligt att snabbt ställa om samhället. Vidare anser jag att staten där marknaden inte klarar av att bygga ut bredband behöver ta ansvar för att snabb uppkoppling finns tillgänglig där människor lever och arbetar. På så vis anser jag att staten bör ta ett ökat ansvar för finansiering av utbyggnaden i glesbygd för att möjliggöra utbyggnad av fiber och snabbt mobilnät i hela Sverige. Tillgängligheten till statens samhällsservice ska vara likvärdig i hela landet och statliga myndigheter ska säkra god tillgänglighet i hela landet utifrån sina verksamheter.

12. Särskilt om utbyggnaden av 5G-nätet, punkt 6 (S)

av Gunilla Svantorp (S), Åsa Karlsson (S), Kadir Kasirga (S), Carina Ödebrink (S) och Jamal El-Haj (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 51 och avslår motionerna

2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 4 och 5,

2022/23:905 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 50 och

2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 12.

Ställningstagande

Vårt mål för digitaliseringspolitiken är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Vi anser därför att utbyggnaden av 5G och utvecklingen av 6G måste vara en mycket högt prioriterad fråga om Sverige ska behålla sin plats som en ledande nation inom it och digitalisering. En viktig fråga för statsmakten i detta sammanhang är att leda säkerhetsarbetet på området.

13. Särskilt om utbyggnaden av 5G-nätet, punkt 6 (SD)

av Thomas Morell (SD) och Jimmy Ståhl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 12 och avslår motionerna

2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 4 och 5,

2022/23:905 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 50 och

2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 51.

Ställningstagande

Ett väl fungerande samhälle förutsätter ändamålsenliga och säkra system för fysiska och digitala kommunikationsmöjligheter. Bredband på landsbygden är viktigt eftersom befolkningen blir alltmer beroende av en snabb och stabil internetuppkoppling för såväl arbete som fritid. Vi ställer oss positiva till utbyggnaden av 5G-nätet och vill även säkerställa att det kommande nätet har god täckning i hela landet. Utbyggnaden kommer enligt vår bedömning att ske gradvis och i prioriterade områden för att säkerställa både funktion och säkerhet. Mot bakgrund av att vi ser en risk för att glesbygden hamnar på efterkälken anser vi att regeringen bör öka takten i fiberutbyggnaden. Vi anser i sammanhanget att det är angeläget att regeringen utreder det kommande 5G-nätets behov och möjligheter till god täckning i hela landet.

14. Särskilt om utbyggnaden av 5G-nätet, punkt 6 (C)

av Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 4 och 5 samt

2022/23:905 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 50 och avslår motionerna

2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 12 och

2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 51.

Ställningstagande

Globalisering och digitalisering för människor närmare varandra och den digitala infrastrukturen är nödvändig för att det ska gå att arbeta och bo i hela landet. För Centerpartiet är it ”det femte transportslaget”, som vid sidan av väg, järnväg, sjöfart och flyg möjliggör liv, arbete och boende i hela landet. För Centerpartiet är en levande landsbygd oerhört viktigt, och jag ser därför med stor oro på att digitaliseringen dröjer. Utbrottet av covid-19 under 2020 har påvisat styrkorna med en utvecklad distansvård, som i sin tur är beroende av stabila bredbandslösningar även långt utanför tätorterna. Enligt min mening ska e-hälsotjänster kunna användas i hela landet oavsett om man bor i en stad eller på landsbygden men det kräver att det finns adekvat infrastruktur för att alla invånare ska kunna få tillgång till e-hälsotjänster. Därför anser jag att PTS ska kunna kräva att operatörer som får frekvenstillstånd för att bygga ut 5G-näten ska bygga både i städer och på landsbygden så att likvärdiga förutsättningar för digital hälsa kan uppnås. Jag vill i sammanhanget framhålla att jag gärna ser att utbyggnaden av 5G inte nödvändigtvis utgår från de miljöer som i dag har en säker och snabb uppkoppling utan att man beaktar hela landets och glesbygdens behov av snabbare bredband. Framtidens 5G nät bör således enligt min mening börja byggas ut parallellt på landsbygden och inte enbart i storstadsregionerna.

15. Samutnyttjande av infrastruktur, punkt 7 (SD)

av Thomas Morell (SD) och Jimmy Ståhl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 14 och avslår motionerna

2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 6, 7, 10, 16 och 17 samt

2022/23:1643 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 27.

Ställningstagande

För att påskynda och underlätta utbyggnaden av bredband anser vi att en ökad samordning bör ske vid dragningen av fiber. Detta kan ske vid exempelvis åtgärder i mark genom kablar eller tomma rör. Dessutom kan kulvertar och kabelrännor utmed väg- och järnvägsnätet med fördel utnyttjas om kapacitetsutrymme finns. Vid underhåll och byggande av ny väg och järnväg bör det läggas tomma rör som kan nyttjas vid fiberutbyggnad. För att underlätta framtida utbyggnad av kabeldragnings föreslår vi att de bolag som lägger tomma rör i marken också får kompensation.

16. Samutnyttjande av infrastruktur, punkt 7 (C)

av Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 6, 7, 10, 16 och 17 samt

2022/23:1643 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 27 och
avslår motion

2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 14.

Ställningstagande

För att bredbandsutbyggnaden inte ska tappa mer fart och för att underlätta för aktörer inom bredbandsutbyggnad att bygga ut den digitala infrastrukturen anser jag att regeringen i sina regleringsbrev bör ställa krav på relevanta myndigheter, främst Jordbruksverket, Lantmäteriet, Svenska kraftnät och Trafikverket, att främja utbyggnadstakten.

För att öka möjligheterna till samkanalisation anser jag att det bör ställas krav på Trafikverket, Svenska kraftnät m.fl. att underlätta ansökan om kanalisation genom att planera för fiberutbyggnad samtidigt som man planerar för infrastruktur för elnät och vägar. Även näringslivet bör vara med i denna dialog. När det finns potential till samförläggning av bredbandsinfrastruktur med annan infrastruktur – t.ex. när man bygger vägar eller drar elkablar – bör detta ske för att byggande av samhällsinfrastruktur ska bli så kostnadseffektivt som möjligt. Ett exempel på hur detta kan göras är att myndigheter som Trafikverket och Svenska kraftnät ges instruktion i regleringsbrev att aktörer som så önskar ska få lägga bredband i deras väg- eller nätområde och att berörda myndigheter ska förverkliga det. Då är det angeläget att Trafikverket tydliggör vad som krävs för att en ansökan om att förlägga kanalisation ska kunna hanteras. Handläggningstiden måste också ses över och förkortas.

Jag anser vidare att det i områden där kommersiella förutsättningar saknas för att uppföra en sändningsplats ska vara möjligt att överväga att bygga en samhällsmast. Med samhällsmaster avses sändarplatser i mobilnäten som är helt eller delvis offentligt finansierade. Generellt sett bör reglerna för samhällsmaster utformas så att de inte hindrar konkurrensen och dimensioneras så att det är möjligt för fler än en operatör att placera ut sändarutrustning. Härutöver anser jag att PTS bör ges i uppdrag att uppdatera sin tidigare rapport om samhällsmaster i syfte att följa upp den utveckling som skett sedan 2015 inklusive den pågående utbyggnaden i 700 MHz-bandet. För att förbättra mobiluppkopplingen på tågen anser jag att regeringen bör ge i uppdrag till Trafikverket att tillgängliggöra sin digitala infrastruktur så att tåg- och mobiloperatörer kan bygga ut master och stärka kapaciteten. Infrastrukturen ska vara tillgänglig för alla nätägare. För att få bättre yttäckning och bättre möjligheter för nätägare att samlokalisera sin utrustning bör Trafikverket få i uppdrag att, tillsammans med operatörerna, bygga höga master vid utbyggnad av samhällsmasterna.

Avslutningsvis vill jag påtala att fiberägare i dag ofta hindrar andra än sig själva från att hyra fiber. Därför anser jag att PTS som ansvarig myndighet måste komma med förslag om hur vidare utbyggnad av fiber i Sverige ska kunna ske på ett så samhällsekonomiskt effektivt sätt som möjligt, speciellt givet in-, fast- och utelåsnings effekter som kan finnas på marknaden. Jag anser att investeringar som görs i infrastruktur som fiber och master måste vara tillgängliga för alla parter oavsett vem som äger fibern.

17. Avvecklingen av kopparnätet, punkt 8 (SD, C)

av Ulrika Heie (C), Thomas Morell (SD) och Jimmy Ståhl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 8 och

2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 13 och

avslår motion

2022/23:1526 av Kjell-Arne Ottosson (KD).

Ställningstagande

Under senare år har det pågått en nedmontering av det gamla statliga telefonikopparnätet i syfte att ersätta detta med fiber eller mobil teknik. Detta slår hårdast mot landsbygden där alternativen till en fast förbindelse, t.ex. ett fibernät eller ett mobilt nät med hög överföringshastighet inte finns eller är för

kostsamma. Dessutom leder brytningen av den fasta förbindelsen alltför ofta till överbelastningar i det befintliga nätet, vilket även drabbar de mobila systemen. För att förhindra att människor lämnas utan möjlighet till fungerande kommunikation anser vi att den aktör som i dag distribuerar telefoni- och bredbandstjänster inte ska tillåtas avbryta den, om det inte finns en fullgod ersättning till rimlig kostnad på plats.

18. Mobiltäckningen längs järnvägsnätet, punkt 9 (SD)

av Thomas Morell (SD) och Jimmy Ståhl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1016 av Patrik Jönsson m.fl. (SD) yrkande 58 och
avslår motion
2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 18 och 19.

Ställningstagande

För att attrahera fler att åka tåg anser vi att det är viktigt att resenärerna kan kommunicera i mobiltelefon och arbeta på tågen. Detta kräver väl fungerande mobilnät med god täckning. Tillgång till internet finns på många tåg men är dessvärre sällan tillfredsställande eftersom mobiltäckningen längs järnvägen ofta är dålig. Därför är en utbyggnad av mobilnätet nödvändig. Vi vill i sammanhanget betona att dålig täckning förekommer inte bara i glesbygd utan även i mer bebyggda områden och städer. Vi föreslår följaktligen att det görs en översyn av mobiltäckningen längs trafikerade järnvägssträckor, för att därefter prioritera förbättringsåtgärder. Detta bör ske i ett samarbete mellan Trafikverket, järnvägsföretagen och mobiloperatörerna.

19. Mobiltäckningen längs järnvägsnätet, punkt 9 (C, MP)

av Ulrika Heie (C) och Daniel Helldén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 18 och 19 samt

avslår motion

2022/23:1016 av Patrik Jönsson m.fl. (SD) yrkande 58.

Ställningstagande

Vi vill att det ska bli mer attraktivt att ta tåget. Alla ska kunna vara en del av klimatomställningen genom smarta val i vardagen. Bättre mobiltäckning på tågen är också en fråga om att kunna bo, leva och driva företag i hela landet. Vi har noterat att bara 50–60 procent av de trafikerade järnvägssträckorna har god mobiluppkoppling enligt PTS. Resenärer får därmed svårt att utnyttja restiden till jobb eller nöjen varpå resultatet blir att många väljer bort tågen till förmån för flyg eller bil. I dag finns redan ett mobiltelesystem på plats längs järnvägen, som används för att lokförarna ska kunna kommunicera med trafikledningen. Därför vill vi föreslå att Trafikverket låter mobiloperatörerna använda den digitala infrastruktur som redan finns på plats. På så sätt skulle mobiltäckningen kunna förstärkas kraftigt. Vi anser därför att PTS bör få i uppdrag att i kommande frekvenstilldelningar ställa krav på ökad täckning och kapacitet längs järnvägen. Så har man gjort i Tyskland för att förbättra täckningen. Vidare vill vi att PTS ges i uppdrag att tillsammans med Trafikverket ta fram en lösning för att förstärka mobiltäckningen i järnvägstunnlar.

20. Robusta och säkra kommunikationer, punkt 10 (SD)

av Thomas Morell (SD) och Jimmy Ståhl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 4 och
avslår motionerna

2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 3,

2022/23:848 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 26 och

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 25.

Ställningstagande

Vi anser att alla företag bör konkurrera på lika villkor och ges samma möjlighet att investera i exempelvis it-infrastruktur. Men vi anser också att möjligheten till fri konkurrens behöver kunna begränsas när det gäller nationella säkerhetsintressen. Infrastruktur av nationellt intresse bör inte kunna säljas ut. Vid en avyttring av statliga bolag som har infrastruktur av

nationellt intresse ska dessa delar delas upp och behållas i statlig kontroll. Mot denna bakgrund vill vi tillsätta en utredning som har till syfte att säkerställa nationell kontroll över samhällsviktig it-infrastruktur.

21. Robusta och säkra kommunikationer, punkt 10 (C)

av Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 3 och

2022/23:848 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 26 och

avslår motionerna

2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 4 och

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 25.

Ställningstagande

Jag har uppmärksammat att det på nationell nivå inte finns någon samlad kunskap om hur säkra våra digitala nät och vår digitala infrastruktur är i Sverige. De stora operatörerna har koll på sina nät, men ingen aktör har koll på kontaktpunkterna eller vad som sker om dessa släcks ned, vilka kaskadeffekter som då kan uppstå och hur vi kan komma tillrätta med dem. Ingen myndighet eller organisation har heller ett utpekat ansvar för en sådan lägesbild. Mot denna bakgrund ser jag ett behov av att PTS får i uppdrag att genomföra en utredning om sårbarheten i fibernät och noder för att få en nationell lägesbild. I samband med detta bör det tas ett helhetsgrepp om beroenden och vad som behöver göras för att fibernäten tillsammans ska ge ökad förmåga för alla de aktörer som utnyttjar dem. En sådan kartläggning bör göras tillsammans med näringslivet som äger mycket av infrastrukturen.

Vidare vill jag framhålla vikten av att blåljusmyndigheternas funktion och tillgång till bandbredd tillgodoses i samband med Rakelsystemet. Det är av högsta prioritet att tillgodose såväl civilsamhällets som blåljusmyndigheternas behov av ett nytt frekvensutrymme så snart som möjligt.

22. Robusta och säkra kommunikationer, punkt 10 (MP)

av Daniel Helldén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 25 och avslår motionerna

2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 3,

2022/23:848 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 26 och

2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

Jag menar att tillgången till fungerande internetjänster och telefoni för samhällets infrastruktur, kommunikation och administration påtagligt underlättar en snabb omställning av samhället. Att ha fungerande system för att kunna ta del av information och att kunna kommunicera, exempelvis för att larma, är centralt för ett fungerande samhälle, särskilt vid kriser och andra samhällsstörningar. De privata operatörerna betalar redan i dag beredskapsavgifter som används för att höja robustheten, men ytterligare medel behövs och mer långsiktiga investeringar behöver göras. Därför föreslår jag att beredskapsavgifterna ska höjas så att mer resurser kan avsättas för att göra internet robustare genom offentlig-privat samverkan mellan bredbandsleverantörerna och PTS.

23. Samarbete med rättsvårdande myndigheter, punkt 11 (SD)

av Thomas Morell (SD) och Jimmy Ståhl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1689 av Eric Westroth (SD).

Ställningstagande

Vi har noterat att det i dag inte är ovanligt att det är svårt och förenat med mycket höga kostnader för en rättsvårdande myndighet att vid misstanke om brott, alternativt vid en brottsutredning, få hjälp med hemliga tvångsmedel, såsom avlyssning av samtal och datatrafik, från etablerade teleoperatörer. Samma problem gäller även när rättsvårdande myndigheter vill få ut information rörande loggar med samtalstrafik, datatrafik och positionering från mobiloperatörerna i Sverige. Det kan få till följd att denna information inte begärs ut, trots att den hade kunnat vara avgörande för utredningen och för möjligheterna till en fällande alternativt en friande dom. Då all denna information i dag hanteras digitalt borde arbetsinsatsen för att operatörerna ska få ut denna information ur sina system rimligtvis vara förhållandevis låg. Mot denna bakgrund anser vi att det hade varit rimligt att det införts ett villkor i operatörernas sändnings- och frekvenstillstånd, om krav på samverkan med rättsvårdande myndigheter samt att reglera ersättningsnivåerna för tjänsten att få ut information ur dessa system. Vi anser därför att ett regelverk bör utarbetas i syfte att göra mobiloperatörer skyldiga att för en rimlig taxa samarbeta med rättsvårdande myndigheter i samband med brottsutredningar.

24. Postservice i hela landet, punkt 12 (S)

av Gunilla Svantorp (S), Åsa Karlsson (S), Kadir Kasirga (S), Carina Ödebrink (S) och Jamal El-Haj (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 55 och avslår motionerna

2022/23:834 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 76 och

2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkandena 8 och 9.

Ställningstagande

Den traditionella postmarknaden har förändrats dramatiskt under de senaste decennierna. Vi vill likväl understryka att tillgång till posttjänster ska gälla i hela landet, såväl stad som landsbygd. Postväsendet får inte i sin helhet överlåtas till marknaden och marknadskrafter – vinstintresset får inte styra tillgången till posttjänster. Vi vill påminna om att den socialdemokratiskt ledda regeringen 2020 beslutade att tillsätta en mycket angelägen utredning för att klargöra hur den samhällsomfattande posttjänsten ska finansieras när den inte längre kan vara fullt ut självfinansierad. Utredningen lämnade sitt

betänkande tidigare under året och vi anser det vara viktigt att bereda detta vidare.

25. Postservice i hela landet, punkt 12 (SD)

av Thomas Morell (SD) och Jimmy Ståhl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkandena 8 och 9 samt avslår motionerna

2022/23:834 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 76 och

2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 55.

Ställningstagande

Brev och paket ska levereras i tid oavsett var man bor i Sverige, och det är något som människor i vårt land med rätta kan kräva. Regeringen har det yttersta ansvaret för att postgången över hela riket ska fungera, men med sjunkande lönsamhet och lägre volymer är det dock en utmaning som behöver hanteras. Vi ser med oro på den försämrade service som främst drabbar glesbygden. Vi anser att det måste vara möjligt att bo och verka i hela landet, och därför bör regeringen se över möjligheterna att förbättra service, postutdelning och tillgänglighet i glesbygd. Vi kan dessvärre samtidigt konstatera att Postnord inte har klarat av sitt samhällsuppdrag. Det behövs enligt vår mening strukturella förändringar samt effektiviserad verksamhet så att posten kommer fram i tid. Vi anser därför att regeringen skyndsamt bör ge Postnord uppdraget att vidta nödvändiga effektiviseringsåtgärder.

26. Postservice i hela landet, punkt 12 (C)

av Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:834 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 76 och avslår motionerna

2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkandena 8 och 9 samt
2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 55.

Ställningstagande

Sedan hösten 2020 har det skett en rad förändringar i det svenska postväsendet. Ett sådant exempel är att Postnord inledde varannandagsutdelning i Skåne hösten 2020 och kommer att rulla ut denna distributionsmodell över hela landet de kommande åren. En annan sak är att regeringen vill sänka kravet på hur snabbt inrikesbrev ska komma fram. I dag gäller att minst 95 procent av inrikesbreven ska ha delats ut inom två arbetsdagar, oavsett var i landet breven har lämnats in. Men i december 2020 skickade regeringen ut ett förslag om ändringar i postförordningen på remiss med förslaget att kravet på hur snabbt Postnord ska leverera inrikesbrev med normalporto sänks. Det nya förslaget i regeringens promemoria innebär att kravet sänks till att minst 85 procent av inrikesbreven ska ha delats ut inom två arbetsdagar och att minst 97 procent av breven ska ha delats ut inom fyra arbetsdagar. Bland annat glesbygdskommuner, företagare och organisationer oroar sig nu för att postservicen försämras. Jag anser att förslagen saknar balans och förankring. Jag efterfrågar i stället ett samlat grepp för posten inom ramen för Postfinansieringsutredningen om hur postverksamheten och Postnord ska utvecklas framöver. Jag noterar att utredningen lämnade sitt betänkande SOU 2023:4 tidigare under året och jag avser att följa den fortsatta beredningen med stort intresse.

27. Vissa postala konkurrensfrågor, punkt 13 (C)

av Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:834 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 78–80.

Ställningstagande

Postmarknaden genomgår ett paradigmskifte. Snabba elektroniska kommunikationer bidrar till att minska antalet brevfrösendelser, medan det omvända gäller paketfrösendelser som ökar i antal tack vare effektivare och mer tillgänglig e-handel. Det är viktigt att en fungerande konkurrens mellan olika aktörer upprätthålls i hela landet. I storstadsområden etablerar sig nya aktörer och kompletterande tjänster i e-handelskedjan växer fram, medan det

i de glesare delarna finns en risk att utbudet blir sämre. Därför anser jag att det är viktigt att det finns rätt förutsättningar för logistikföretagen att utveckla och tillhandahålla kompletterande tjänster även i glesbygd. Jag vill understryka vikten av en fungerande post- och paketmarknad som främjar innovation och klimatsmarta lösningar.

I detta sammanhang vill jag även påminna om EU-domstolens beslut 2015 som tvingade Sverige att upphöra med att ta ut moms på posttjänster som tillhandahålls av Postnord inom ramen för den samhällsomfattande posttjänsten. I Sverige tillämpas en bred definition av denna tjänst som inte endast inkluderar brev utan även paket upp till 20 kilo. Momsbefrielsen för konkurrensutsatta tjänster har gett upphov till oro bland olika aktörer eftersom det skulle kunna snedvrída konkurrensen om Postnord ges möjlighet att erbjuda kunderna väsentligt lägre priser för paket upp till 20 kilo och på så vis tränga undan konkurrensen inom e-handeln. Även om så inte har skett anser jag att det finns ett latent hot som påverkar andra aktörers vilja att investera i distributionsnäten eftersom förhållandena snabbt kan ändras. Jag anser av denna anledning att det är angeläget att konkurrenssituationen inom paketdistributionen snabbt klargörs för att främja en fortsatt fungerande konkurrens och utveckling av pakettjänster i hela Sverige.

För att främja marknadens effektivitet och underlätta konkurrens och etablering av nya verksamheter anser jag slutligen att alla postoperatörer bör få tillgång till den postala infrastrukturen, däribland postnummer. Det bör även gälla företag inom e-handel och digitala tjänster.

28. Samdistribution och fastighetsboxar, punkt 14 (C)

av Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:834 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 77 och

2022/23:862 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 8 och

avslår motion

2022/23:465 av Mirja Räihä (S).

Ställningstagande

Jag vill lyfta fördelarna med samdistribution och påminna om delbetänkandet Som ett brev på posten (SOU 2016:27) där postbranschens perspektiv på samdistribution av post, paket och tidningar återges. Det är tydligt att marknadsinriktade aktörer, exempelvis distributörerna, ser ett behov av att på

andra sätt öka sin beläggning när antalet både tidnings- och brevfräsändelser minskar. Samdistribution av post, paket och tidningar skulle kunna öka både tids- och kostnadseffektiviteten samt få en positiv miljöpåverkan när färre transporter behövs. Jag anser att sådan samdistribution bör möjliggöras.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:78 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att släppa faxen och se över krav på digitalisering av svenska myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:138 av Kalle Olsson och Anna-Caren Säterberg (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett stärkt statligt ansvar för en digital legitimation och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:399 av Helén Pettersson och Isak From (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka digitalt utanförskap och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:465 av Mirja Räihä (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa fastighetsboxar i flerfamiljshus och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:721 av Malin Danielsson (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa möjligheten för personer med funktionsnedsättning att använda digitalt bank-id och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringens mål för bredbandsutbyggnaden 2023 och 2025 ska uppnås och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om blåljusmyndigheternas funktion och tillgång till bandbredd i samband med Rakelsystemet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att framtidens 5G-nät parallellt ska börja byggas ut på landsbygden och inte enbart i storstadsregioner och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att för att kunna ge likvärdiga förutsättningar för digital hälsa ska PTS avkräva att operatörer som får frekvenstillstånd för att bygga ut 5G-näten ska

- bygga både i stad och på landsbygd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sina regleringsbrev bör ställa krav på relevanta myndigheter att underlätta för aktörer inom bredbandsutbyggnad att bygga ut den digitala strukturen och tillkännager detta för regeringen.
 7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för ansökan om kanalisation, dvs. ledningar för bredband i väg- och järnvägsområde, och tillkännager detta för regeringen.
 8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att garantera en fullgod ersättning till en rimlig kostnad för telefoni- och bredbandstjänster innan den fasta förbindelsen tillåts brytas och tillkännager detta för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheter till samhällsmaster i Sverige för att skapa bättre uppkoppling i glesbygd och tillkännager detta för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bredbandsutbyggnaden bör landsbygdssäkras i syfte att skapa tillväxt i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fokus ska ligga på funktionalitet i bredbandsutbyggnaden och inte specifika teknikval och tillkännager detta för regeringen.
 15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att förenkla del- och avbetalningsmöjligheter för bredbandsinstallationer och i den utsträckning detta i dag försvåras genom EU:s statsstödsregler försöka påverka dessa för att underlätta snabb bredbandsutbyggnad, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra till Trafikverket att tillgängliggöra sin digitala infrastruktur så att tåg- och mobiloperatörer kan bygga ut master och stärka kapaciteten och tillkännager detta för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra till Trafikverket att när man tillsammans med operatörerna förtätar masterna ska detta ske med höga master, vilket skulle ge bättre yttäckning och bättre möjligheter för nätägare att samlokalisera utrustning, och tillkännager detta för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra till PTS att i kommande frekvenstilldelningar ställa krav på ökad täckning och kapacitet längs järnvägarna och tillkännager detta för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge PTS i uppdrag att tillsammans med Trafikverket ta fram en lösning för att förstärka mobiltäckning i järnvägstunnlar och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:834 av Ulrika Heie m.fl. (C):

76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta ett mer samlat grepp, inom ramen för Postfinansieringsutredningen, kring hur postverksamheten och Postnord ska utvecklas framöver, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka postverksamhetens effektivitet och minska miljöpåverkan genom att möjliggöra samdistribution av post, paket och tidningar och tillkännager detta för regeringen.
78. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av en fungerande post- och paketmarknad som främjar innovation och klimatsmarta lösningar och tillkännager detta för regeringen.
79. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett klagörande av konkurrensituationen för paketdistribution i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
80. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att postnummersystemet ska vara tillgängligt för alla postoperatörer och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:848 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra att PTS övergripande ansvar för kommunikation också innefattar digital kommunikation och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt PTS att genomföra en utredning om sårbarheterna i fibernät och noder för att få en nationell lägesbild och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:862 av Catarina Deremar m.fl. (C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samdistribution av post och tidningar och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentlig verksamhet såsom myndigheter bör digitaliseras mer och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:905 av Anders W Jonsson m.fl. (C):

50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att e-hälsojänster ska kunna användas i hela landet och att det mot denna bakgrund bör införas ett krav på mål för 5G-täckning för att få verka

som mobil bredbandsleverantör, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:927 av Linda Lindberg m.fl. (SD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka digitalt utanförskap och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:934 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bredband och mål för tillgång till snabbt internet i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om statliga myndigheters digitala plattformar och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillgång till bredband och it och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram en ny bredbandsstrategi och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka bredbandsutbyggnaden på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bevara samhällsviktig it-infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra service, postutdelning och tillgänglighet i glesbygd och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör ge Postnord uppdraget att vidta nödvändiga effektiviseringsåtgärder och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda det kommande 5G-nätets behov och möjligheter till god täckning i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att aktörer inte ska tillåtas avbryta fast teleförbindelse om det inte finns ett fullgott alternativ och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ökad samordning bör ske vid dragningen av fiber och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1016 av Patrik Jönsson m.fl. (SD):

58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn gällande förbättring av mobiltäckningen längs järnvägsnätet bör göras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1043 av Malin Larsson och Anna-Belle Strömberg (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att säkerställa en leveranssäkerhet i fråga om telefoni via mobilnätet i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1049 av Mikael Dahlgvist och Lars Mejern Larsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för en statlig e-legitimation, i syfte att säkerställa att personer med funktionsnedsättning eller andra ges tillgång till en tillgänglig lösning som även kan användas av ställföreträdare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1118 av Torsten Elofsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på förbättrad tillgänglighet och den enskildes rätt att välja sätt att kommunicera och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1121 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C):

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att låta offentliga data som regel vara öppna och fritt tillgängliga, undantaget integritetskänslig information, och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en infrastruktur som gör att den tekniska utvecklingen kommer hela landet till del och som gör det möjligt att driva företag i hela landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1123 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en välfungerande digital infrastruktur för en ökad digitalisering i basindustrin och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1342 av Peter Hultqvist m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att hela Sverige på likvärdiga villkor får tillgång till snabbt bredband (100 Mbit/s), och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1349 av Sofie Eriksson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till en statlig identifieringstjänst och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1494 av Bo Broman (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa en portal för myndigheters tjänster och webbplatser och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1526 av Kjell-Arne Ottosson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en strategi för mobiltelefonitäckning och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1627 av Martina Johansson och Niels Paarup-Petersen (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta kommunal medfinansiering vid fiberutbyggnad och använda sig av gruppundantagsförordningen i EU och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmärksamma den frivilliga avtalssamverkan och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att målet för snabb uppkoppling ska gälla både hushåll, företag och andra adresspunkter och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1643 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att digitaliseringens kraft bör användas fullt ut och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om infrastruktur och möjlighet till kommunikation vilken krävs för en effektiv digitalisering av samhället och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en digital allemansrätt som garanterar stabil och snabb uppkoppling i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mer frekvensutrymme bör frigöras för bättre mobiltelefoni och surf i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska ta en ledarroll i arbetet för standarder och skapandet av

- strukturerade data och API:er i svensk offentlig sektor och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en gemensam virtuell infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om digitalt id och tillkännager detta för regeringen.
 20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en statlig e-legitimation och tillkännager detta för regeringen.
 22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillgången till molntjänster måste säkras för myndigheter och andra offentliga verksamheter och tillkännager detta för regeringen.
 25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillgång till data bör fungera över hela landet och tillkännager detta för regeringen.
 27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillgänglighet oavsett fiberägare och tillkännager detta för regeringen.
 42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka upphandlingen av tjänster inom s.k. machine learning och AI och tillkännager detta för regeringen.
 44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra tillgången till offlinebetalningar i digitala betalningssystem som t.ex. Swish och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C):

52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att fortsätta att satsa på bredbandsutbyggnad i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att inrätta en mobiltäckningsmiljard för områden där marknaden inte vill investera och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1689 av Eric Westroth (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utarbeta ett regelverk i syfte att för en rimlig taxa göra mobiloperatörer skyldiga att samarbeta med rättsvårdande myndigheter i samband med brottsutredningar och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1723 av Eva Lindh (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa en statlig e-legitimation och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1781 av Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att se till att teknikutvecklingen inte gör att äldre lämnas utanför, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1784 av Johan Löfstrand m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i infrastrukturplaneringen se över hur mobiltäckningen kan förbättras runt om i landet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att de resurser som satsas på utbyggnad av bredband kommer även mindre kommuner och landsbygd till del och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1994 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mobiltäckning och bredbandstillgång som en statlig angelägenhet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S):

46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att målet för digitaliseringspolitiken ska vara att Sveriges ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter, att vi ska ha ett bredband i världsklass, att vår elektroniska kommunikation är effektiv, säker, robust och kan tillgodose användarnas behov och att staten ska ha ett ansvar på områden där allmänna intressen inte enbart kan tillgodoses av marknaden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att målet för digitaliseringen av den offentliga förvaltningen ska vara: en enklare vardag för medborgare, en öppnare förvaltning som stöder innovation och delaktighet samt högre kvalitet och effektivitet i verksamheten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla former av digitalt utanförskap måste motverkas, att den digitala klyftan mellan generationer ska slutas samt att personer med funktionsnedsättning ska ha tillgång till viktiga kommunikationstjänster på likvärdiga villkor och i samma utsträckning som andra, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att PTS måste fortsätta sitt viktiga arbete att stötta äldre och personal som stöttar äldre bl.a. inom områdena videosamtal, fjärrstyrningstjänster

- samt e-handel av mat och medicin och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utbyggnaden av 5G och utvecklingen av 6G måste vara en mycket högt prioriterad fråga om Sverige ska behålla sin plats som en ledande nation inom it och digitalisering och tillkännager detta för regeringen.
 52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Myndigheten för digital förvaltning måste arbeta vidare med att främja offentliga aktörers förmåga att dela och nyttiggöra data så att data frigörs för utveckling av bl.a. artificiell intelligens (AI) och digital innovation samt att användningen av AI måste öka i Sverige, viktigt inte minst för näringslivet, offentlig sektor och universitets- och högskolesektorn, och tillkännager detta för regeringen.
 54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att som komplettering och skyddsnet för åtkomst och användning av olika former av digitala samhällsbärande funktioner bör staten överväga att etablera ett statligt nationellt övergripande elektroniskt identifikationssystem, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillgång till posttjänster ska gälla i hela landet, såväl stad som landsbygd, samt att postväsendet i sin helhet inte får överlåtas till marknaden och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2171 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla tillgång till service och satsa på snabbt bredband i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka digitaliseringen för små och medelstora företag på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bygga ut fiber och snabbt mobilnät i hela Sverige genom att staten tar ett ökat ansvar för finansiering av utbyggnaden i glesbygd och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja beredskapsavgifterna så att mer resurser kan avsättas för att göra internet robustare genom offentlig-privat samverkan mellan bredbandsleverantörerna och Post- och telestyrelsen och tillkännager detta för regeringen.